

A scenic photograph of the Druskieniki Palace in Poland. The palace is a large, white, neoclassical building with a prominent tower and a portico with columns. It is situated on a green lawn next to a body of water. A large fountain on the left side of the image sprays water high into the air, creating a misty spray. The scene is captured during the golden hour, with warm sunlight reflecting on the water and the palace's facade. The sky is a soft, hazy blue.

DRUSKIENIKI

DRUSKININKAI

NAZWA MIEJSCOWOŚCI ZWIĄZANA JEST Z SOLĄ

**SOLNIK (LIT. DRUSKININKAS) TO OSOBA ZAJMUJĄCA SIĘ PRODUKCJĄ,
SPRZEDAŻĄ I DOSTAWĄ SOLI. JUŻ OD DAWN DAWNA TRYSKAŁY TU ŹRÓDŁA
ZAWIERAJĄCE SOLE MINERALNE.**

Interreg Co-funded by
the European Union

Lithuania – Poland

Wydane w ramach realizacji projektu nr LPL00326
„DISCOVERING AND PROMOTING THE TOURIST
TREASURES OF THE HEALTH RESORTS OF SUPRAŚL
AND DRUSKININKAI”

W okolicy Druskenik, we wsi Mizery (Mizarai), znajduje się jeden z kilku kraterów meteorytowych odkrytych w Litwie, który został odkryty w latach 1969–1971 podczas wykonywania zdjęć geofizycznych okolic Druskenik. Badania wykazały, że 500–600 milionów lat temu miała tu miejsce katastrofa kosmiczna – w powierzchnię Ziemi uderzyło ciało niebieskie o średnicy około 200 m. Jest to niemal idealnie okrągłe zagłębienie o średnicy około 5 km i głębokości 230 m. Jego centrum znajduje się w pobliżu wsi Mizery, zaś wschodni kraniec – w pobliżu Wyspy Miłości na Niemnie. Główna część struktury znajduje się na lewym brzegu Niemna i tylko niewielka jej część sięga prawego brzegu i części miasta Druskeniki. Z głębi krateru tryskają źródła wody mineralnej, choć nie jest jasne, jakie znaczenie ma krater dla ich powstawania.

Sama osada ludzka w tych okolicach znana jest od dawna. Na terenie obecnego miasta i jego okolic odkryto znaleziska archeologiczne z okresu mezolitu i neolitu: kamienne siekiery, wyroby z krzemienia, pozostałości ceramiki. Uważa się, że już w XIII wieku u zbiegu Niemna i Rotniczanki stał zamek obronny.

Pierwszym znanym dotychczas źródłem pisanym, w którym wspomniano o Druskenikach, jest Metryka Litewska. Napisano w niej, że w 1596 roku wieś Druskeniki została przekazana zarządcy majątku Przewałka, panu Woropajowi. Pierwszymi, którzy przekonali się o leczniczych właściwościach źródeł, byli miejscowi wieśniacy. Zauważyli oni, że po kąpielu w niektórych źródłach nad brzegiem rzeki szybciej goją się rany na nogach. W związku z tym około początków XVII–XIX wieku obrotniejsi mieszkańcy Druskenik zaczęli „leczyć” innych. W XVIII wieku szczególną sławę zdobyła dynastia ludowych uzdrowicieli zwanych Sūručiai (Sūrmiečiai, Suraučiai).

W 1789 roku Druskenikami zainteresowali się postowie odbywającego się w Grodnie Sejmu. Namówiony przez nich, miejsce to odwiedził król Litwy i Polski Stanisław August Poniatowski. Około 1790 roku, na jego zlecenie, lekarz dworski rozpoczął badania nad leczniczymi właściwościami druskenickiej wody

mineralnej, a 20 czerwca 1794 roku dekretem ogłosił Druskeniki miejscowością uzdrowiskową.

Prawdziwym uzdrowiskiem Druskeniki stały się po opublikowaniu w 1835 roku przez profesora Uniwersytetu Wileńskiego I. Fonberga badań dotyczących składu chemicznego wody mineralnej z tutejszych źródeł. Po przedłożeniu danych, w 1837 roku uzyskano pozwolenie na rozwój uzdrowiska w Druskenikach, chociaż nieoficjalnie kąpiele mineralne i błotne funkcjonowały już od początku wieku.

W 1838 roku zbudowano lecznicę z 14 łazienkami, którą w latach 1840–1841 rozbudowano do 50 miejsc. Lecznicę tę w 1894 roku zniszczył pożar. Po pożarze wybudowano większą, murowaną lecznicę balneologiczną na 150 miejsc. W 1841 roku powstało Druskenickie Towarzystwo Lekarskie. Dzięki staraniom lekarza K. Wolfganga w 1844 roku w Grodnie zaczęto wydawać czasopismo „Ondyna Druskenickich Źródeł”. Pod koniec XIX wieku Druskeniki były znane również poza granicami kraju.

Podczas I wojny światowej Druskeniki bardzo ucierpiały. Pierwszy sezon po wojnie otwarto w 1923 roku. Uzdrowisko w pełni odbudowano do 1930 roku: powstały nowe odwierty, bardzo rosta liczba kuracjuszy i wybudowano wiele nowych willi. W latach 1924–1939 działał popularny park dr E. Lewickiej, oparty na leczeniu słońcem, powietrzem i ruchem. Po II wojnie światowej Karolis Dineika w 1951 roku rozpoczął odbudowę parku i rozwój metod leczenia ćwiczeniami. Uzdrowisko szybko rozbudowano – funkcjonowało 10 sanatoriów, lecznice z wodami mineralnymi, błotami i fizjoterapią, a rocznie wypoczywało tu około 400 000 osób. Od 2004 roku rozpoczął się nowy etap rozwoju: powstały kolejne sanatoria, SPA, park wodny i inne obiekty. Dziś Druskeniki mogą jednocześnie zakwaterować prawie 9000 gości.

Jedną z wersji powstawania podziemnych zbiorników wody mineralnej wiązana jest z katastrofą meteorytową.

NATURALNE ŹRÓDŁA LECZNICZE

Druskieniki to kurort, który przez cały rok oferuje zabiegi zdrowotne, wypoczynek, aktywny tryb życia i wyjątkowe rozrywki. Tutaj wielowiekowe tradycje zdrowotne łączą się z najnowszymi technologiami, a spokojny wypoczynek – z rozrywką. A czy wiesz, jaka siła i moc kryje się w przyrodzie Druskienik? Druskieniki powstały i stały się sławne dzięki naturalnym zasobom leczniczym. Przez cały ten czas popularność Druskienik wynikała z korzystnego dla zdrowia klimatu, wody mineralnej i leczniczego błota.

BŁOTO LECZNICZE - ŹRÓDŁO ZDROWIA

Zabiegi błotne (zwane peloidoterapią) w Druskienikach są jednymi z najpopularniejszych. Wieloletnie tradycje i najnowsze technologie sprawiły, że zabiegi te są wyjątkowe i mają niezwykle skuteczny wpływ na organizm. Zabiegi błotne poprawiają krążenie krwi i limfy, zwiększają przyswajanie tlenu, zmniejszają procesy zapalne, ból, mają działanie antybakteryjne, usuwają toksyny z organizmu, wzmacniają odporność, pozytywnie wpływają na funkcjonowanie ośrodkowego układu nerwowego, charakteryzują się innymi właściwościami leczniczymi oraz poprawiają nastrój. Do zabiegów używa się specjalnie przygotowanego błota, wzbogaconego o minerały i mikroelementy – dzięki temu zabiegi są dobre zarówno dla Twojego wyglądu, jak i zdrowia. Błoto lecznicze wydobywane jest z odkrywek położonych w okolicach Druskienik, we wsiach Mosznica (Mašnyčios) i Jawejsze (Jovaišiai). Uważa się, że na terenie, z którego pobierane jest błoto, niegdyś znajdowało się morze, a po jego wyschnięciu pozostało jezioro. Na jego dnie, w wyniku osiadania osadów, powstał sapropel, a później, w miarę przekształcania się jeziora w bagno, w wyniku rozwoju różnorodnej roślinności i fauny, powstało również błoto torfowe. Z górnych warstw pobiera się (czarne) błoto torfowe, a z głębokości około 3–4 metrów – sapropel. Błoto jest specjalnie przygotowywane: rozdrabniane, przesiewane, mieszane z wodą mineralną. Lecznicze błoto o temperaturze 36–39°C otwiera pory skóry, usuwa toksyny, poprawia krążenie krwi, łagodzi ból i wspomaga procesy gojenia. Kąpiel błotna jest skuteczna w leczeniu przewlekłych procesów zapalnych, alergicznych

chorób autoimmunologicznych, chorób stawów, mięśni, układu pokarmowego, obwodowego układu nerwowego i innych schorzeń.

LASY SOSNOWE - UKOJENIE DLA DUSZY

Klimat Druskienik charakteryzuje się wyjątkowo korzystnymi warunkami klimatycznymi i rekreacyjnymi. Druskieniki są najbardziej zalesionym kurortem w Litwie. Dzięki otaczającym je sosnowym lasom możesz czerpać przyjemność z zabiegów tlenoterapii. Powietrze w Druskienikach jest nasycone niezbędnymi dla organizmu pierwiastkami oraz sosnowymi olejkami eterycznymi. Jest ono wyjątkowo czyste – jego wpływ od razu odczuwają goście przybywający z dużych miast lub z zagranicy. W promieniu 50 km od uzdrowiska nie ma żadnych zakładów przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska. Czyste powietrze ma szczególnie pozytywny wpływ na dzieci. Zarówno goście z Litwy, jak i z zagranicy zachwycają się zielonym centrum miasta i stuletnimi, otaczającymi je lasami sosnowymi. Każdego roku samorząd druskienicki sadi w różnych miejscach w kurorcie setki nowych drzew i krzewów, dzięki czemu zielone tereny Druskienik z roku na rok się powiększają. W ostatnich latach terapia leśna staje się coraz bardziej popularna, a jej zalety zostały udowodnione przez zagranicznych naukowców. Spacer po lesie pomaga się zrelaksować, zmniejszyć napięcie i stres, poprawia nastrój i jakość snu. W Druskienikach panują doskonałe warunki do przebywania na świeżym powietrzu: uprawiania sportu, rozrywki, spędzania wolnego czasu z przyjaciółmi lub rodziną. Dla wygody gości w lasach sosnowych Druskienik wytyczono dziesiątki kilometrów ścieżek pieszych i rowerowych, utworzono trasy do nordic walkingu, a zimą – trasy do narciarstwa biegowego. W mieście znajduje się plaża, boiska sportowe oraz siłownię na świeżym powietrzu.

INNE CZYNNIKI NATURALNE STOSOWANE W PROFILAKTYCE ZDROWOTNEJ

Do masażu i różnych terapii wykorzystuje się naturalne substancje, takie jak sól, bursztyń, para wodna, chłód, miód, czekolada, ziota, mleko, jedwab, dary morza, muzyka, kamienie lawowe, kasza gryczana, naturalne zapachy i olejki.

WODY MINERALNE - ŹRÓDŁO MŁODOŚCI

Lecznicze właściwości wody mineralnej z Druskienik znane są już od kilku stuleci. Każdego roku rozlewa się tu około 32,8 mln litrów wody, która jest wykorzystywana zarówno do zabiegów leczniczych, jak i kosmetycznych. Jednym z najbardziej znanych źródeł jest „Źródło Piękności”, z którego woda wydobywana jest z odwiertu o głębokości ponad 300 m. Jest to najbardziej słona woda mineralna w Litwie, zawierająca wyjątkowo wiele minerałów: chlorek, sól, wapń, magnez, potas i żelazo. Pierwszy odwiert w Druskienikach został wykonany w 1930 roku, a obecnie w mieście znajduje się około 50 źródeł, z których woda jest dostarczana bezpośrednio do łaźni, basenów i poidel. Woda wpływa na organizm poprzez receptory skóry: istotne znaczenie mają ciśnienie wody, temperatura i skład chemiczny, które pobudzają krążenie krwi, metabolizm i produkcję hormonów, a pozostałe na skórze sole mają długotrwałe działanie.

POZIOMY MINERALIZACJI I ICH WPLYW:

- Do 10 g/l do picia, dla trawienia, równowagi mineralnej
- 10-20 g/l dla układu pokarmowego
- 20-30 g/l dla kręgosłupa, stawów, układu krążenia
- ~30 g/l dla układu nerwowego, czynności mózgu
- ~40 g/l więcej – dla układu odpornościowego, na zapalenie oskrzeli, cukrzyce, otyłość

Druskieniki wyróżniają się najszerzym zakresem mineralizacji w Europie – od kilku do 58 g/l. Nawet wody o wysokim stopniu mineralizacji w innych krajach nie dorównują źródłom „Piękności” i „Sūrutisa” pod względem składu soli.

**MUZEA
I GALERIE**

MUZEUUM MIASTA DRUSKIENIKI

[M. K. Čiurlionio g. 59](#)

Na głównej ulicy Druskieniki, ul. M. K. Čiurlionio, położonej nad malowniczym brzegiem jeziora Druskonie, trudno nie zauważyć niezwykle pięknego budynku, który stał się wizytówką uzdrowiska – jest to Muzeum Miasta Druskieniki, zwanego również „Wesołą” (lit. „Linksmā”) willą. Jest to romantyczna willa bankiera Adolfa Kiernowskiego,

zbudowana około 1908 roku. Architekt budynku nie jest znany. W przeciwieństwie do innych willi budowanych w tamtym czasie w kurorcie, charakteryzująca się elementami modernizmu i neoklasycyzmu willa „Wesoła”, była murowana. Nazwa tej rodzinnej rezydencji wskazuje, że była ona przeznaczona do luksusowego wypoczynku; regularnie odbywały się tu przyjęcia, podczas których serwowano dania kuchni francuskiej. W 1917 roku,

po wyjeździe rodziny Kiernowskich na Zachód, budynek przechodził z rąk do rąk – mieścił się w nim polski Bank Gospodarstwa Krajowego, sąd i niemiecka komendantura cywilna. Zapraszamy do odwiedzenia tego chronionego przez państwo obiektu kultury, w którym znajduje się spójna ekspozycja poświęcona historii uzdrowiska, zawierająca ikonograficzne i archiwalne materiały dotyczące Druskienik. W tym popularnym wśród turystów miejscu odbywa się wiele imprez, koncertów, spotkań i konferencji. Osobom zainteresowanym historią miasta proponujemy udział w ciekawych programach edukacyjnych „W gościach u kurortowego aptekarza”, „Druskieniki – moje miasto” lub lekcje malowania na wodzie (ebru). Poza tym, ten okazały budynek wybierają nowożeńcy do legalizowania swojego związku i robienia sesji zdjęciowych.

DOM-MUZEUUM M. K. ČIURLIONISA

[M. K. Čiurlionio g. 35](#)

Dom rodziny Čiurlionisów, który w 1963 roku stał się muzeum poświęconym M. K. Čiurlionisowi, zaprasza gości do odwiedzenia i poznania domu rodziców naszego najśłynniejszego narodowego malarza i kompozytora. W 1878 roku rodzina Čiurlionisów przeniosiła się do Druskienik, gdzie przez długi czas nie miała stałego miejsca zamieszkania i wynajmowała mieszkanie. Około 1880 roku rodzice kompozytora przez pewien czas

wynajmowali jeden z domów, który w 1896 roku kupili na raty. W większym, szarym budynku zamieszkała rodzina Čiurlionisów, a złoty domek przy drodze był przeznaczony dla wczasowiczów. Z zebranych od nich pieniędzy głowa rodziny Konstantinas Čiurlionis spłacał kredyt za zakupiony dom przez całe pozostałe życie. Dla M. K. Čiurlionisa ten dom był bardzo ważny, gdyż wiązał się z jego najbliższymi ludźmi i najpiękniejszymi wspomnieniami: gdy mieszkał tu w dzieciństwie, jego tata zaczął uczyć go muzyki, a później wracał tu na lato i święta. M. K. Čiurlionis znajdował tu spokój, spełnienie i radość twórczą. W domku letniskowym rodzice urządzili mu pracownię – najlepszy warsztat, jaki kiedykolwiek miał. Tutaj namalował wiele swoich słynnych obrazów. Ostatni raz M. K. Čiurlionis odwiedził ten dom na początku 1910 roku, kiedy to jego żona Sofija przywozła go z Petersburga, gdzie leczył się z powodu choroby. Po wojnie, dzięki staraniom siostr M. K. Čiurlionisa, rodzinna posiadłość została zachowana, a 16 czerwca 1963 roku otwarto w niej muzeum poświęcone M. K. Čiurlionisowi. Ekspozycja składa się z czterech budynków: budynku wejściowego, autentycznych domków rodziny Čiurlionisów oraz galerii. W dwóch domkach Čiurlionisów eksponowana jest większość autentycznych przedmiotów i instrumentów należących do rodziny. Oko przyciąga fisharmonia rodziny Čiurlionisów, wiszący nad nią harmonogram gry na pianinie, pianino подарowane M. K. Čiurlionisowi przez Michała

Ogińskiego, pracownia artysty oraz autentyczne pianino, na którym kompozytor grał podczas studiów w Warszawie. W galerii muzeum można nie tylko zapoznać się z dziełami sztuki M. K. Čiurlionisa, ale także posłuchać przez niego samego skomponowanych utworów. W galerii obok reprodukcji dzieł M. K. Čiurlionisa eksponowane są również wystawy zapraszanych gości. Teren muzeum otacza wspaniały sad jabłoniowy, który co roku zdobią różnokolorowe kwiaty. Można tu spotkać różne ptaki, posłuchać ich śpiewu i poczuć prawdziwą więź z naturą – taką samą, jaką odczuwał Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Latem w podwórzu organizowane są koncerty muzyki fortepianowej.

GALERIA MUZEUM MIASTA DRUSKIENIKI

[M. K. Čiurlionio g. 37](#)

Galeria znajduje się w swego rodzaju dzielnicy artystycznej, w pobliżu Muzeum Pamięci M. K. Čiurlionisa, Galerii V. K. Jonynasa i Muzeum Miasta Druskieniki. Organizowane są tutaj wystawy twórczości artystów i fotografów z Druskienik, Litwy i zagranicy. W galerii znajduje się salon sztuki, w którym można nabyć obrazy, grafiki, biżuterię, ceramikę i wyroby ze skóry.

GALERIA V. K. JONYNASA

[Turistų g. 9](#)

W centrum Druskienik, w uroczym zakątku przyrody, w 1989 roku powstała galeria Vytautasa Kazimierasa Jonynasa, która swoje podwoje otworzyła dla zwiedzających

4 listopada 1993 roku. Eksponowane są tu prace wybitnego grafika, malarza, rzeźbiarza i witrażysty V. K. Jonynasa (1907–1997) ze wszystkich okresów jego twórczości: rysunki, drzeworyty, litografie, ilustracje książkowe, znaczki pocztowe, malarstwo, rzeźba oraz bogaty materiał dokumentalny dotyczący wnętrza zaprojektowanych przez profesora oraz monumentalnej sztuki kościelnej.

CENTRUM RZEMIOSŁA „MENŲ KALVĖ”

[M. K. Čiurlionio g. 27](#)

Druskienickie Centrum Rzemiosła „Menų kalvė” (Kuznia Sztuki) to uniwersalna przestrzeń twórcza, w której pod jednym dachem w otwartych warsztatach gromadzą się zarówno profesjonalni artyści, jak i twórcy ludowi, a wszyscy chętni mogą z bliska obserwować ich pracę. W Centrum Rzemiosła stale eksponowane są wystawy prac artystów, odbywają się obozy twórcze, akcje artystyczne, plenery, organizowane są różnorodne zajęcia edukacyjne dla całej rodziny, a także można tu nabyć ręcznie wykonane wyroby i autorskie dzieła sztuki. Dla mieszkańców Druskienik i gości miasta Centrum Rzemiosła to doskonałe miejsce do spędzania wolnego czasu w kreatywny sposób, gdzie każdy może poznać artystów tworzących w uzdrowisku, zapoznać się z różnymi formami wyrażania sztuki wizualnej i użytkowej oraz rzemiosła, środkami, technikami i technologiami, a także spróbować swoich sił w twórczości.

MUZEUM PAMIĘCI J. LIPCHITZA

📍 *Šv. Jokūbo g. 17*

Jacques Lipchitz to znany na całym świecie litewski rzeźbiarz pochodzenia żydowskiego, przedstawiciel kubizmu, który mieszkał i tworzył we Francji, Stanach Zjednoczonych, Izraelu i Włoszech. J. Lipchitz po raz pierwszy zyskał uznanie i klientów w 1920 roku, kiedy to w paryskiej galerii Rosenberga zorganizowano pierwszą indywidualną wystawę jego twórczości. Jego najbardziej znane dzieła to „Akt z gitarą”, „Kąpiąca się” i „Radość życia”. W 1996 roku w Druskienikach powstało muzeum poświęcone jego pamięci. Wykorzystując perspektywę antropologiczną – regionalny kontekst społeczno-kulturowy XX wieku – nowa ekspozycja muzeum przedstawia twórczość i życie artysty. Szczególną uwagę poświęcono powiązaniu rzeźbiarza z Litwą, które pozostały silne pomimo żelaznej kurtyny oddzielającej go od ojczyzny.

MUZEUM LEŚNE „GIROS AIDAS”

📍 *M. K. Čiurlionio g. 116*

Muzeum Leśne „Girios aidas” (Echo Puszczy) mieści się w architektonicznie oryginalnej chatce otoczonej lasem. W muzeum można zobaczyć wypchane zwierzęta i ptaki Litwy oraz dzieła artystów ludowych. Na leśnej ścieżce spacerowej dookoła muzeum eksponowane są drewniane rzeźby, słupy z daszkami, ławeczki i inne dekoracyjne rzeźby w drewnie, których

autorami są znani litewscy artyści ludowi A. Česnulis, S. Vaida, A. Lastauskas, A. Raugala, J. Videika i inni.

MUZEUM RUCHU OPORU I ZESŁANIA

📍 *Vilniaus al. 30*

Muzeum Ruchu Oporu i Zesłania w Druskienikach jest uważane za jedno z najlepszych muzeów w Litwie poświęconych pamięci okresu okupacji sowieckiej. W muzeum zgromadzono około dwóch tysięcy eksponatów: zdjęć, dokumentów, rękodzieła wykonanego na zesłaniu oraz innych relikwii z okresu zsyłek i ruchu oporu. Muzeum Ruchu Oporu i Zesłania w Druskienikach jest oddziałem Muzeum Okupacji i Walk o Wolność. Muzeum zostało założone w 1996 roku dzięki staraniom byłych zesłańców i więźniów politycznych. Zwiedzający mogą w nim zobaczyć trzy stałe ekspozycje poświęcone zesłaniom, zbrojnemu oraz niezbrojnemu antysowieckiemu ruchowi oporu. Stoiska ekspozycji opowiadają o okupacji Litwy, która rozpoczęła się w 1940 roku, o zsyłkach ludności do odległych regionów ZSRR, przetrzymywaniu w więzieniach i łagrach, zorganizowanym zbrojnym antysowieckim ruchu oporu w latach 1944–1953 na terytorium Litwy oraz intensywnych walkach partyzantów z okręgu Dainawa, udziale kobiet w ruchu partyzanckim, a także trwającym od 1954 roku do 1990 roku nieuzbrojonym ruchu oporu przeciwko ZSRR. Ekspozycja przedstawia wiele fotografii, eksponatów,

dokumentów i prasy. W muzeum znajduje się również pokój pamięci byłego więźnia politycznego, znanego działacza kultury, pisarza i tłumacza Antanasa Dambrauskasa (1911–1995).

PARK RZEźB I REKREACJI A. ČESNULISA

📍 *Naujasodės g. 16,
Naujasodės k.,
Druskininkų sav.*

Do spacerów wśród imponujących drewnianych rzeźb zaprasza założyciel parku – jeden z najlepszych rzeźbiarzy Dzukii, Antanas Česnulis. W parku położonym zaledwie 5 kilometrów od Druskenik można podziwiać wyjątkowe drewniane rzeźby, które autor wykonał własnoręcznie. Zobaczysz tu młyn, ścianę Chrystusów Frasobliwych oraz postacie z folkloru. Park zdobią malownicze zakręty Rotniczanki. Park jest stale uzupełniany o nowe prace rzeźbiarza, więc za każdym razem, gdy tu przyjedziesz, odkryjesz nowe, jeszcze niewidziane rzeźby.

MUZEUM POMNIKÓW RADZIECKICH „GRŪTO PARKAS”

📍 *Grūto k., Druskininkų sav.*

W Parku Grūtas znajdują się betonowe i granitowe posągi Lenina, Stalina, Karola Marksa, żołnierzy armii radzieckiej oraz różnych działaczy Partii Komunistycznej. Na terenie muzeum znajduje się również biblioteka pełna literatury propagandowej i plakatów, a także niewielki ogród zoologiczny. Posągi powstałe w czasach

radzieckich, gloryfikujące władzę sowiecką, które wcześniej stały na placach wszystkich miast i miasteczek Litwy, zostały zdemontowane po odzyskaniu niepodległości. Po pewnym czasie spędzonym w zakurzonych magazynach, większość z nich z czasem została przewieziona do wyjątkowego Parku Grūtas, nazwanego przez zagranicznych dziennikarzy StalinWorldem. Znajdują się tu betonowe i granitowe posągi Lenina (i to nie jeden!), Stalina, Karola Marksa, żołnierzy armii radzieckiej oraz różnych działaczy Partii Komunistycznej. Układ ekspozycji wraz z wieżami strażniczymi i ogrodzeniami z drutu kolczastego celowo

przypomina syberyjski łańcier. Na terenie muzeum znajduje się również biblioteka pełna literatury propagandowej i plakatów, a także niewielki ogród zoologiczny.

MUZEUM SĘKACZA „ROMNESA”

📍 *Vienkiemų g. 3, Jaskonys,
Druskininkų sav.*

Jaškielewicze (Jaskonys) to wieś w rejonie druskenickim, oddalona od Druskenik o 3 km. Znajduje się tu gospodarstwo agroturystyczne „Ignė” oraz przedsiębiorstwo wyrobów cukierniczych „Romnesa”, które już od 20 lat zajmuje się głównie wypiekaniem sękacza. Właścicielowi „Romnesy” Romualdasowi Spulisowi

pomysł otwarcia muzeum sękacza, jak sam twierdzi, przyszedł na myśl, gdy pieczenie sękaczy stało się jego życiem, a historia litewskiej kuchni narodowej jego nieodłączną częścią. Dyrektor przedsiębiorstwa zgromadził różne przedmioty związane z pieczeniem sękaczy oraz składniki do ich przygotowywania na różne sposoby, szukając ich nie tylko w Litwie, ale i poza jej granicami. Cukiernicy przedsiębiorstwa prowadzonego przez R. Spulisa upiekli ogromny, mierzący 3 metry 72 centymetry wysokości i ważący prawie 86 kg sękacz, który ustanowił rekord Guinnessa. Nie mając gdzie go eksponować, 30 maja 2015 roku w Jaškielewiczach otwarto prawdopodobnie pierwsze na świecie muzeum sękacza.

STUDIO SOLI

📍 *Smiltynų g. 9*

W domu twórczości „Druskos studija” (Studio Soli) można obejrzeć wystawę rzeźb solnych, unikalny, ręcznie wykonany samochód elektryczny oraz sole z różnych źródeł w uzdrowisku. Profesjonalni artyści – Aušra i Tauras Česnulevičiusowie już od dziesięciu lat prowadzą zajęcia edukacyjno-twórcze „Sūri pamoka” (Słona lekcja), organizują wycieczki poznawcze „Iki saldumo sūri diena Druskos mieste” (Do słodkości słony dzień w Solnym Mieście) i „Čiurlionio Druskininkai” (Druskeniki Čiurlionisa). W przytulnej rodzinnej pracowni wraz z członkami rodziny, kolegami z pracy lub przyjaciółmi będziesz mógł samodzielnie stworzyć słone pamiątki.

DOMY MODLITWY

Mało kto wie, że w kościele w Druskienikach przechowywana jest bardzo rzadka relikwia świętego Walentego.

KOŚCIÓŁ P. W. MATKI BOŻEJ SZKAPLERZNEJ W DRUSKIENIKACH

Neogotycki kościół p. w. Matki Bożej Szkaplerznej, zbudowany w 1931 roku, był lubiany przez marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, często odwiedzał go językoznawca Juozas Balčikonis, poeta i prozaik Vincas Mykolaitis-Putinas oraz wielu innych znanych litewskich działaczy społecznych. Kościół p. w. Matki Bożej Szkaplerznej jest niezwykle cennym i imponującym miejscem architektonicznym i kulturalnym. Niewiele osób wie, że w kościele w Druskienikach przechowywana jest bardzo rzadka relikwia św. Walentego.

CERKIEW IKONY MATKI BOŻEJ „WSZYSTKICH STRAPIONYCH RADOŚĆ” W DRUSKIENIKACH

Cerkiew Ikony Matki Bożej „Wszystkich Strapionych Radość” zbudowana w 1865 roku jest jednym z najstarszych zachowanych elementów architektury drewnianej w Druskienikach.

W kształtach świątyni widoczne są wyraźne cechy rosyjskich cerkwi oraz detale typowe dla okresu romantyzmu i historyzmu, a także unikalne i wyjątkowe formy architektoniczne.

KOŚCIÓŁ P. W. ŚW. BARTŁOMEJEA W DRUSKIENIKACH (ROTNICY)

Kościół św. Bartłomieja w stylu gotyku litewskiego został zbudowany już w 1650 roku przez szlachcica Kazimierza Leona Sapiechę. W tym czasie ten dom modlitwy był filią Merecza (Merkinė) – tzw. kościołem bez parafii. W 1676 roku Michał Pac zbudował tu jeszcze jeden kościół, a w 1762 roku powstała tu kolejna – drewniana – świątynia. Niestety ani ta, ani oryginalna świątynia św. Bartłomieja nie przetrwała do naszych czasów. Co prawda, w 1910 roku dzięki staraniom księdza Franciszka Bernota oraz ofiarom parafian i dobroczyńców kościół św. Bartłomieja został odbudowany, przywrócony do życia i otwarty dla wiernych.

ŹRÓDŁA WODY MINERALNEJ

ŹRÓDŁO PIĘKNOŚCI

 Na brzegu Niemna, w parku Zdrojowym

Źródło Piękności to najbardziej słone i najgłębsze źródło w Druskienikach, wyróżniające się oczyszczającymi i odmładzającymi skórę właściwościami. Wyptywające z kamiennej płaskorzeźby w pobliżu Niemna ma głębokość ponad 300 metrów. Woda ze źródła jest bardzo słona i nie zaleca się jej picia. Można nią sobie umyć twarz, ręce czy przepłukać gardło. Wierzy się, że odmładza ona skórę, nadaje jej piękno i świeżość. Legenda głosi, że w zamierzczonych

czasach księżę polując wraz ze swoimi dworzanami przypadkowo znalazł się w tym miejscu. Polowanie było udane, dlatego księżę musiał zastrzelić sokoła. Sokół raniony celną strzałą łucznika spadł do Niemna, a księżę rzucił się do wody, aby go wylowić. Księżna na brzegu zapłakała z wielkim żalem i biegła wzdłuż rzeki, roniąc gorzkie łzy i wołając swojego męża. Po chwili księżę wyszedł z wody z sokołem w rękach – cały i zdrowy. Według legendy, w miejscach, gdzie spadły łzy księżnej, z ziemi wytrysnęły słone źródła.

ŹRÓDŁKO W PARKU UZDROWISKOWYM W DRUSKIENIKACH

 Vilniaus al. 9H

Źródłko w Parku Uzdrawiskowym nazywane jest też centralnym źródłem wody mineralnej w Druskienikach. Jego okna zdobią witraże stworzone przez artystę Kazysa Morkūnasa na podstawie motywów z „Eglė, królowej węży”. Wewnątrz pawilonu można napić się wody mineralnej, usiąść i popodziwiać fontannę oraz kolorowe światło prześwitujące przez witraże.

FONTANNA MUZYCZNA

 Vilniaus al. 7

Fontanna MUZYCZNA MIASTA Druskieniki to pokaz WODY, ŚWIATEŁ I MUZYKI! Znajdująca się w centrum miasta fontanna muzyczna zaprasza na przyjemne widowisko. Zamów swój ulubiony utwór muzyczny i ciesz się spektakularnym pokazem wody, kolorów, muzyki i tańca. Fontanna cieszy mieszkańców miasta i gości swoimi pokazami w ciepłym okresie roku, zaś zimą zamienia się w fontannę lodową.

PARKI

PARK ZDROJOWY

📍 *Nad Niemnem, w pobliżu uzdrowiska Druskienickiego*

Park Zdrojowy to stary ogród miejski w historycznym centrum Druskienik. W XIX wieku to tutaj toczyło się całe życie osób przybyłych do miasta na: leczenie, rozrywki, spotkania towarzyskie. Ogród został zaprojektowany symetrycznie, a jego części urządzono w stylu angielskim z krętymi ścieżkami. Wybudowano lecznicę i Kurhaus. W nim znajdowała się stacja, księgarnia-biblioteka, cukiernia i sala teatralna. W parku można było poczęstować się kefirem i kumysem. W czasach radzieckich zbudowano pawilon oraz inne budynki przeznaczone do picia wody mineralnej. W 2011 roku park został zrekonstruowany: ozdobiono go nowymi rzeźbami, urządzono ścieżki, ławki, oświetlenie, posadzono nowe rośliny,

przebudowano otoczenie Źródła Piękności. Historyczną atrakcją parku jest miernik poziomu wody w rzece z 1881 roku.

LUKOWY MOSTEK

Jest to piękny lukowy mostek dla pieszych u ujścia rzeki Rotniczanka. Rotniczanka wypływa z jeziora Lot i ma 33 kilometry długości. Rzeka jest wyjątkowo piękna i dość hulaśliwa w miejscu, gdzie wpada do Niemna. Jej brzegi charakteryzują się niezwykle pięknym, ogromnymi czarnymi olchami i są ulubionym miejscem spacerów wczasowiczów – zwłaszcza Ścieżka Miłości, biegnąca od ujścia rzeki aż do mostu przez ulicę M. K. Čiurlionio. Mostek zdobi rzeźba „Rotniczanka” z 1962 roku.

BRZEG NIEMNA

Brzeg Niemna w Druskienikach to przepiękne miejsce na spacer, ze ścieżkami dla pieszych i rowerzystów,

ławkami i przystanią. Można wybrać się na wycieczkę do położonego w pobliżu Druskienik kompleksu klasztorowego w Liszkowie (Liškiava) lub na owianą legendami Wyspę Miłości. Po zejściu nad Niemen można umyć się wodą ze słynnego Źródła Piękności – jest to najbardziej słone źródło w Druskienikach, mające właściwości oczyszczające i odmładzające skórę.

PARK ZDROJOWY IM. KAROLISA DINEIKI

📍 *Sausoji g. 1*

Park Zdrojowy im. K. Dineiki zachwyci Cię swoim pięknem i przywróconymi unikalnymi zabiegami, które wykorzystują powietrze, ruch i słońce. Park został założony przez znaną polską lekarzkę Eugenię Lewicką. Mimo to park został nazwany imieniem znanego litewskiego pedagoga, specjalisty od fizjoterapii – Karolisa Dineiki.

To właśnie on po II wojnie światowej zdołał przywrócić park do życia. Dzięki Karolisowi Dineice w parku kontynuowano stare tradycje leczenia powietrzem, ruchem i słońcem. To naturalna oaza, gdzie można spokojnie przeczytać książkę w altanie, podziwiać kwietniki, zrelaksować się w saunie, ochłodzić się w kaskadowych kąpieliskach i opalać się, popijając herbatę ziołową w pawilonie terapii powietrzno-jonowej. Miłośnicy aktywnego wypoczynku mogą poćwiczyć na siłowni na świeżym powietrzu, pobiegać lub po prostu pospacerować po ścieżkach w parku. Znajduje się

tu plac zabaw dla dzieci, można grać w różne gry sportowe. Park jest również przystosowany dla osób ograniczonych ruchowo – zainstalowano tu specjalne huśtawki przeznaczone dla osób niepełnosprawnych. Ponadto wstęp do Parku Zdrowia im. K. Dineiki jest bezpłatny, z wyjątkiem dodatkowych usług i gości uzdrowiska, którzy chcą spędzić wolny czas w ciekawy sposób – można tu znaleźć różne rzeźby, place zabaw dla dzieci i boiska do siatkówki. Przy stawie Vijūnėlė znajduje się plaża z ratownikiem, więc jeśli odwiedzasz to miejsce latem, możesz śmiało zanurzyć się w wodzie.

PARK VIJŪNĖLĒS

Aby nacieszyć się naturą i odpocząć po wizycie w muzeum udajmy się do znajdującego się w pobliżu Parku Druskonie – kolejnego

wspaniałego miejsca do wypoczynku, położonego nad słynnymi zbiornikami wodnymi w Druskenikach. Z jednej strony zobaczysz jezioro Druskonie, a z drugiej – staw Vijūnėlė. Park odnowiony w 2011 roku swoim pięknem i przytulną atmosferą przyciąga mieszkańców Druskenik i gości uzdrowiska, którzy chcą spędzić wolny czas w ciekawy sposób – można tu znaleźć różne rzeźby, place zabaw dla dzieci i boiska do siatkówki. Przy stawie Vijūnėlė znajduje się plaża z ratownikiem, więc jeśli odwiedzasz to miejsce latem, możesz śmiało zanurzyć się w wodzie.

Jednak park warto odwiedzić również wczesną wiosną, kiedy kwitnie tu imponujące morze narcyzów – szacuje się ich ponad 200 tysięcy. Park stał się jednym z najpopularniejszych miejsc aktywnego wypoczynku w uzdrowisku, dlatego zapraszamy do podziwiania pięknych brzegów jeziora Druskonie.

PARK WYPOCZYNKOWY

T. Kosciūškos g.

Park Wypoczynkowy to spokojne miejsce spacerowe nad Niemnem, w otoczeniu lasów sosnowych. Część ścieżek to leśne dróżki, którymi można zejść bliżej rzeki, a także liczne strome zbocza, z których rozciąga się malowniczy widok na Niemen i Wyspę Miłości. To idealne miejsce na spokojny wypocznik lub przejażdżkę rowerową.

PARK RZEŻB I REKREACJI A. ČESNULISA

Naujasodės g. 16, Naujasodės k., Druskininkų sav.

Do spacerów wśród imponujących drewnianych rzeźb zaprasza założyciel parku – jeden z najlepszych rzeźbiarzy Dzikii, Antanas Česnulis. W parku położonym zaledwie 5 kilometrów od Druskenik można podziwiać wyjątkowe drewniane rzeźby, które autor wykonał własnoręcznie. Zobaczysz tu młyn, ścianę Chrystusa w Frasobliwych oraz postacie z folkloru. Park zdobią malownicze zakręty Rotniczanki. Miejsce to jest stale uzupełniane o nowe prace rzeźbiarza, więc za każdym

razem, gdy tu przyjedziesz, odkryjesz nowe, jeszcze niewidziane rzeźby.

PARK RZEŻB

„MUZIKINIS SKVERAS” „Muzikinis skveras” (Skwer Muzyczny) to ekspozycja zabawnych rzeźb w pobliżu szkoły artystycznej im. M. K. Čiurlionisa. Siedem rzeźb w parku symbolizuje nuty w gamie. Znajdująca się w parku rzeźba Artūrasa Burneiki „Relax” (Relaks) została uznana w 2009 roku za najlepszą rzeźbę przestrzeni publicznej w Litwie.

PARK RZEŻB JOSWIEŃCY PAMIĘCI JACQUESA LIPCHITZA

Jacques Lipchitz to jeden z najbardziej znanych mieszkających w Litwie artystów, wybitny przedstawiciel nurtu kubistycznego. Urodzony w 1891 roku w Druskenikach, w rodzinie litwaków, do dziś bardziej znany na

świecie niż w Litwie. Cała ekspozycja parku rzeźb była tworzona podczas sympozjów nazwanych jego imieniem.

WYSPA MIŁOŚCI

Wyspa Miłości to wyspa położona na środku Niemna, gdzie jeszcze na początku XX wieku gromadziła się młodzież z Druskenik, aby bawić się, tańczyć i śpiewać. W tym czasie lewa część jej należała do Litwy, a prawa – do Polski, dlatego pośrodku wyspy stało ogrodzenie z drutu kolczastego, dzielące ją na pół. W okresie międzywojennym na Wyspie Miłości znajdowała się bardzo popularna plaża, którą z brzegiem Druskenik łączył budowany co roku latem most dla pieszych z podnoszoną częścią umożliwiającą przepływanie parowcom. Wstęp na plażę był płatny. Obecnie Wyspa Miłości jest rezerwatem botanicznym, który można zobaczyć z bliska podczas rejsu statkiem po Niemnie.

ZBIORNIKI WODNE

JEZIORO DRUSKONIS

Jeziro Druskonis to ważny obiekt turystyczny w mieście. Na północ od niego stoi willa „Wesoła”, wzdłuż jego brzegów prowadzą ścieżki spacerowe, stoją rzeźby, znajduje się Park Vijūnēlė, nieco dalej na południe jest stary cmentarz w Druskienikach. Na jeziorze urządzono fontannę. Są atrakcje wodne (rowery wodne, łódki).

STAW VIJŪNĖLĖ

Park Vijūnēlė to kolejne doskonałe miejsce wypoczynkowe nad słynnymi zbiornikami wodnymi w Druskienikach. Z jednej strony zobaczysz jezioro Druskonie, a z drugiej – staw Vijūnēlė. Staw został utworzony sztucznie – w XX wieku znajdowało się tu bagno. Około 1983 roku podjęto decyzję o wykopaniu stawu w miejscu dawnego bagna.

OCZY DZIEWIC

Oczy Dziewic to niewielkie, bagniste jezioro położone na południowy zachód od centrum Druskienik. Jezioro leży w otoczonym lasem sosnowym, podmokłym zagłębieniu. Składa się ono z dwóch owalnych jeziorok połączonych ze sobą cieśniną o szerokości około 7 metrów i długości 40 metrów. Do tajemniczych Oczu Dziewic, których brzegi porastają rośliny wodne, prowadzi ścieżka rekreacyjna, natomiast na wschodnim brzegu znajduje się pomost. Miejscowi twierdzą, że nad Oczami Dziewic panuje przerażająca cisza, ponieważ w latach 1944–1953 do jeziora wrzucano zabitych okolicznych partyzantów. Obecnie na brzegu stoi pomnik poświęcony pamięci poległych

partyzantów z oddziału Merkys z okręgu Dainava. Co roku odbywają się tu uroczystości ku czci leśnych braci.

NIEMEN

Jest to czternasta pod względem długości rzeka Europy i czwarta wśród rzek należących do basenu Morza Bałtyckiego. Brzeg Niemna w Druskienikach to przepiękne miejsce spacerowe, ze ścieżkami dla pieszych i rowerzystów, ławkami i przystanią. Można wybrać się na wycieczkę do położonego w pobliżu Druskienik kompleksu klasztorowego w Liszkowie (Liškiava) lub na owianą legendami Wyspę Miłości. Po zejściu nad Niemen można umyć się wodą ze słynnego Źródła Piękności – jest to najbardziej słone źródło w Druskienikach, mające właściwości oczyszczające i odmładzające skórę.

ROTNICZANKA

W południowej części litewskiego dorzecza Niemna płynie rzeczka Rotniczanka. Nie jest długa – jej koryto ma zaledwie 33 km długości. W górnej części rzeki znajduje się jezioro Lot, a także kilka niewielkich jeziorok, które również swoją wodą zasilają

Rotniczankę. Rotniczanka płynie po piaszczystym dnie, a w jej dorzeczu znajdują się niewielkie jeziora. Jednak ma ona też swoje cechy szczególne. Piaski są tu bardziej zbite, drobniejsze, a powierzchnia pokryta jest wydmmami, na których rosną znacznie suchsze lasy. W pobliżu Rotniczanki znajdują się wsie, a cały dolny nurt płynie już w granicach miasta. Nad Rotniczanką znajdziemy kilka uroczych dzukijskich zagród, stary młyn, a na koniec – słynne Druskieniki. Jest się czym zachwycać – nad tak małą rzeczką „zgrupowało się” tyle ciekawych, wartościowych rzeczy. Być może dlatego Rotniczanka, choć niewielka, znana jest w całym naszym regionie i daleko poza jego granicami.

STAWY ALKOS

Stawy o powierzchni 5 i 4 ha położone na południowym wschodzie Druskienik są popularnym miejscem wypoczynku turystów. Na porośniętych lasami sosnowymi brzegach są miejsca do opalania i kąpieli. Wokół stawów wytyczono ścieżki do nordic walkingu, a tuż obok znajduje się początek ścieżki Szlakiem Stońca.

OKOLICE

WIEŚ SZANDUBRA (ŠVENDUBRĒ)

Jest to jedna z wsi położonych w lasach Druskienik, w dolinie Rajgardu, 5 km od uzdrowiska. W dokumentach historycznych pojawia się już w 1620 roku. Jest to stara ulicówka, zabytek architektury. Szczególnie interesujące są stare domy dzuków z charakterystycznymi ogrodzonymi podwórkami. Wokół wsi, na obszarze 20 kilometrów kwadratowych, znajdują się łąki poprzecinane rzeczkami i potokami. Tam, gdzie Kubilnica wpada do Niemna, wznosi się Czarna Góra. Niegdyś mógł to być punkt obronny. Ze szczytu góry rozciąga się wspaniała panorama: wijące

się błękitne wody Niemna, pokryta jasnozielonym dywanem dolina Rajgardu, a w oddali – porośnięta sosnami i krzewami góra Užubalis. Uważa się, że w zamierzcztych czasach mógł tu stać niewielki drewniany zamek otoczony bagnami i zaroślami.

SZANDUBRZAŃSKI DĄB

Wieś Szandubra (Švendubrė) przylega do doliny Rajgardu. Rajgard to „Święta kotlina” (lit. Šventoji dauba) powstała 5000 lat temu. W dolinie odnotowano 32 starodawne osady. Dolinę Rajgardu i Szandubrę bardzo lubił M. K. Čiurlionis. W 1907 roku namalował on znany, oparty na prawdziwych rysach tryptyk „Rajgard”. Pośród pól

rośnie tu stary dąb, który, jak się uważa, zainspirował M. K. Čiurlionisa do namalowania obrazu Sonata IV „Andante”, dlatego też wśród miejscowych dębów ten nazywany jest dębem Kastukasa (dębem M. K. Čiurlionisa).

DOLINA RAJGARDU

Dolina Rajgardu to dolina prawego brzegu Niemna, położona 5 km na południe od Druskienik. Jest to miejsce owiane legendami i podaniami, ulubione przez artystę M. K. Čiurlionisa, które uwiecznił w tryptyku „Rajgard”. Nazwa doliny pochodzi od połączenia słów „raistas” (mokradło) i „gardas” (gród), z czasów, gdy miasta nazywano gradami. W dolinie rozciągają się łąki zalewowe, pozostałości tarasów porośniętych lasami sosnowymi, bagna, płynie rzeczka Kubilnica. Siostra M. K. Čiurlionisa, J. Čiurlionytė, w książce „Wspomnienia o M. K. Čiurlionisie” z 1973 roku pisała, że Kastukas (M. K. Čiurlionis) dowiedział się, że rzeczka wypłukuje na powierzchnię różne przedmioty z miasta Rajgard. Problem w tym, że bez względu na to, gdzie by tych rzeczy nie położyć, jak ich nie ukryć lub zamknąć na klucz – wszystkie znikają w ciągu nocy. Najwyraźniej „oni” przychodzą i odbierają swoje rzeczy.

DIABELSKI GLĄZ

Diabelski Głaz, zwany czasem Szandubrzańskim Głazem, jest dziesiątym co do wielkości głazem w Litwie, znajdującym się w samorządzie druskienickim, na północnym skraju wsi Szandubra (Švendubrė). Diabelski Głaz jest nie tylko geologicznym

pomnikiem przyrody, ale także obiektem mitologicznym. Legenda o Rajgardzie głosi, że niegdyś miastem Rajgard rządził niegodyziwy książę, który wraz ze swoimi dworzanami tak hulał i ucztował, że rozniewał nawet samych diablich. Dlatego wysłali oni jednego diabła z ogromnym głazem, aby zabił księcia wraz z jego kompanami i zamknął wejście do Rajgardu. Jednak, gdy diabeł szedł, zapiał kogut i diabeł wyrzucił głaz, nie dotarłszy do grodu. Wymiary wejścia do Rajgardu (części znajdującej się nad powierzchnią ziemi): wysokość – 3,23, długość – 7,61, szerokość – 5,21; maksymalna objętość pozioma – 18,55 m.

GRODZISKO W LISZKOWIE (LIŠKIAVA)

Grodzisko w Liszkowie z zachowanymi pozostałościami południowo-zachodniej wieży to jedno z najpopularniejszych i najczęściej odwiedzanych grodzisk w Litwie. Z grodziska i wzgórz dworu rozciąga się imponujący panoramiczny widok na oddalony, przepiękny kompleks kościoła Trójcy Świętej i klasztoru dominikanów w Liszkowie oraz przepływający w pobliżu Niemen. Uważa się, że budowę murowanego zamku w Liszkowie rozpoczęto najprawdopodobniej na początku XV wieku, przed bitwą pod Grunwaldem, a po niej, prawie ukończono południowo-zachodnią wieżę i rozpoczęto budowę fundamentów północno-zachodniej wieży oraz wykopano rów pod fundamenty muru obronnego między nimi, jednak budowa pozostała niedokończona.

Według innej wersji budowę murowanego zamku w Liszkowie rozpoczęto około 1420 roku, a przerwano ją po zawarciu pokoju metneńskiego w 1422 roku, na mocy którego Zanimienie przypadło Litwie. Grodzisko w Liszkowie, zwane Liszkowską Górą Zamkową, Murem Wiedźmy, Świątynią Perkunasa – to zabytek kultury o znaczeniu krajowym. Na placu między grodziskiem a wzgórzami dworskimi postawiono monumentalną metalową rzeźbę autorstwa Tomasa Vosyliusa – topór. Do stworzenia tej rzeźby posłużyło prawdziwe znalezisko archeologiczne – wąskostrzowy topór z V–VII wieku, ozdobiony wgłębieniami i rowkami. Tego typu topory były rozpowszechnione w Środkowej, Wschodniej i Południowej Litwie. Topór ten jest wyjątkowo rzadkim i szczególnie cennym znaleziskiem. Uważa się, że broń ta należała do mężczyzny cieszącego się wyjątkowym statusem społecznym, który nie był zwykłym wojownikiem, ale dowódcą, a może nawet miejscowym księciem.

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA TRÓJCY ŚWIĘTEJ I KLASZTORU DOMINIKANÓW W LISZKOWIE (LIŠKIAVA)

Zespół kościoła i klasztoru dominikanów w Liszkowie jest zabytkiem architektury z XVII–XVIII wieku. W 1694 roku w piśmie fundacyjnym Władysław Jerzy Kosillo zapisał Liszków dominikanom z prowincji litewskiej. Po długich sporach sądowych z zięciami W. J. Kosilly zakonnicy zbudowali na

stromym brzegu Niemna kościół i klasztor (ukończone w 1741 roku), do których przylegały budynki gospodarcze, podwórze kościelne, cmentarz i sad. Wszystkie budynki były otoczone wysokim murem. Po trzecim rozbiore Litwy i Polski Liszkowo przypadło Prusom, a opuszczone budynki zaczęły popadać w ruinę. Około 1830 roku w klasztorze w Liszkowie utworzono zakład poprawczy dla księży, którzy popełnili przestępstwa. Później budynki przechodziły z rąk do rąk. W latach 1920–1991 budynki klasztorne służyły do różnych celów gospodarczych. Od 1991 roku część budynku klasztoru została zwrócona probostwu. W latach 1990–1997 kościół został odrestaurowany, a w jego podziemiach utworzono muzeum ze zmumifikowanymi szczątkami. W budynku klasztoru znajduje się wystawa dziedzictwa liturgicznego.

DWÓR W LEJPUNACH (LEIPALINGIS)

W dworze w Lejpunach zapoznasz się z dawnymi tradycjami i historią. Budynek dziedzictwa kulturowego, po raz pierwszy wspomniany jeszcze na początku XVI wieku, dziś cieszy oko symetrią i harmonią. W dworze działa wyjątkowe Muzeum Krajowawcze im. Algirdasa Volungevičiausa, założone w 1957 roku przez progimnazjum w Lejpunach. Odwiedzając dwór w Lejpunach można obejrzeć ekspozycje archeologiczne, historyczne i etnograficzne, które świadczą o życiu miasteczka Lejpuny. Wydarzenia odbywające się w dworze oraz organizowane zajęcia edukacyjne odkrywają jego najciekawsze sekrety.

ARCHITEKTURA

CEGLANA ARCHITEKTURA

WILLA DR. BUJAKOWSKIEGO

 Vilniaus al. 18

Obecnie budynek samorządu druskienickiego jest jednym z najciekawszych budynków uzdrowiska. Jego historyczna nazwa to dom doktora Bujakowskiego. Dr Bujakowski należał do dziesiątki najbogatszych mieszkańców uzdrowiska. Uważa się, że murowana willa Bujakowskiego została zbudowana pod koniec

XIX – na początku XX wieku. W tym czasie był to budynek parterowy, a dopiero później, zachowując wszystkie oryginalne formy dachu – kopuły – dobudowano piętro.

STARE UZDROWISKO DRUSKIENICKIE

 Vilniaus al. 7

W 1896 roku, w miejscu spalonej lecznicy w Druskienikach, zbudowano pierwszą murowaną lecznicę: obecny budynek

hotelu EUROPA Royale Druskininkai jest najstarszym obiektem dziedzictwa kulturowego architektury murowanej w Druskienikach. Eleganckie, odzwierciedlające ówczesne trendy, architektoniczne budynki uzdrowiska zaprojektował główny architekt miasta Wilna Wacław Michniewicz, który w owych czasach budował znane obiekty – halę targową w Wilnie, Rosijski Teatr Dramatyczny, kościoły na Zwierzynicy, w Birsztanach

i Kiernowie, a także wiele innych kościołów w Litwie. Nowy budynek lecznicy to parterowy, zbudowany z żółtej cegły budynek, charakteryzujący się cechami ówczesnej architektury petersburskiej, dlatego nazywany był lecznicą Mikołaja I lub po prostu lecznicą carską. Stał się on centrum rozwijającego się kurortu, mieściło się w nim aż 150 wanień, odbywały się w nim kąpiele solne, błotne, kwasowęglowe, elektryczne, słoneczne i powietrzne, robiono masaże i wykonywano leczniczą gimnastykę ortopedyczną. Druskieniki mogły się pochwalić lecznicą, która stała się prawdopodobnie pierwszym i największym budynkiem tego typu w całej Europie.

PARK WODNY

W drugiej połowie XX wieku wzrosła liczba wypoczywających

w uzdrowisku w Druskienikach. Ponieważ w ówczesnej lecznicy brakowało pomieszczeń przeznaczonych na zabiegi, ówczesny miejski komitet wykonawczy Komitetu Deputowanych Ludowych ogłosił konkurs na projekt nowego budynku. Konkurs wygrali architekci R. i A. Šilinskasowie. Rozpoczęcie budowy – rok 1975. 19.02.1981 otwarto największy w Europie ośrodek fizjoterapii. Było w niej 200 miejsc, a ich wydajność wynosiła 1000 zabiegów na godzinę, wykonywano 6000 zabiegów dziennie. Działały sekcje kąpielowe, wszystkie wanny były sterowane automatycznie bezpośrednio z rejestracji, a w piwnicy znajdował się basen, w którym woda spadała z wysokości 4 m. Tutaj oferowano kąpiele mineralne i inne zabiegi. Lecznice te funkcjonowały od 1981 do 2000 roku. W 2003

roku do Wydziału Urbanistyki i Architektury Samorządu Druskienickiego trafił plan przebudowy budynku ośrodka fizjoterapii. Jego nowe przeznaczenie – park wodny.

DRUSKIENICKA KOLONADA

[V. Kudirkos g. 22](#)

Kurhaus w Druskienikach był jednym z pierwszych budynków użyteczności publicznej. Doktor Teodor Tripplin, który odwiedził uzdrowisko, wspominał o tym budynku w swojej książce „Dziennik podróży po Litwie i Żmudzi”: „Ładny, choć drewniany pałacyk z dużą salą, wykorzystywany jako klub i resursa, która odbywa się tu cztery razy w tygodniu”. Bardzo duży budynek – Sala Kurortowa („kurzal”) z galerią bankietową – był dziełem inżyniera Gaselmana. Zbudowany w 1856 roku, służył jako miejsce spotkań, poznawania się i wypoczynku dla przybywających do kurortu wczasowiczów. Był swego rodzaju centrum wypoczynkowym w Druskienikach, jednak spłonął podczas I wojny światowej (przypuszczalnie w dniach 14–15 sierpnia 1914 roku). Obecnie działa w tym miejscu restauracja „Kolonada”, która również ma swoją oryginalną historię. Budynek ten został zbudowany w czasach polskich i podobnie jak Kurhaus pełnił funkcję swego rodzaju miejsca spotkań wczasowiczów. W sezonie w parku grały orkiestry i odbywały się koncerty. W latach niepodległości budynek został gruntownie przebudowany, ale zachowano wszystkie jego dawne kształty.

DREWNIANA ARCHITEKTURA

WILLA „OAZA”

[V. Krėvės g. 6](#)

Zarówno ta, jak i znajdująca się obok willa oznaczona numerem 4, odpowiadają typowej kurortowej architekturze. Budynek, które powstały prawdopodobnie około 1930 roku, są dziełem tego samego architekta, ponieważ ich stylizyka – zarówno

kompozycja fasad, jak i dynamika rozmieszczenia okien oraz sylwetka wielospadowych dachów pokrywających mansardy – jest bardzo podobna. W dawnych publikacjach promujących Druskieniki willa „Oaza” była przedstawiana jako nowoczesny pensjonat, oferujący dietetyczne posiłki zgodnie z życzeniem gości oraz pokoje

z przestronnymi werandami, dużą jadalnią, pianinem, wanną, a nawet kanalizacją.

KOMPLEKS WILLI

[Maironio g. 14 i 16](#)

Willa „Imperial” (ul. Maironio 16), która uzupełniła kompleks budynków przy ulicy Maironio z okresu międzywojennego, przypomina drewniane

budynki w stylu szwajcarskich kurortów. Budynek powstały w 1926 roku był wielokrotnie remontowany, przemalowywany, a w niektórych miejscach zmieniono dekorację fasad. To jeden z pierwszych prywatnych domów wypoczynkowych w kurorcie, który należał do miejscowego przedsiębiorcy Meyera Frenkela. Początkowo willa wypoczynkowa działała tylko w sezonie letnim. W budynku znajdowały się nie tylko pokoje dla gości, ale także restauracja. Obok można podziwiać willę „Niespodziankę” (ul. Maironio 14), którą zdobią elementy rzeźbione techniką snycerską. Ta elegancka willa emanuje

włoskim romantyzmem.

WILLA „RADIUM”

📍 *T. Kosciuszkos g. 9*

Ta ozdoba kurortu należy do kompleksu budynków, którego drugi, murowany dom Burmistrza (ul. T. Kosciuszkos 7) powstał nieco później. Dzięki masywnej bryle, niezwykle fantazyjnej strukturze fasady i kompozycji budynku wyraźnie wyróżnia się spośród innych drewnianych willi uzdrowiska. Nazwa związana jest z pierwiastkiem chemicznym, który wraz z mężem odkryła pochodząca z Polski naukowiec Maria Salomea Skłodowska-Curie. Gdy w Polsce wzrosło zainteresowanie nowymi pierwiastkami

chemicznymi, badano również radioaktywność wód mineralnych w Druskienikach. Willa, która kiedyś oferowała noclegi gościom odwiedzającym miasto, w czasach radzieckich została przekształcona w należąca do lecznicy laboratorium. W 2009 roku budynek został odnowiony i obecnie znów oferuje usługi noclegowe.

WILLA „RIWIERA”

📍 *M. K. Čiurlionio g. 61*

W latach 30. i 40. XX wieku wybudowany pensjonat Elżbiety Mulewskiej wyróżniał się jako nowoczesny budynek w ówczesnym centrum uzdrowiska. Pokoje miały osobne werandy i balkony, które wieczorem były oświetlone elektrycznością, a ponadto w willi zainstalowano kanalizację, więc jak na tamte czasy takie udogodnienia były naprawdę nowatorskie. Na tarasie budynku można było czerpać przyjemność z modnego wówczas opalania, a pobliskie korty tenisowe i boisko zachęcały wczasowiczów do aktywnej rozrywki.

WILLA „MAURA”

📍 *Laisvės a. 21*

Najbardziej charakterystyczną częścią budynku, który powstał na przełomie XIX i XX wieku (około 1900 roku) w starej części miasta Druskieniki, jest główna fasada z półzamkniętą galerią. Składa się z półokrągłych łuków, pokrytych drobnymi rzeźbionymi ornamentami. Podobnie jak większość willi w uzdrowisku, „Maura” była przeznaczona do zakwaterowywania wczasowiczów. Budynek opuszczony w czasach

radzieckich znalazł się w stanie krytycznym. Po jego przebudowie w 1985 roku dawne mieszkania zostały przystosowane do swojej pierwotnej funkcji – usług wypoczynkowych. Dzisiaj willa „Maura” znana jest jako hotel apartamentowy „Dalią”. W jego wnętrzu zachowała się autentyczna rzeźbiona poręcz schodów.

CERKIEW IKONY MATKI BOŻEJ „WSZYSTKICH STRAPIONYCH RADOŚĆ” W DRUSKIENIKACH

📍 *Laisvės a. 1*

Ten dom modlitwy zbudowany w 1865 roku jest najstarszym zachowanym przykładem architektury drewnianej w Druskienikach. Cerkiew prawie nie ucierpiała podczas obu wojen światowych. Obok budynku, w domu bractwa prawosławnego, od 1890 roku działała parafialna szkoła dla dziewcząt, gdzie latem mogli znaleźć schronienie i leczyć się ubodzy wszystkich wyznań chrześcijańskich. Drewniana cerkiew prawosławna w Druskienikach imituje styl budynku z cegły, a jej forma odzwierciedla cechy rosyjskich cerkwi oraz detale charakterystyczne dla okresu romantyzmu i historyzmu.

SANATORIUM

📍 *Kurorto g. 6*

Budynek położony jest w malowniczym miejscu, na prawym brzegu Niemna. Teren wokół sanatorium rozciąga się na około pół hektara. Choć jest to największy drewniany budynek w Druskienikach, nie zachowały się żadne dane dotyczące jego projektanta.

Wiadomo tylko tyle, że sanatorium zostało zbudowane około 1930 roku. Pierwotne przeznaczenie budynku pozostało niezmiennie do dziś. Obecnie miejsce to znane jest jako willa „Vingis” (Zakręt) – działa tu nowoczesne mini centrum odnowy biologicznej oraz świadczone są usługi noclegowe.

MUZEUUM PAMIĘCI JACQUESA LIPCHITZA

📍 *Šv. Jokūbo g. 17*

Kompaktowy i przytulny drewniany domek istnieje od pierwszej połowy XX wieku. Został zbudowany dla doktora Józefa Markiewicza. Po II wojnie światowej willa rodziny Markiewiczów została przystosowana do potrzeb przychodni dziecięcej, a w 1971 roku budynek przeszedł gruntowny remont, po którym otwarto tu bibliotekę dziecięcą. W 1996 roku przeznaczenie budynku zmieniło się po raz kolejny. W ten sposób w dawnym budynku mieszkalnym powstało i działa muzeum poświęcone światowej sławy rzeźbiarzowi.

DOM-MUZEUUM M. K. ČIURLIONISA

📍 *M. K. Čiurlionio g. 35*

Budynek zbudowany jest na fundamentach z kamienia i cegły, a jego drewniane ściany wykończone są poziomymi utożonymi zielonymi deskami. Malowniczy krajobraz z porośniętą sosnkami pagórkowatą doliną stał się dla artysty niekończącą się inspiracją. Muzeum poświęcone M. K. Čiurlionisowi zostało założone w tym domu w 1963 roku z inicjatywy jego sióstr.

W 1964 roku odnowiono otaczający dom ogród, który zasadił ojciec M. K. Čiurlionisa.

CERKIEW ŚW. GABRIELA ZABLUDOWSKIEGO

📍 *Stary cmentarz miejski*

Cerkiew należy do parafii Ikony Matki Bożej „Wszystkich Strapionych Radość” w Druskienikach. Cerkiew św. Gabriela Zabłudowskiego w Druskienikach to niewielka drewniana cerkiew prawosławna, położona na wzgórzu, po stronie prawosławnej starego cmentarza miejskiego. Na kolumnach bramy widnieją reliefowe krzyże prawosławne. Podczas II wojny światowej cerkiew została zrujnowana, a jej wnętrze zniszczone. Była w użytku do 1962 roku. Na prośbę miejscowej społeczności prawosławnej oraz wiernych cerkiew została odnowiona.

WILLA GRUDZIŃSKICH

📍 *M. K. Čiurlionio g. 67*

Na rogu ulic K. Dineikos i M. K. Čiurlionio znajduje się willa K. A. U. Grudzińskich, wybudowana w 1900 roku. W jednej z międzywojennych broszur reklamowych poświęconych Druskienikom napisano, że można zatrzymać się w willi „Dworek” pani Grudzińskiej przy ulicy Jasnej (obecnie K. Dineikos). Na początku XX wieku mieściła się tu przychodnia uzdrowiskowa, a później jej część laboratoryjna. W architekturze tego dawnego domu letniskowego można dostrzec zarówno cechy szwajcarskich willi, jak i tak zwanego „stylu zakopiańskiego” stworzonego przez Stanisława Witkiewicza.

POMNIKI I RZEŹBY

POMNIK M. K. ČIURLIONISA

 V. Kudirkos g. 45

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis to najstynniejszy litewski artysta, który wychował się i tworzył w Druskienikach, a także z sentymentem wspominał kurort w swoich listach. Pomnik M. K. Čiurlionisa, stworzony przez Vladasa Vildžiūnasa, odkryto w 1975 roku, w setną rocznicę urodzin artysty. Za pomnik V. Vildžiūnasa i architekta R. Dičius zostali nagrodzeni nagrodą republikańską.

„SŪRUTIS“

 Vilniaus al. 1

W centrum Druskieników, na skwerze między kościołem a muzeum miejskim, odsłonięto rzeźbę „Sūrutis”, nawiązującą do legendy o powstaniu uzdrowiska.

Została stworzona przez jednego z najwybitniejszych artystów metalowych w Litwie, Romualdasa Inčirauskasa. „Sūrutis” przedstawia mężczyznę o wzroście 180 cm, trzymającego w lewej ręce miskę z solą. W prawej dłoni trzyma małego konika – jak głosi legenda – był to pierwszy wyleczony pacjent, wypuszczony na spacer po bagnie z wodą mineralną. Właściciel konia sądził, że zwierzę tam zakończy swój żywot, a ono w cudowny sposób wyzdrowiało. Sūrutis ubrany jest w elegancki, powszechny strój, charakterystyczny dla stylizowanych kostiumów historycznych z tamtej epoki. Część piedestału pokryta jest czerwonymi płytkami ceramicznymi, natomiast sam piedestał otacza 20-centymetrowy pas brązu z tekstem opowiadającym legendę.

„SKOWRONEK“

 *V. Kudirkos g. /
M.K. Čiurlionio g.*

Rzeźba Dalii Matulaitė, wzniesiona w 1979 roku, poświęcona 150-leciu uzdrowiska Druskieniki.

„URODZINY“

 M. K. Čiurlionio g. 59

„BRAMA GOŚCINNOŚCI“

 Šv. Jokūbo g. / Taikos g.

W samym centrum Druskienik, na skwerze przy skrzyżowaniu ulic Taikos i Šv. Jokūbo, można zrobić sobie zdjęcie stojąc pod ogromną brązową podkową. Tak miejscowi nazywają rzeźbę „Brama Gościnności”, którą w 2013 roku stworzył Tadas Gutauskas z okazji 25-lecia litewskiego ruchu Sąjūdis. W folklorze litewskim i innych narodów podkowa symbolizuje szczęście, powodzenie

i dobrobyt, dlatego zwyczaj zawieszania podkowy nad drzwiami domu przetrwał do naszych czasów. Litwini od dawna wierzyli, że nawet zużyta podkowa znaleziona na drodze to dobry znak. Nie jest więc przypadkiem, że niektórzy goście kurortu za każdym razem, gdy przyjeżdżają do Druskienik, przechodzą przez tę „bramę”. Jeśli ten rytuał nie przyniesie szczęścia, być może pomoże wiara w to, że przyszłość przyniesie coś dobrego? Przyglądając się uważnie temu dziełu, można zauważyć, że podkowa jest ozdobiona symbolami szczęścia jeszcze z szesnastu innych krajów, z których do Druskienik przybywa najwięcej gości, po osiem z każdej strony. Obok znajduje się tablica informacyjna z wyjaśnieniem znaczenia każdego z nich. Autor rzeźby, T. Gutauskas, twierdzi, że dzieło to wyraża otwartość na świat oraz chęć dzielenia się zgromadzonymi skarbami kultury przez naród, który zachował unikalne dziedzictwo zwyczajów.

„STRZELEC”

📍 *M.K. Čiurlionio, rondo na skrzyżowaniu z ulicami Žaliosios i Liepų*

Kompozycję „Strzelec”, autorstwa Vytautasa Narutisa, postawiono w 2007 roku na rondzie znajdującym się na skrzyżowaniu ulic M. K. Čiurlionio, Žaliosios, Liepų i Mizarų. Na pięciometrowej kolumnie umieszczono trzymetrowy, brązowy posąg „Strzelca”, który powstał, aby uczcić twórczość M. K. Čiurlionisa.

POMNIK „LITWIE”

Pomnik ku czci króla Mendoga

📍 *Vilniaus al. / Vasario 16-osios g.*

Pomnik Vytautasa Kašuby poświęcony Litwie, przedstawiający króla Litwy Mendoga, został wzniesiony w 1995 roku. Mendog był wielkim księciem litewskim, a także pierwszym i jedynym królem Litwy. Z Mendogiem wiąże się powstanie państwa litewskiego i pierwsze kroki chrześcijaństwa na terenie Litwy.

„KORONY”

📍 *Nad Niemnem, w Parku Uzdrawiskowym*

Pomnik „Korony”, stworzony przez znaną rzeźbiarkę Dalię Matulaitė, jest poświęcony parze królewskiej; ostatniemu Jagiellonowi Zygmuntowi Augustowi i jego drugiej żonie, wielkiej miłości życia, Barbarze Radziwiłłównie. Pomnik został wzniesiony nad Niemnem, w Parku Uzdrawiskowym. Symbolizuje on współpracę dwóch sąsiednich miast uzdrawiskowych – Augustowa i Druskienik.

„LAUMY”

📍 *Nad Niemnem, w Parku Uzdrawiskowym*

„LITWA - LEGENDA”

📍 *U zbiegu Niemna i Rotniczanki, na miejscu dawnego grodziska, obok wygiętego mostku*

U zbiegu rzek Rotniczanki i Niemna powstała imponująca rzeźba „Litwa - Legenda” autorstwa rzeźbiarza E. Bronzini, mierząca 7 metrów wysokości i ważąca 10 ton. Rzeźba została odlana ponad

30 lat temu i po długich wędrówkach w końcu znalazła swoje miejsce w samym sercu uzdrawiska. W rzeźbę wkomponowano cztery twarze kobiet, które symbolizują cztery regiony Litwy. Cztery wysoko podniesione ręce trzymają ogromną koronę – koło, w którym można dostrzec zarówno krzyż, jak i słońce. To jakby statua wolności Litwy – stabilna, spokojna, dostojna.

„ODPOCZYNEK”

📍 *W Parku Uzdrawiskowym*

Rzeźba „Odpoczynek” autorstwa Juozasa Kėdainisa zdobi park uzdrawiskowy w Druskienikach od 1959 roku. J. Kėdainis był artystą oddającym wiejską rzeczywistość, uwieczniającym życie i codzienność zwykłych ludzi. Rzeźbiarz nadał swoim postaciom autentyczność myśli i uczuć oraz sens istnienia, jakby uchwycił chwilę codzienności.

U ŹRÓDŁA

📍 *W Parku Uzdrawiskowym*

Rzeźba „Przy źródle” autorstwa Antanasa Dimžylsa, zdobi Park Uzdrawiskowy w Druskienikach od 1965 roku. W położonym nad Niemnem parku można napić się wody mineralnej ze starego poidła, umyć się najbardziej słoną wodą ze Źródła Piękności, podziwiać rzeźby, klomby kwiatowe i Fontannę Muzyczną.

„ROTNICZANKA”

📍 *Przy wygiętym mostku*

Rzeźba „Rotniczanka”, stworzona przez znanego litewskiego rzeźbiarza Broniusa Vyšniauskasa, zdobi brzeg

rzeki Rotniczanki od 1962 roku. Rzeźba przedstawia symbol Druskienik – kobietę czerpiącą wodę rękami. Każdego roku podczas wieczoru podziękowań zaśluzeni mieszkańcy Druskienik otrzymują figurki „Rotniczanki”.

„MACIERZYŃSTWO”

📍 *Vytauto g. 23*

Obok szkoły artystycznej im. M. K. Čiurlionisa w Druskienikach można obejrzeć rzeźbę znanego litewskiego rzeźbiarza Broniusa Vyšniauskasa „Macierzyństwo” (1959 rok). B. Vyšniauskas to zasłużony działacz artystyczny, laureat nagrody państwowej, twórca wielu rzeźb i pomników, takich jak rzeźby na Zielonym Moście w Wilnie, monument i płaskorzeźby w Kryżkalnisie oraz „Rotniczanka”.

„MUZYKANT”

📍 *M. K. Čiurlionio g. 65*

„BARANY”

📍 *Vijūnėlės parke*

Rzeźba „Barany”, stworzona przez znaną w Litwie i za granicą rzeźbiarkę Dalię Matulaitė, stoi w centralnej części Parku Vijūnėlė. W parku co roku wiosną rozkwita morze ponad 220 tys. żonkili, a także aleja 20 wisi japońskich. W parku znajdują się miejsca wypoczynkowe, ścieżki rowerowe, boiska do siatkówki i place zabaw dla dzieci, plaża, a także kompozycja rzeźbiarska.

„KOWAL”

📍 *Nad stawem Vijūnėlė*

KOMPLEKS RZEŻB DRZEWNYCH

📍 *Nad jeziorem Druskonis*

„GETTO ŻYDOWSKIE”

📍 *Šv. Jokūbo g. 22*

Tuż obok cerkwi Ikony Matki Bożej „Wszystkich Strapionych Radość” znajduje się pomnik poświęcony pamięci ofiar holokaustu. W miejscu tym jesienią 1941 roku utworzono getto: na ogrodzonym drutem kolczastym terenie zgromadzono prawie tysiąc Żydów. W listopadzie 1943 roku getto zostało zlikwidowane, a Żydzi wywiezieni do obozu koncentracyjnego w Kołbasinie, położonego niedaleko Grodna. W ciągu tego roku zginęła jedna trzecia mieszkańców Druskienik. Aby upamiętnić tę tragedię, w 1992 roku nieznanymi autor stworzył pomnik poświęcony pamięci ofiar. Został on wzniesiony właśnie tu, w miejscu utworzonego w 1941 roku getta. Dzisiaj przy pomniku znajduje się Państwowe Muzeum Żydowskie im. Gaona z Wilna. Na pomniku z czerwonego, szlifowanego kamienia wyryto gwiazdę Dawida, menorę

oraz napis w językach jidysz, litewskim i rosyjskim, mówiący „Więźniom getta żydowskiego”.

POPIERSIE PISARZA V. KRÉVÉS

📍 *V. Krėvės g. / M. K. Čiurlionio g.*

POPIERSIE RZEźBIARZA J. LIPCHITZA

📍 *Šv. Jokūbo g. 17*

„PTAK”

📍 *Skver J. Marcinkevičiaus*

Pomysł upamiętnienia słynnego litewskiego poety J. Marcinkevičiaus w Druskienikach narodził się w 2023 roku. Poparty ją społeczność Druskienik, bliscy poety oraz wielu mieszkańców Litwy, którzy nie tylko udzielili wsparcia moralnego, ale także finansowego – na budowę rzeźby zebrano ponad 100 tys. euro i wbetonowano przy niej 16 płytek z nazwiskami największych mecenasów i nazwami firm.

ŁAWECZKI UPAMIĘTNIAJĄCE ZNANYCH LUDZI

KU PAMIĘCI M. K. ČIURLIONISA

📍 *Nad jeziorem Druskonie*

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875–1911) – kompozytor i malarz, który pozostawił po sobie najwyraźniejszy ślad w kulturze litewskiej, wyjątkowy artysta w historii sztuki europejskiej. Artysta urodził się w Oranach (Varėna), w rodzinie organisty. Kiedy miał zaledwie dwa lata, rodzina przeniosła się do Druskienik. To tutaj ukształtowała się jego miłość do litewskiej pieśni i przyrody Druskienik, a także bardzo wcześnie ujawnił się jego talent muzyczny. To tutaj narodziła się jego najbardziej inspirująca muzyka i obrazy. Wszechstronność twórczych poszukiwań M. K. Čiurlionisa można porównać do mistrzów renesansu. W ciągu zaledwie dziesięcioletniej kariery skomponował około czterystu utworów, w tym dwa duże poematy symfoniczne, uwerturę, kantatę na chór i orkiestrę, dwie sonaty i kilka cykli wariacji na fortepian, kwartet smyczkowy, utwory na chór i liczne opusy fortepianowe. W tym samym czasie, podczas swojej kariery malarskiej, która trwała zaledwie sześć lat, Čiurlionis namalował ponad trzyzista obrazów, stworzył szereg dzieł graficznych, a także pozostawił prace literackie i poetyckie, wyrażał się w dziennikarstwie i eksperymentował z fotografią artystyczną. Do jego najbardziej znanych dzieł muzycznych należą poematy symfoniczne „W lesie” i „Morze”, a do najśłynniejszych obrazów – „Baśń (Królewska Baśń)” (1909), „Rex” (1909),

„Sonata Nr 5 (Morska sonata)” (1908) i cykl 12 znaków zodiaku (1907). Druskieniki to miasto M. K. Čiurlionisa, a brzeg jeziora Druskonie został wybrany na miejsce pomnika nieprzypadkowo – M. K. Čiurlionis zachwycał się przyrodą Druskienik, mieszkał tu i tworzył.

KU PAMIĘCI KAROLISĄ DINEIKI

📍 *Park Zdrowia im.
K. Dineiki, ul. Sausojų 1*

Karolis Dineika – specjalista w dziedzinie fizjoterapii, wykładowca, naukowiec, twórca pierwszych zasad gry w koszykówkę, przez 28 lat

swojego życia w Druskienikach zajmował się rozbudową Parku Zdrowia, zwracając szczególną uwagę na leczenie powietrzem, słońcem i wodą. Jego metody leczenia i dbania o zdrowie są aktualne do dziś. Ławeczkę pamiątkową ustawiono w Parku Zdrowia im. K. Dineiki.

KU PAMIĘCI IGNACEGO FONBERGA

📍 *Park Uzdrawiskowy,
nieдалeko pawilonu
z wodą mineralną*

Ignacy Fonberg (1801–1891) – profesor Uniwersytetu Wileńskiego, chemik, badał wodę mineralną z Druskienik. W 1830 roku przeprowadził badania nad składem

chemicznym wód mineralnych ze źródeł w Druskienikach, które były głównym impulsem do rozwoju uzdrowiska. Z inicjatywy I. Fonberga przygotowano również projekt lecznicy w Druskienikach. Właśnie dlatego ławeczka pamiątkowa została ustawiona w Parku Uzdrowskim, w pobliżu pawilonu z wodą mineralną.

KU PAMIĘCI JAQUESA LIPCHITZA

📍 *Obok Muzeum Pamięci
Jacquesa Lipchitza,
ul. Šv. Jokūbo 17*

Jacques Lipchitz (1891–1973) – litewski rzeźbiarz żydowskiego pochodzenia, wybitny przedstawiciel kubizmu, żył i tworzył we Francji, USA, Izraelu i Włoszech. J. Lipchitz urodził się 22 sierpnia 1891 roku w Druskienikach. Uczył się w miejscowej szkole żydowskiej, później w szkole handlowej w Białymstoku i w gimnazjum w Wilnie. W latach 1906–1909 studiował

inżynierię. Skupił się na studiach artystycznych w wileńskiej szkole rysunku. W 1909 roku wyjechał do Paryża, aby studiować sztukę. W latach 1911–1912 J. Lipchitz nie zbliżył się jeszcze do kubizmu, ale już w latach 1913–1914 zauważalne były u niego wyraźne innowacje twórcze, próby zrozumienia i zaabsorbowania przejawów kubistycznej stylistyki. W 1915 roku J. Lipchitz dołączył do grona prawdziwych kubistów, wraz z takimi artystycznymi koryfeuszami jak Picasso, Braques, Gris, Leger i Laurens. Lata 1915–1930 były najbardziej znaczącym okresem w twórczości J. Lipchitza, zgodnym z zasadami kubistycznej ekspresji, a od 1930 roku w jego pracach zauważa się twórczy i stylistyczny przełom. Rzeźbiarz nie dzieli już swoich rzeźb na ściste, geometryczne płaszczyzny, stają się one smuklejsze, bardziej zaokrąglone, plastyczne, linia sylwetki zaczyna meandrować, jakby pulsować.

J. Lipchitz zmarł 16 maja 1973 roku na Capri, we Włoszech. Po śmierci jego szczątki zostały przeniesione i pochowane w Jerozolimie. Ławka poświęcona Jacquesowi Lipchitzowi została postawiona w Druskienikach, obok muzeum żydowskiego noszącego jego imię.

KU PAMIĘCI DONATASA BANIONISA

📍 *V. Kudirkos g. 45*

Rzeźba poświęcona Donatasowi Banionisowi, znanemu aktorowi teatralnemu i filmowemu, znajduje się obok Grand SPA Lietuva. Artysta siedzi na ławeczce z książką w ręku, obok stojącego żurawia, i jakby zaprasza wszystkich wypoczywających do przycupnięcia i odpoczynku. „Dostałem tak wielkiego zaszczytu, ludzie przybędą z całego świata. Widzę z Niemiec, ze Stanów Zjednoczonych. Wszyscy mnie mniej więcej znają z filmów. A dziś siedzimy tu z moim sobowtorem” – powiedział

z charakterystycznym dla siebie poczuciem humoru D. Banionis podczas odsłonięcia rzeźby w 2010 roku. Jej powstanie zainicjował honorowy obywatel Druskienik Bronislovas Lubys, który był wielkim wielbicielem talentu Banionisa. Poczucie humoru – ta cecha D. Banionisa zapadła w pamięć również Mindaugasowi Junčysowi, autorowi rzeźby. Ponieważ w pobliżu tej rzeźby znajduje się pomnik Mikalojusza Konstantinasa Čiurlionisa, Donatas Banionis żartował, że brakuje jeszcze rzeźby Arvydas Sabonisa, a wtedy „będzie tu cała Litwa”.

Aktor Donatas Banionis miał szczególny związek z Druskienikami, gdzie mieszkał i tworzył jeden z najwybitniejszych litewskich artystów, Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. W 1975 roku wraz z reżyserem Robertasem Verbą stworzył film dokumentalny o tym znanym kompozytorze i malarzu. Aktor dużo koncertował i odpoczywał w kurorcie. Najbardziej żywym motywem filmu „Świat wyobrażam sobie jako wielką symfonię...” są wyjątkowe ujęcia, w których rzeźba Vladasa Vildžiūnasa poświęcona Čiurlionisowi jest transportowana do Druskienik.

KRZESŁO ANTANASA DAMBRAUSKASA

📍 *Vytauto g. 2*

Ulica Vytauto w Druskienikach została ozdobiona profesjonalnym dziełem sztuki – profesor rzeźbiarz Alfonsas Vaura w Wileńskiej Akademii Sztuk Pięknych stworzył z brązu krzesło poświęcone tłumaczowi dzieł antycznych

– Antanasowi Dambrauskasowi, wzorowane na autentycznym eksponacie, który można zobaczyć w Muzeum Ruchu Oporu i Zesłania w Druskienikach. Zobacz tę rzeźbę, stworzoną na wzór autentycznego krzesła tłumacza Antanasa Dambrauskasa, na którym siedząc tłumaczył.

KU PAMIĘCI SPOŁECZNOŚCI POCHODZENIA POLSKIEGO

📍 *U zbiegu Niemna
i Rotniczanki, w miejscu
dawnego grodziska*

Druskieniki to najstarszy działający kurort, założony 20 czerwca 1794 roku z polecenia wielkiego księcia litewskiego Stanisława

Poniatowskiego. Obecne tereny miasta były zamieszkane od najdawniejszych czasów, a w ich granicach żyły i tworzyły głównie trzy społeczności: polska, żydowska i litewska. W 1863 roku w okolicach Druskienik działały oddziały powstańcze. W okresie międzywojennym Druskieniki należały do Polski (1920–1939). W tym okresie uzdrowisko stało się szczególnie popularne dzięki Józefowi Piłsudskiemu, który spędzał tu znaczną część swoich letnich wakacji. W Druskienikach mieszkali znani ludzie, tacy jak litewski malarz i kompozytor M. K. Čiurlionis, rzeźbiarz J. Lipchitz, założyciel parku fizjoterapii i klimatoterapii w Druskienikach K. Dineika oraz znany lekarz I. Fonberg. Z okazji 230-lecia miasta Druskieniki, aby uhonorować

te osobistości, uzdrowisko zostało ozdobione czterema ławeczkami-rzeźbami, stworzonymi przez znanego litewskiego rzeźbiarza Romualdasa Inčirauskasa. Z inicjatywy klubu Rotary „Sūrutis” w Druskienikach powstała jeszcze jedna ławeczka-rzeźba, poświęcona społeczności pochodzenia polskiego z Druskienik. Tworzyły ją znane osoby, które tu mieszkały i przyczyniły się do rozstąpienia uzdrowiska, takie jak m. in. polska pisarka E. Orzeszkowa, poeta J. Czeczot, pisarz J. I. Kraszewski oraz znana wszystkim postacią historyczną, honorowy obywatel Druskienik z okresu międzywojennego – J. Piłsudski. Na ławeczce znajduje się

„Druskieniki były niespodzianką myśli Stwórcy w odpoczynku, gdy Ten się uśmiechnął”.

J. Piłsudski

rzeźba przedstawiająca herb powstania styczniowego, symbolizujący jedność trzech narodów (litewskiego, polskiego i ukraińskiego) w walce przeciwko zagrożeniu ze strony carskiej Rosji, co jest aktualne również dziś. W ramkę oprawiono na ławeczce piękne myśli J. Piłsudskiego o mieście Druskieniki. Kochał on Druskieniki i w swoich wspomnieniach pisał: „Druskieniki były niespodzianką myśli Stwórcy w odpoczynku, gdy Ten się uśmiechnął”. Ławeczka stoi w przepięknym miejscu, nad brzegiem Niemna, w miejscu dawnej letniej rezydencji J. Piłsudskiego.

STARY CMENTARZ W DRUSKIENIKACH

Stary cmentarz w Druskienikach ma wyjątkową atmosferę XIX wieku. Nie jest trudno go znaleźć, znajduje się tuż za jeziorem Druskonie. Na starym cmentarzu po jednej stronie chowano katolików, a po drugiej prawosławnych mieszkańców miasteczka. W jego centralnej części można również znaleźć groby mieszkańców wyznających protestantyzm. Po stronie katolickiej znajduje się nieczynna już kapliczka w stylu neogotyckim, zbudowana przez lokalnych

zamożnych mieszkańców, rodzinę Kiersnowskich. Nagrobki na starym cmentarzu zadziwiają swoją wielkością i oryginalnymi, smutnymi inskrypcjami. Jedna z nich głosi: „Drogiej niani Mawrze Bekiszewej, urodzonej na Syberii, zmarłej w 1908 roku.” Inna zaś: „Mój mały aniołku, spoczywaj w pokoju. Do radosnego zobaczenia.” Zamożni mieszkańcy uzdrowiska urządzili większe groby dla swoich rodzin, a nawet rodów. Po stronie prawosławnej znajduje się krypta bogatej rodziny Erbstein Giuliani, a po stronie katolickiej: O'Brien De

Lacy, De' Nizo, Kiersnowskich, Grudzińskich i innych. Obok kaplicy Kiersnowskich znajdują się najstarsze zachowane groby. Niemal niez czytelnym napisem na grobie Ksawerego Wolfganga, pochowanego w 1864 roku. To miejsce spoczynku znanego redaktora „Ondyny Druskienickich Źródeł”, przyjaciela i współpracownika historyka Teodora Narbutta. Nieco dalej znajduje się grób propagatora uzdrowiska, doktora Jana Pileckiego, a tuż obok – grób rodziców M. K. Čiurlionisa: Konstantinasa i Adelė Čiurlionisów. Warto zauważyć, że pierwszy

mieszkaniec miasteczka został tu pochowany w 1858 roku. Był to pochodzący z Królestwa Polskiego żebrak z kościoła w Druskienikach. Obecnie cmentarz nie jest już czynny. Stary cmentarz w Druskienikach jest obiektem dziedzictwa kulturowego.

STARY CMENTARZ ŻYDOWSKI W DRUSKIENIKACH

Nieczynny cmentarz społeczności żydowskiej znajduje się na południowo-zachodnim obrzeżu Druskieników, 0,7 km na północny zachód od ulicy Baravykų i 230 m na południowy wschód od jeziora Oczy Dziewic. Cmentarz znajduje się w lesie druskienickim, na szczycie piaszczystego wzgórza. Jest to teren chroniony o planie kwadratu o wymiarach 15 x 15 m, porośnięty sosnami i pojedynczymi drzewami liściastymi. Ułożono na nim betonowy krawężnik w kształcie gwiazdy Dawida, a pośrodku znajduje się betonowy postument z tablicą pamiątkową. Po prawej stronie, przed postumentem i za nim, w rogach gwiazdy, ustawiono kamienne nagrobki ze zniszczonego cmentarza. 135 m na południowy zachód od cmentarza, przy południowo-zachodniej obwodnicy Druskienik, łączącej rejon ulicy Mizaru z ulicą Baravykų, stoi drewniany drogowskaz z napisem „SENIEJI ŽYDŲ KAPAI – 150 M” (stary cmentarz żydowski – 150 m). Cmentarz powstał w drugiej połowie XIX wieku. Działał do czerwca 1941 roku. Chowani byli na nim członkowie społeczności żydowskiej

Druskienik. Tu pochowana jest matka znanego rzeźbiarza Jacquesa Lipschitza – Rachela. Nieczynny cmentarz został w 1967 roku zrównany z ziemią przez buldożer, a nagrobki wykorzystano do budowy obiektów w kurorcie: wmurowano je w fundamenty sklepu „Gulbé” (Łabędź), w basenie fontanny sanatorium „Saulutė” (Słoneczko) oraz ułożono w ujściu rzeki Rotniczanki. W trosce o dziedzictwo kultury żydowskiej cmentarz został uporządkowany. Znajduje się tam tablica pamiątkowa z napisami w alfabecie hebrajskim i języku litewskim, przypominająca o tym, że w tym miejscu znajdował się stary cmentarz żydowski. Obok postawiono trzy zachowane nagrobki. W 2015 roku cmentarz został objęty ochroną prawną, wpisany do rejestru nieruchomościowych dóbr kultury Republiki Litewskiej i ogłoszony obiektem dziedzictwa kulturowego o znaczeniu lokalnym, posiadającym walory pamiątkowe.

STARY CMENTARZ ŻYDOWSKI W ROTNYCIA (RATNYCIA)

Nieczynny cmentarz społeczności żydowskiej w samorządzie druskienickim, w miejscowości Rotnica, 0,33 km na południe od ulicy Čiurlionio, 0,11 km na zachód od skrzyżowania ulic Ratnyčios i Latežerio, na prawym brzegu Rotniczanki. Znajduje się na skraju lasu, na piaszczystym terenie. Cmentarz ma nieregularny plan, nieznacznie wydłużony w kierunku północno-zachodnim

– południowo-wschodnim, do 69 m długości, od 55 m szerokości na południowym wschodzie do 68 m szerokości na północnym zachodzie. Jego granice wyznaczają niewielkie kamienie ułożone jeden obok drugiego. Po obu stronach wejścia na ziemi leżą dwa okrągłe kamienie. Na powierzchni obu kamieni wyryto hebrajskie litery. Pomniki nagrobne i ich pozostałości ustawiono w koło, na prawo od ścieżki, nie w swoim pierwotnym miejscu. W południowej i zachodniej części cmentarza zachowało się ponad 100 wciąż stojących się nad grobami hebrajskich i litewskich kamieni, oznaczających groby. Cmentarz powstał pod koniec XVIII wieku. Działał do czerwca 1941 roku. Pochowani są na nim członkowie społeczności żydowskiej z Rotnicy i Druskienik. W latach 70. XX wieku próbowano go zniszczyć, a znaczna część nagrobków została przewieziona do Druskienik, aby wybrukować ujście rzeki Rotniczanki. W trosce o dziedzictwo kultury żydowskiej cmentarz został uporządkowany. Znajduje się na nim pomnik z napisami przypominającymi, że w tym miejscu znajdował się stary cmentarz żydowski. Część zburzonych i zniszczonych nagrobków została zwrócona na cmentarz i jest ekspozowana w jego północnej części. W 2015 roku cmentarz został objęty ochroną prawną, wpisany do rejestru nieruchomościowych dóbr kultury Republiki Litewskiej i ogłoszony obiektem dziedzictwa kulturowego o znaczeniu lokalnym, posiadającym walory pamiątkowe.

ARTYŚCI

MIKALOJUS KONSTANTINAS ČIURLIONIS

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (ur. 22 września 1875 roku w Oranach (Varėna) (obecnie Stare Orany (Senoji Varėna)) – zm. 10 kwietnia 1911 roku w Pustelniku pod Warszawą, pochowany na cmentarzu na Rossie w Wilnie) – litewski kompozytor, malarz, dyrygent chóralny, działacz kulturalny. W tekstach z XX wieku można znaleźć kilka wariantów jego nazwiska: Čiurlianis, Čiurlionis, Czurlanis itd.

Čiurlionis jest uważany za najwybitniejszego malarza i kompozytora, jaki kiedykolwiek żył w Litwie.

M. K. Čiurlionis to pionier litewskiej muzyki profesjonalnej. Jego spuścizna muzyczna obejmuje dwa poematy symfoniczne „W lesie” i „Morze”, uverture symfoniczną „Kiejstut”, kwartet smyczkowy, kantatę „De profundis”, fugę „Kyrie”, „Agnus dei”, „Sanctus”, „Nie smućmy się”, „Złoty liść opada”, około 200 utworów na fortepian (nie licząc niedokończonych), około 40 harmonizowanych

litewskich pieśni ludowych i inne.

W 1909 roku w Warszawie ukazał się jego zbiór harmonizowanych pieśni ludowych „Skowroneczek”. Harmonizowane przez M. K. Čiurlionisa pieśni ludowe „Świtająca jutrzeńka”, „Oj leci, leci”, „Zatańczy tatuś suktinis” i „Tak daleko obiecano” zabrzmiały podczas festiwalu pieśni litewskich w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie, w Chicago i Toronto. W Litwie rzadko spotyka się chór, który nie wykonuje ludowych pieśni harmonizowanych M. K. Čiurlionisa.

Čiurlionis jako artysta zaczął się kształtować dość późno. Chociaż wiadomo, że podczas nauki w Plungianach (Plungė) u księcia Michała Ogińskiego około 1893 roku rysował okolice miasta, jednak karierę profesjonalnego artysty rozpoczął dopiero w wieku 27 lat, wstępując do Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Čiurlionis później wypowiedział się o niej tak: „Nie nauczyli mnie tam niczego, czego chciałem się nauczyć”. Już w pierwszych pracach

Čiurlionisa ujawniło się jego zamyślenie do symbolizmu i abstrakcji, mistyki i tajemnicy w twórczości. W ten sposób Čiurlionis dołączył do nurtu neoromantyzmu w sztuce, który był popularny wśród artystów z Europy Wschodniej i Środkowej. Jako najbardziej odpowiednią technikę artystyczną wybrał starożytną metodę malowania temperą. Kolejną cechą wskazującą na zamyślenie Čiurlionisa do starożytnej sztuki jest cykliczność kompozycji, dyptyków i tryptyków, charakterystyczna dla sztuki średniowiecznej.

W wieku 27 lat (w 1902 roku) wstąpił do Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i zaczął aktywnie malować. Spośród ponad 200 ukończonych dzieł malarskich do najbardziej znanych należą „Baśń (Baśń królewska)” (1909 rok), „Rex” (1909 rok), „Sonata nr 5 (Sonata morską)” (1908 rok).

Prawie wszystkie znane dzieła sztuki, rękopisy i inne prace Čiurlionisa są przechowywane i wystawiane w Narodowym Muzeum Sztuk Pięknych im. M. K. Čiurlionisa w Kownie. Kilka dzieł znajduje się w Litewskim Narodowym Muzeum Sztuki, Muzeum Narodowym w Warszawie oraz Państwowym Muzeum Rosyjskim w Sankt Petersburgu. W 1963 roku w Drusienikach otwarto Muzeum Pamięci M. K. Čiurlionisa w dawnym domu rodzinnym artysty, a w 1965 roku otwarto drugi domek Čiurlionisów.

REPRODUKUCJE OBRAZÓW M.K.ČIURLIONISA:

- 1 „Bajka (Bajka o zamku)” i „Bajka (III obraz z tryptyku)”
Vilnius al.
- 2 „Prawda” i „Rex”
Vilnius al.
- 3 „Motyw wiosenny” i „Symfonia pogrzebowa (VI z cyklu obrazów)”
Vilnius al. / ul. V. Kudirkos przy jeziorze Druskonis
- 4 „Słońce przechodzi przez znak Strzelca (XI z cyklu 12 obrazów „Zodiak”)” i „Ottarz”
M. K. Čiurlionio g.
- 5 „Przyjaźń” i „Sonata nr 6 (Sonata gwiazd. Allegro)”
Park Zdrojowy
- 6 „Bajka (II obraz z tryptyku)” i „Lato (III obraz z tryptyku)”
Park Zdrojowy
- 7 „Anioł (Preludium anioła)” i „Sonata II (Sonata wiosenna. Andante)”
Park Zdrojowy
- 8 „Słońce idzie znakiem dziewicy (VI i 12 obrazów z cyklu „Zodiak”)” oraz „Sonata I (Sonata słoneczna. Finale)”
M. K. Čiurlionio g.
- 9 „Ofiara” i „Lato (II obraz z tryptyku)”
M. K. Čiurlionio g.
- 10 „Bajka (Bajka o królach)” i „Stworzenie świata (IX z cyklu 13 obrazów)”
M. K. Čiurlionio g.

JACQUES LIPCHITZ

Jacques Lipchitz (ur. jako Chaim Jacob Lipchitz, lit. Žakas Lipšičas; 22 sierpnia 1891 roku w Druskienikach) – zm. 16 maja 1973 roku na Capri, we Włoszech, pochowany w Jerozolimie) – litewski rzeźbiarz żydowskiego pochodzenia, wybitny przedstawiciel kubizmu, żył i tworzył we Francji, USA, Izraelu i Włoszech.

Jacques Lipchitz urodził się jako pierwsze z sześciorga dzieci zamożnego przedsiębiorcy budowlanego Abrahama Lipchitza i Racheli Leach Krinski. Tak naprawdę nazywał się Chaim Jacob. Imię Jacques przyjął po przeprowadzce do Francji. Lipchitz uczył się w miejscowej szkole żydowskiej, później w szkole handlowej w Białymstoku i w gimnazjum w Wilnie.

W latach 1906–1909 studiował inżynierię. Jednak główny nacisk położył na studia artystyczne w Wileńskiej Szkole Rysunku.

W 1909 roku, bez wiedzy ojca, J. Lipchitz wyjechał do Paryża, aby studiować sztukę. Wspierała go matka, a później także ojciec. Po bankructwie ojca nocami rozwoził owoce, pracował jako pomocnik innych rzeźbiarzy.

Uczył się w szkole artystycznej (École des Beaux-Arts). Uczęszczał do Akademii Juliana (Académie Julian), pracowni rzeźbiarza Raoula Verlet'a oraz na kurs rysunku w Akademii Collarossi (Académie Collarossi). Interesował się rzeźbą egipską i starożytną grecką.

W Paryżu utrzymywał kontakty z pionierami

kubizmu, Pablem Picassem i Juanem Grisem, a także z Amedeo Modiglianem, Diego Rivera, Chaimem Sutinem i Mojżeszem Kislingiem. Wynajmował studio w Montparnasse, obok Constantina Brâncuși.

Jacques Lipchitz zyskał uznanie i klientów w 1920 roku, kiedy to w galerii L. Rosenberga w Paryżu zorganizowano pierwszą indywidualną wystawę jego twórczości.

W latach 1915–1930 działał zgodnie z zasadami kubizmu i stworzył swoje najsłynniejsze dzieła: „Akt z gitarą”, „Kąpiącą się”, „Radość życia”, „Człowieka z mandoliną”, serię płaskorzeźb przypominających obrazy kubistów oraz rzeźbione portrety pisarzy Gertrude Stein i Jeana Cocteau.

Jacques Lipchitz zmarł 16 maja 1973 roku na Capri, we Włoszech. Po śmierci jego szczątki zostały przeniesione i pochowane w Jerozolimie, na cmentarzu Har HaMenuchot (na górze tych, którzy odpoczywają). Jego ostatnią rzeźbę „Drzewo naszego życia” ukończyła druga żona Lipchitza, rzeźbiarka J. Halberstat. Rzeźba została postawiona w Jerozolimie pięć lat po śmierci Jacques'a Lipschitza na szczycie góry Skopus (najwyższym wzgórzu w Jerozolimie).

W 1996 roku w Druskienikach powstało

„Litwa, moja ojczyzna, nie mam innej, poza tą, która jest idealna jak sen, jak marzenie”.

Napisał rzeźbiarz.

muzeum poświęcone jego pamięci. Wykorzystując perspektywę antropologiczną – regionalny kontekst społeczno-kulturowy XX wieku – nowa ekspozycja muzeum przedstawia twórczość i życie artysty. Szczególną uwagę poświęcono powiązaniom rzeźbiarza z Litwą, które pozostały silne pomimo żelaznej kurtyny oddzielającej go od ojczyzny.

Za granicą artysta przedstawiał się następująco: „Rzeźbiarz Jacques Lipchitz z Litwy.” „Litwa, moja ojczyzna, nie mam innej, z wyjątkiem tej, która jest idealna jak sen, jak marzenie” – pisał. Po śmierci M. K. Čiurlionisa pisał w liście: „Čiurlionis był prawdziwym geniuszem. Jestem dumny, że urodziłem się na wsi, której ziemi dotyczyły jego stopy – w naszych drogach, niezapomnianych Druskienikach.”

**ŚCIEŻKI
ROWEROWE
I ŚCIEŻKI DLA
PIESZYCH**

WĘDRÓWKA PIESZA

DIDŽIASALIS → DRUSKIENIKI
→ **ŽAGIELE** → **MEREČZ**

 48 km

 3 dni

Ten odcinek trasy prowadzi do Dzukijskiego Parku Narodowego – jednego z najbardziej zalesionych i najrzadziej zaludnionych obszarów przyrodniczych w Litwie – oraz do miasta Druskieniki – popularnego kurortu spa i wody mineralnej nad Niemnem. Będąc w Druskienikach, polecamy skorzystać z kąpeli w wodach mineralnych, przejechać się kolejką linową nad Niemnem, odwiedzić fontannę muzyczną i pospacerować promenadą.

Trasa zaczyna się we wsi Długa (Didžiasalis), do której można dojechać autobusem z Druskienik. Stąd trasa prowadzi dalej przez rozległe lasy iglaste, obfitujące w jagody i grzyby, oraz przez małe wsie. Po dotarciu do Druskienik leśna ścieżka wiję się małymi uliczkami i przez parki uzdrowiska, przecina rzeczkę Rotniczankę i biegnie dalej przez park leśny na prawym brzegu doliny Niemna. Po opuszczeniu uzdrowiska ścieżka prowadzi przez obrzeża wsi, odsłaniając wspaniałe widoki na klasztor w Liszkowie (Liškiava) po drugiej stronie Niemna. Do wsi Žagiele (Žiogeliai) trasa biegnie leśnymi drogami, a dalej wzdłuż brzegów doliny Niemna, otoczona rozległymi lasami Dzukii. Na końcu trasy warto wspiąć się na wzgórze grodziska w Mereczu (Merkinė) – rozciągają się stąd imponujące widoki Południowej Litwy.

Od Žagieli do Merecza nie ma sklepów ani lokali gastronomicznych, dlatego koniecznie należy zabrać ze sobą suchy prowiant.

DZIEŃ 1

Didžiasalis → Druskieniki

10 km (2 h)

Szutrowe i leśne drogi, w Druskienikach – asfaltowe chodniki, ścieżki dla pieszych/rowerowe, bruk. Ten dzień warto poświęcić na zwiedzanie Druskienik i rejs statkiem po Niemnie do Liszkowa. Ze Snow Areny można dostać się kolejką linową do Parku Wodnego Druskieniki, skracając w ten sposób drogę o około dwa kilometry.

DZIEŃ 2

Druskieniki → Žagiele

13 km (2–3 h)

Szutrowe i leśne drogi, w Druskienikach – asfaltowe chodniki, ścieżki dla pieszych/rowerowe, bruk.

DZIEŃ 3

Žagiele → Merecz

25 km (6–8 h)

Małe leśne i wiejskie drogi, drogi szutrowe, krótki odcinek – ścieżki i asfalt (w Mereczu), przy grodziskach – schody. Rzekę Mereczankę należy przekroczyć mostem na drodze A4. Trzeba będzie przejść przez drogę i iść jej poboczem kilkaset metrów. W pobliżu Uciechy (Utieka) rośnie barszcz Sosnowskiego – nie wolno go dotykać, ponieważ powoduje oparzenia!

ŚCIEŻKI ROWEROWE

**ŚCIEŻKA NAD
NIEMNEM**

Długość – 4,8 km.

**Możliwością
przedłużenia do 24 km.**

**Asfaltowa ścieżka dla
pieszych i rowerzystów.**

Ścieżka jest oświetlona od końca ulicy Maironio do Wyspy Miłości. Po drodze znajduje się 7 punktów widokowych i miejsc odpoczynkowych. Jest to nowa, asfaltowa ścieżka rowerowa o długości 4,8 km, biegnąca wzdłuż lewego brzegu Niemna. Ścieżkę zrobiono w 2014 roku w miejscu popularnej leśnej ścieżki spacerowej i biegnie ona od końca ulicy Maironio (od mostu) na południe. Omijając bardziej ruchliwe ulice, można przejechać z Parku Uzdrawiskowego prosto do skrzyżowania ze ścieżką „Gwiezdna Orbita”. Trasa zaczyna się przy parku UNO. Jest to największy park rozrywki w Litwie, oferujący dzieciom i dorosłym 10 tras pośród koron drzew. Miłośnikom adrenaliny polecamy ekstremalne loty nad Niemnem lub skok z wysokości 21 metrów. Dalej ścieżka wiję się wśród

malowniczych lasów sosnowych nad Niemnem. Obok starego amfiteatru można wrócić do centrum miasta krótką odnogą ścieżki prowadzącą do ulicy T. Kosciuškos (długość odcinka – 460 m). Główna droga prowadzi do niewielkiego wzniesienia, z którego rozpościera się jeden z najpiękniejszych widoków: panorama Wyspy Miłości. Nazwa tej niewielkiej wyspy pochodzi od legendy o zakochanej parze, której łódź wyrzuciła się w brzegu wyspy, gdy próbowali ratować swoje wieniec świętojańskie. W okresie międzywojennym wyspa znów stała się miejscem romantycznych spotkań: ponieważ rzeka Niemen dzieliła Litwę od Polski, młodzi ludzie z przeciwległych brzegów spotykali się potajemnie na wyspie. Kilkaset metrów dalej można zejść nad Niemen do miejsca odpoczynkowego i punktu widokowego. Jeszcze kilka minut podróży i szlak zbliża się do dawnego aerodromu w Druskienikach. Co roku w pierwszym tygodniu

sierpnia odbywa się tu Międzynarodowa Wystawa Psów. Wydarzenie to przyciąga wielu hodowców psów rasowych z krajów europejskich, Skandynawii i Rosji. 200 metrów za aerodromem ścieżka łączy się z trasą „Gwiezdna Orbita”. W tym miejscu można obrać dalszy kierunek podróży. Droga w lewo za 2,7 km prowadzi z powrotem do Druskienik. Skręcając w prawo można kontynuować podróż do wsi Szandubra (Švendubrė) i do doliny Rajgardu.

GWIEZDNA ORBITA

Długość: 8, 12, 15, 22 km.

Asfaltowa ścieżka rowerowa.

Druskieniki otacza dajnowski las, największy obszar leśny Litwy (1450 km²). W okolicach miasta znajduje się wiele dziewiczych zakątków natury, do których mogą dotrzeć nie tylko profesjonalni sportowcy, ale także zwykli miłośnicy miejsc kółek. Nie brakuje też miejsc wartych odwiedzenia. Trasa rowerowa w południowej części Druskieników podzielona jest na trzy okręgi (orbity): trasy o długości 8,

12 i 15 kilometrów. Wraz z dodatkowym 4-kilometrowym odcinkiem do Rajgardu ścieżki te tworzą „Gwiazdną Orbitę”. Podróż najlepiej rozpocząć od parku Druskonie. Cały teren wokół jeziora jest przystosowany do jazdy na rowerze. Od metalowej rzeźby „Kowala” między stawem Vijūnėlė i jeziorem Druskonie ścieżka rowerowa zagłębia się w las sosnowy i dalej wije się po pagórkowatym terenie w kierunku Niemna. Na brzegu, w pobliżu miejsca odpoczynkowego, ścieżka łączy się z nową trasą nad Niemnem. Skracając w tę ścieżkę, po 4,29 km można wrócić do centrum miasta, obok parku wodnego i mostu. Główna trasa rozgałęzia się jeszcze kilkaset metrów dalej. W lewo – powrót do parku Vijūnėlė i koniec pierwszej orbity (łącznie około 8 km); prosto – druga orbita, kontynuacja ścieżki rowerowej wzdłuż Niemna. Trasą drugiej orbity można wrócić do miasta, przedłużając ją o 4 km. Łączna długość pierwszej i drugiej orbity wynosi około 12 km. Najważniejszą atrakcją drugiej orbity jest Diabelski Głaz, dziesiąty co do wielkości głaz w Litwie, geologiczny pomnik przyrody. Kamień o obwodzie 19 metrów znajduje się na północnym skraju wsi Szandubra (Švendubrė). Legenda głosi, że głaz ten został przyniesiony przez diabła, aby zniszczyć miasto Rajgard, ale został porzucony na uboczu, gdy zapiał kogut. Bioenergetycy twierdzą, że głaz emituje szczególną energię, ponieważ leży na styku różnych pasm geotektonicznych w głębi ziemi. Obok ścieżki, na północnym skraju doliny Rajgardu, znajduje

się stara wieś Szandubra. Jest tu wiele gospodarstw etnograficznych. Ludowa etymologia nazwy wsi pochodzi od słów „Święta kotlina” (lit. Šventoji dauba). Archeolodzy znaleźli tu pozostałości obozowiska z epoki środkowej kamienia łupanego (9–5 tys. p.n.e.). Przez wiejskie pola przebiegała droga z Przewalki do Merecza (Merkinė) i Wilna. Na początku XX wieku we wsi działała cegielnia. Z wyprodukowanych w niej cegieł zbudowano kościoł w Druskienikach. Po dojechaniu do kolejnego skrzyżowania można wybrać trzecią opcję powrotu do miasta (trzecia orbita; wraz z dwiema pierwszymi tworzy trasę o długości około 15 km). Wytrwali rowerzyści mogą kontynuować podróż na południe, aż do granicy litewsko-białoruskiej. Ten odcinek trasy prowadzi wzdłuż skraju doliny Rajgardu. Jest to rozszerzenie doliny Niemna w kształcie podkowy do 4–5 km, uznane za rezerwat przyrody. Zbocza doliny osiągają wysokość 38 m. Rajgard jest znany i ceniony ze względu na swoje powiązania z M. K. Čiurlionisem i V. Krėvė. Stąd czerpali oni natchnienie. Krėvė – do „Pieśni wieczornej”, Čiurlionis – do muzyki i obrazów (najslynniejszy jest tryptyk „Rajgard”). Legendy o bogatym mieście Rajgardzie, które zatoniło w bagnistej dolinie, pobudzają wyobraźnię i inspirują twórczość. W przyszłości planowana jest renowacja ścieżki i połączenie jej z trasą rowerową Grodno – Przewalka (Prywałka, Białoruś). Wracając do Druskienik można zatrzymać się przy zabytkowym cmentarzu. Wokół jezioraek Oczy Dziewic

rozmyślczone są stare groby Żydów, żołnierzy radzieckich, partyzantów, Litwinów, Polaków i Rosjan. Tu pochowanych jest wielu znanych mieszkańców Druskienik: K. Wolfgang, K. Dineika, J. Pilecki i inni. Cała trasa „Gwiazdnej Orbity” zimą nadaje się do jazdy na nartach.

ŚLAKIEM SŁOŃCA

Długość:

6,8 km (niebieski szlak),

9 km (żółty szlak),

24 km (do jeziora Lot).

Ścieżka rowerowa i piesza.

Trasa rekreacyjna „Szlakiem Słońca” została utworzona około 1969 roku jako trasa spacerowa z oznaczonym dystansem. Ta forma wypoczynku była zalecana przez lekarzy jako jedna z terapii uzdrowiskowych, pozwalająca połączyć aktywność fizyczną z kąpielami powietrznymi i słonecznymi. Ścieżka została zaprojektowana jako kontynuacja słynnego dzieła kurortologów z Druskienik z XX wieku – Parku Zdrowia. Założony w 1924 roku Park Zdrowia (dawniej zakład leczenia powietrzem, słońcem i ćwiczeniami fizycznymi „Soliarium”, później – Park Fizjoterapii) od razu stał się modnym miejscem. Jego założycielką była talentowana polska lekarka Eugenia Lewicka, która wprowadziła w parku niespotykane dotąd i uważane za niemoralne formy terapii uzdrowiskowej; propagowała nudyzm oraz aktywność fizyczną i sportową kobiet. Na historycznych zdjęciach parku widać sektory gimnastyczne dla mężczyzn, kobiet i dzieci, otwarte baseny, solaria zewnętrzne oraz boiska. Po II wojnie światowej Park Zdrowia został

przeorganizowany i powiększony do 20 ha. Pod kierownictwem znanego litewskiego propagatora fizjoterapii Karolisa Dineiki urządzono tu solaria, basen do akupresury stóp, kaskady z zabiegami termicznymi, wanny pionowe oraz pawilon do aerohydrojnoterapii. Obecnie, po rekonstrukcji parku, dostępne są różne przestrzenie relaksacyjne, medytacyjne i do aktywnego wypoczynku. Trasa prowadzi asfaltową drogą od Parku Zdrowia na południe, przecina ulicę Veisiejų i zagłębia się w las sosnowy w pobliżu stawów Alkos i Rotniczanki. W tym miejscu można skrócić z głównej drogi w lewo i odwiedzić trasę do wakeboardingu. Jest to zamknięty system lin o długości 170 m, rozciągający się wzdłuż przeciwnych brzegów stawów Alkos, który umożliwia pływanie na desce przyczepionej do nóg, trzymając się liny. Prawą odnogą drogi można wrócić do miasta przez dzielnicę mieszkalną. Prosta droga między stawami jest trasą główną. Na tablicy informacyjnej z mapą można wybrać szlak żółty lub niebieski. Są one oznaczone na drzewach kwadratami w odpowiednich kolorach. Żółty szlak w kształcie pętli jest przeznaczony do uprawiania nordic walkingu i prowadzi wzdłuż brzegów stawów Alkos oraz leśnymi ścieżkami. Niebieski szlak stanowi początek historycznej trasy „Szlakiem Słońca”. Zaczynając od wąskiego drewnianego mostku i symbolicznej bramki startowej, niebieski szlak biegnie wzdłuż rzeczki Rotniczanki. Wzdłuż trasy stoją ławki i altanki do odpoczynku. W upalny letni dzień miło jest

probodzić w płytkiej rzece, a przy drewnianym mostku, gdzie niebieski szlak zwraca do miasta – ochłodzić się w zimnej wodzie kaskad. Ci, którzy chcą dowiedzieć się więcej, mogą kontynuować podróż w kierunku wschodnim do domu rzeźbiarza Taurasa Česnulevičiausa i „Studia Soli” (Rotnica, ul. Smiltynų 9), potem ulicami wsi Rotnica (Ratnyčia) i Nowosiółki (Naujasodė) udać się do parku rzeźb i rekreacji Antanasa Česnulisa, a następnie dotrzeć do końca ścieżki – jeziora Lot. Trasa „Szlakiem Słońca” od bramki prowadzi nieutwardzonymi leśnymi drogami. Odcinek od znaku „Druskos studija” (Studio Soli) do jeziora Lot nie jest odnowiony i mogą na nim występować naturalne przeszkody, dlatego należy samodzielnie obrać trasę, korzystając z mapy. Zimą ścieżki nadają się do narciarstwa biegowego.

ŚCIEŻKA ŻILVINASA

Długość: 6 km, 8 km, 10 km.

Asfaltowa ścieżka rowerowa.

Nazwa ścieżki pochodzi z litewskiej legendy ludowej o Eglė i królu węży Žilvinasie. Jak prawdziwy wąż, kręta droga wije się przez las sosnowy na wschód od Druskienik. Jednak trasę można rozpocząć już na starówce, od wygiętego białego mostku w miejscu połączenia Niemna i Rotniczanki. Jest to popularne miejsce fotografowania się przez nowożeńców. Z mostku i pobliskiej górki rozciąga się wspaniała panorama Niemna. Jeszcze kilkaset metrów dalej, na terenie sanatorium „Draugystė” (Przyjaźń), ścieżka prowadzi do ekspozycji poświęconej jednemu z najslynniejszych rzeźbiarzy XX wieku, przedstawicielowi

kubizmu, Jacques’owi Lipschitzowi. Pomysł utworzenia parku zrodził się podczas przygotowań do obchodów 110. rocznicy urodzin słynnego mieszkańca Druskienik. Trasa prowadzi ulicą Kurorto, następnie asfaltową ścieżką przez las sosnowy, przecina niewielką rzeczkę Gruta i kończy się na skrzyżowaniu ulic Veisiejų i Neravų. Dalej podróż trwa około pół kilometra ulicą Veisiejų, aż do znaku „Eglės sanatorija” (Sanatorium Eglė). Na terenie sanatorium obowiązuje zakaz jazdy na rowerach, dlatego zalecamy spacerować po ścieżkach dla pieszych i degustację wody mineralnej z poidła w sanatorium. Ścieżka Žilvinasa ponownie zaczyna się na wschodniej granicy terenu sanatorium. Istnieje kilka rozgałęzień, które pozwalają wybrać różne kierunki. W lesie, przy pierwszym skrzyżowaniu, można wybrać najkrótszą trasę, skręcając w prawo (łącznie 6 km). W kierunku Gruty (Grūtas) można przejechać jeszcze około półtora kilometra i ponownie wybrać krótszą (w prawo, łącznie 8 km) lub dłuższą (prosto, jeszcze około trzech kilometrów do jezior Ilgis i Gruta) trasę. Nad brzegiem jeziora Gruta znajduje się słynna ekspozycja radzieckich pomników i relikwii „Park Grūtas”, a także ogród zoologiczny i kawiarnia serwująca dania kuchni „radzieckiej”. Park działa od 2001 roku i co roku przyciąga setki tysięcy odwiedzających z całego świata. Wracając do Druskienik, można zatrzymać się w muzeum leśnym – centrum informacji „Girios aidas” (Echo Puszczy) i popodziwiać po drodze stawy Alkos i rzeczkę Gruta.

TRANSPORT WODNY

WYCIEZKI STATKIEM

[Urzeki Rotniczanka](#)
 +370 650 66988

Wycieczki na Wyspę Miłości (1 godz.), Liszkiowy (3 godz.). Możliwe wycieczki na zamówienie: wesela, urodziny, wieczory tematyczne.

WYCIEZKA STATKIEM „DRUSKININKAI” DO LISZKOWA (LIŠKIAVA)

Liszkowo to wyjątkowa wieś w Dzukijskim Parku Narodowym. Zwiedzisz tu zespół architektury sakralnej, kościół p. w. Trójcy Świętej. Zobaczysz grodzisko, wzgórze, mitologiczny głaz ze „śladem byka” i będziesz podziwiać wspaniały krajobraz. Podczas rejsu statkiem

będziesz obserwować brzegi Niemna i poczujesz piękno litewskiej przyrody.

WYCIEZKA KATAMARANEM

[Port „Druskininkų HERMIS”, al. Vilniaus 7](#)
 +370 686 15814

Wycieczka po Niemnie to ekscytująca przygoda i okazja do zanurzenia się w historii Druskieniek. Podczas rejsu statkiem zwiedzisz najładniejsze obiekty miasta: PARK WODNY DRUSKINIENIKI, PARK PRZYGÓD UNO, SNOW ARENE, kolejkę linową nad Niemnem. Podczas rejsu zobaczysz Wyspę Miłości, a kapitan opowie Ci wiele legend związanych z tą wyspą!

WYCIEZKI NEMO

+370 653 56850

„Nemo kelionės” (Podróż Nemo) to niezapomniane przeżycie, podczas którego nurt rzeki, powiew świeżego powietrza, majestat brzegów Niemna i ciepło zachodzącego słońca łączą się z żywiołami natury, autentycznością ręcznie wykonanej tratwy, spokojem i przygodą, wspólnotą i odkrywaniem duszy, a każdy płynący staje się częścią wyjątkowego świata, stworzonego z marzeń, pasji i siły natury – choć raz w życiu pozwól sobie żyć inaczej i doświadczyć tego, co znaczy podróżować tam, gdzie mieszka autentyczność.

WYCIEZKI I ATRAKCJE

PRZEZ LEŚNE WYDMY

Czas trwania wycieczek wynosi do 6 godzin.

+370 686 82710

Wycieczki przez pokrytą lasami Dzukie w klasycznym jeepie Land Rover. Po drodze będziemy szukać odpowiedzi na pytania, dlaczego leśni dzukowie wspinają się na drzewa za pomocą lin i orzą rzeki, gdzie rosną mokradła i dlaczego w niektórych wsiach pszczoły mieszkają na cmentarzach, ile browarów stało nad rzeką Ulą i jaki smak ma najstarszy litewski deser. Będziemy brodzić przez mokradło, chodzić po prawdziwych wydmach i przez kępy trawy, szukać owadożernych kwiatów, zbierać jagody i grzyby. Zatrzymamy się na piknik z daniami z rodzinnej restauracji i letnimi deserami z miejscowych gospodarstw.

ATRAKCJE EDUKACYJNE „SŪRŪS VĖJAI”

[www.surusvejai.lt](#)

Świętujmy po litewsku! Wesole i autentyczne programy dla grup. Poznaj unikalne miejsca, skosztuj tradycyjnych potraw, baw się zgodnie ze starymi litewskimi tradycjami. „SŪRŪS VĖJAI” (Słone wiatry) zapraszają do świętowania uroczystości firmowych lub spotkań rodzinnych w litewskim stylu.

Pomożemy zorganizować niezapomniany dzień w Druskienikach

Nowe programy:

- Litewska grzeszność 2 godz.
- Siostry w dworze na peryferiach 2 godz.
- Zakazany las 1 godz.
- Słodka oaza 1 godz.

PARK WODNY DRUSKINIENIKI

[Vilniaus al. 13-2, Druskininkai](#)
 +370 697 08000
 [info@aquapark.lt](#)
 [www.aquapark.lt](#)

Położony w sąsiedztwie Niemna park wodny nie pozostawia nikogo obojętnym. Przez cały rok czeka na Ciebie tropikalny upał, baseny z lazurową wodą, cień palm i niekończące się atrakcje: kołysz się na falach w basenie morskim, płyń z prądem lub pod prąd w rwącej rzece, pokonaj wszystkie łęki na imponujących zjeżdżalniach, rozgrzej ciało i duszę w gorących saunach i daj się porwać przez niekończący się wir zabawy.

SNOW ARENA

📍 *Nemuno kelias 2, Mizarai*
 📞 +370 615 35415
 ✉️ *registratura@snowarena.lt*
 🌐 *www.snowarena.lt*

SNOW ARENA to jedyny całoroczny kompleks zimowych rozrywek w krajach bałtyckich. Na terenie kompleksu znajdują się 2 kryte trasy narciarskie oraz 1 trasa odkryta. Trasy kryte i trasa odkryta, czynna przy odpowiednich warunkach pogodowych, są nowoczesne i pokryte wysokiej jakości śniegiem, a na szczyt góry prowadzi szwajcarskie wyciągi. W wypożyczalni można wypożyczyć cały niezbędny sprzęt i odzież. SNOW ARENA oferuje

również możliwość nauki dla początkujących i doskonalenia umiejętności narciarskich pod okiem profesjonalnych instruktorów narciarstwa alpejskiego i snowboardu.

KOLEJKA LINOWA

📍 *Vilniaus al. 13*
 📞 +370 620 49351
 ✉️ *info@lynukelias.lt*
 🌐 *www.lynukelias.lt*

Działająca przez cały rok KOLEJKA LINOWA jest jedyną taką atrakcją w Litwie. Jest to jeden z ekologicznych środków transportu, który nie zanieczyszcza środowiska i stanowi doskonałą rozrywkę dla gości uzdrowiska. Dziesięcioosobowa kabina

z przystanku przy parku wodnym w Druskiemikach „przeniesie” Cię na drugą stronę Niemna na wysokości 45 metrów w ciągu 7-8 minut. Podczas wycieczki zobaczysz zakole Niemna, sosnowe lasy, Wyspę Miłoci i panoramę miasta.

UNO PARK

📍 *W parku wypoczynkowym nad Niemnem obok parku wodnego*
 📞 +370 659 61256
 ✉️ *druskinikai@unoparks.lt*
 🌐 *www.unoparks.lt*

Park rozrywki znajduje się w samym centrum uzdrowiska Druskiemiki. Jest przyjazny dla wszystkich grup wiekowych.

WYCIECZKI W DRUSKEMIKACH

Stowarzyszenie przewodników w Druskiemikach

📞 +370 699 49745
 📞 +370 675 26388

Grupa przewodników z Druskiemik „Artelė”

📞 +370 615 89454

Gadatiwa pani w Druskiemikach

📞 +370 655 58180

Wycieczki i zajęcia edukacyjne w Druskiemikach

📞 +370 615 12053

Retro Druskiemiki

📞 +370 686 36636

🌐 *www.retodruskinikai.lt*

Nad bezpieczeństwem gości parku czuwają kompetentni instruktorzy oraz profesjonalny sprzęt alpinistyczny. Dumą parku rozrywki jest „Skrzydło per Nemuną” (Lot przez Niemen). Projektujemy nasze trasy z myślą o Was – dużych i małych, nieustraszonych i ostrożnych! Znajdujemy się w parku WYPOCZYNKOWYM w Druskiemikach, w pobliżu Niemna i PARKU WODNEGO DRUSKEMIKI.

„VILKĖS GOLFAS” (GOLF „VILKĖS”)

📍 *Kamorūnų k. Leipalingis*
 📞 +370 611 45333
 ✉️ *info@dzukijosgolfas.lt*
 🌐 *www.dzukijosgolfas.lt*

18-dółkowe pole golfowe znajduje się w najbardziej południowej części Litwy. Pole jest wyjątkowe, ponieważ jedna jego strona znajduje się w lesie sosnowym, a druga – na

otwartej przestrzeni. Pole z 79 głębokimi piaskowymi bunkrami zostało obsiane mieszaną nasion traw z rodziny wiechlinowatych, dzięki czemu piłeczka toczy się po nim wyjątkowo szybko.

ESCAPE ROOMY „TRAIN YOUR BRAIN”

📍 *M. K. Čiurlionio g. 51 (W parku rozrywki rodzinnej „O kas ČIA?”)*
 📞 +370 676 44640
 🌐 *www.trainbrain.lt*

To pokoje z łamigłówkami i zadaniami logicznymi, z których trzeba się wydostać w ciągu 60 minut. Wszystko, czego potrzebujesz, to odrobina logiki, uważność i dobry

nastrój. Gra przeznaczona jest dla drużyn składających się z 2-5 osób. Są 3 pokoje o różnej tematyce i poziomie trudności, więc jednocześnie może bawić się 15 osób. Organizujemy również gry terenowe na orientację na świeżym powietrzu.

GRY TERENOWE NA ORIENTACJĘ

📍 *M. K. Čiurlionio g. 51 (W parku rozrywki rodzinnej „O kas ČIA?”)*
 📞 +370 676 44640
 🌐 *www.trainbrain.lt*

Pieszka gra na orientację w Druskiemikach to interaktywna wycieczka, która opowiada niestychaną

historię uzdrowiska i zaprasza do aktywnego udziału samych graczy. Wirtualny przewodnik sprawi, że trzeba będzie pogłównować – będziesz musiał odgadnąć wskazówki, odkryć ukryte szczegóły, odpowiedzieć na zadawane pytania, a następnie ruszyć do przodu – aż poznasz Druskieniki i pokonasz całą trasę.

ODWRÓCONY DOM

📍 Vilniaus al. 14
☎️ +370 672 17669
🌐 www.apverstasnamas.lt

Czy zastanawiałeś się kiedyś, jak wyglądałoby Twoje życie, gdyby wszystko było do góry nogami? Byłoby ciekawie dowiedzieć się, jak byś się czuł, gdybyś mógł biegać po suficie lub grać w gry do góry nogami? Wewnątrz domu znajdziesz odwróconą łazienkę, salon i sypialnię. Nie pozwól, by ciekawość Cię zżerała, wyrwóć swoje życie do góry nogami!

RODZINNY PARK ROZRYWKI „O KAS ČIA?” (A CO TO?)

📍 M. K. Čiurlionio g. 51
☎️ +370 614 99228
✉️ okascia@grandspa.lt

Miejsce rozrywki o powierzchni ponad 1000 m², w którym dzieci zostaną powitane przez królową parku – żyrafę – i zaproszone przez nią w pełną przygodę podróż przez wspaniały świat dziecięcych odkryć. Kawiarnia ze znajdującym się w niej strychem trolli przyciąga swoim magicznym menu.

CIUCHCIA

📍 Pramogų aikštė, Vilniaus al. 24
☎️ +370 313 60800
✉️ information@druskininkai.lt
🌐 www.druskininkai.lt

W sezonie po najpiękniejszych miejscach uzdrowiska jeździ ciuchcia. Usługa jest szczególnie atrakcyjna dla

rodzin z małymi dziećmi, ponieważ podczas przejazdu można podziwiać przyrodę i najpopularniejsze obiekty w mieście. Trasa ciuchci, miejsce i czas odjazdu są podane na stronie internetowej www.druskininkai.lt

ECOTOURS ELEKTROMOBIL

📍 Maironio g. (Obok przystanku Kolejki linowej)
☎️ +370 677 60636
☎️ +370 677 77472

To niewielki, kompaktowy autobus elektryczny, który może przewozić do 13 osób. Elektromobil Ecotours kursuje po najpiękniejszych miejscach w mieście, a w trakcie przejażdżki można usłyszeć ciekawe opowieści o uzdrowisku. Ta przygoda jest idealnym sposobem na spędzenie wolnego czasu dla rodzin, grup lub po prostu osób, które chcą poznać Druskieniki.

WYNAJEM ROWERÓW

Najciekawsze miejsca w Druskienikach i okolicach można zwiedzać na rowerze. Wokół uzdrowiska wytyczono 60 km specjalnych ścieżek rowerowych, z których można podziwiać wspaniałą przyrodę i przeżyć niezapomniane wrażenia. W uzdrowisku łatwo znajdziesz wypożyczalnię rowerów.

- 📍 Vilniaus al. 8, Druskininkai
☎️ +370 614 79501
- 📍 Turistų g. 8, Druskininkai
☎️ +370 684 56685
- 📍 Šv. Jokūbo g. 3, Druskininkai
☎️ +370 682 10953
- 📍 V. Kudirkos g. 37, Druskininkai
☎️ +370 696 98104
- 📍 Druskonio ežero pakrantė
☎️ +370 607 20060
- 📍 Druskonio ežero pakrantė
☎️ +370 607 20060
- 📍 Vilniaus al. 26, Druskininkai
☎️ +370 698 40430
- 📍 Vilniaus al. 32, Druskininkai
☎️ +370 698 40430

KORTY TENISOWE

Korty w Druskienikach spełniają wszystkie wymogi i normy, a do ich budowy użyto wyłącznie wysokiej jakości profesjonalnych materiałów. Goście miasta i entuzjaści tego sportu mogą grać na otwartych kortach tenisowych codziennie.

- 📍 V. Krėvės g. 7, Druskininkai
☎️ +370 313 53132
- 📍 Maironio g. 2, Druskininkai
☎️ +370 313 60618
- 📍 Eglės g. 1, Druskininkai
☎️ +370 313 60220

SUPRAŚL

Druskininkų turizmo ir verslo informacijos centras

M. K. Čiurlionio g. 65 / Gardino g. 3

+370 313 51777 / +370 313 60800

information@druskininkai.lt

www.druskininkai.lt

Publikacja wydana w ramach realizacji projektu nr LTPL00326 „Discovering and promoting the tourist treasures of the health resorts of Supraśl and Druskininkai”.

Celem projektu jest wypromowanie Supraśla i Druskiniek na pozycję lidera w turystyce wellness poprzez promocję ich unikatowości i wspieranie współpracy między partnerami.

Głównym rezultatem projektu są wysokiej jakości materiały promocyjne prezentujące ofertę wellness, atrakcje kulturalne i piękno Supraśla i Druskiniek. Należą do nich: przewodnik, który trzymają Państwo w ręku, mapy turystyczne, aplikacja mobilna „Health Resorts”, wspólny film promocyjny oraz krótkie rolki filmowe.

Aby zobaczyć inne materiały promocyjne i dowiedzieć się więcej o projekcie, zeskanuj kod QR.

SUPRAŚL - SKARB, KTÓRY CZEKA NA TWOJE ODKRYCIE

JEDNO JEST TYLKO MIASTO NA CAŁYM PODLASIU UKRYTE
W ŚRODKU PUSZCZY KNYSZYŃSKIEJ I MAJĄCE PONAD 500-LETNIĄ
TRADYCJĘ, KTÓRA ZŁOTYMI ZGŁOSKAMI WPISAŁA SIĘ W HISTORIĘ
POLSKI, BIAŁORUSI I LITWY. TYM NIEPOWTARZALNYM MIEJSCEM,
JEST POŁOŻONY NA WIELKIEJ POLANIE - SUPRAŚL.

Interreg Co-funded by
the European Union

Lithuania - Poland

Wydane w ramach realizacji projektu nr LPL00326
DISCOVERING AND PROMOTING THE TOURIST
TREASURES OF THE HEALTH RESORTS OF SUPRAŚL
AND DRUSKININKAI

Mimo, że jego „oficjalną” historię rozpoczyna osiedlenie się w 1500 r. prawosławnych zakonników reguły Świętego Bazylego Wielkiego, zabytki archeologiczne z epoki kamienia, brązu i żelaza, przesuwają metrykę osadnictwa na tym terenie o kilka tysięcy lat.

PRADZIEJE

Nieopodal Osrodka „Puszcza”, tj. nieopodal Szpitala Uzdrowiskowego, znaleziono kamienny topór charakterystyczny dla kultury ceramiki sznurowej, a w okolicy klasztoru misternej roboty grot do strzały oraz nóż krzemienisty. Ewenementem było odkrycie kilku odlanych z brązu zapinek (fibul), które pochodzą z IV w. n.e. i były wytworem kultury wielbarskiej. Znalaziono je nieopodal ul. Bpa Jaworowskiego. Również przy samym klasztorze obok katakumb odkryto ceramikę datowaną na XIII wiek, a w 1975 r. dwa wczesnośredniowieczne topory żelazne (datowane na XI w.). Podobnie na supraskiej grobli usytuowanej w dolinie

Przed nowożytnym osadnictwem naszych przodków, Supraśl przez wiele tysięcy lat zamieszkiwany był przez inne ludy i kultury, które doceniały dogodnie położenie tych okolic.

rzeki (nieopodal ul. Nowy Świat), odnaleziono żelazny grot oszczepu z XIII-XIV w. Analogiczne przedmioty przypisywane Jaćwingom, odkopano 10 km od Supraśla, w okolicy wsi Sokoldy (Gmina Supraśl). Znalaziska te dowodzą, że również w średniowieczu teren obecnego Supraśla penetrowany był przez ludzi. Średniowieczne zabytki pochodzące z Supraśla i okolic można zobaczyć w Małym Muzeum Historycznym Puszczy Knyszyńskiej przy Arboretum na Kopnej Górze Koło Supraśla, a także na wystawie stałej w Starej Plebanii (róg ulic Piłsudskiego i 3-go Maja), w Supraślu, gdzie działa punkt informacji turystycznej.

OSADA PRADZIEJOWA NA DĘBOWIKU

Osadnictwo pradziejowe w bezpośrednim sąsiedztwie Supraśla (nieopodal Podsupraśla), potwierdziły wykopaliska przeprowadzone

w 2004 r. przy siedlisku Dębownik. Na rozległym tarasie nadzalewowym naukowcy pozyskali ok. 2000 fragmentów ceramiki i kilka tysięcy wytworów krzemienianych. Wśród ceramiki odkrytej na tym stanowisku natrafiono na fragmenty zdobione ścięciem jodełkowym oraz negatywem sznura. Ornamenty wskazują, że fragmenty naczyń wytworzyła ludność kultury ceramiki sznurowej, a „jodełka” wskazuje na wczesny etap rozwoju tej społeczności. Kultura ceramiki sznurowej rozwinęła się pod koniec III tysiąclecia przed naszą erą. Obejmowała obszary Europy od Renu po dorzecze górnego i środkowego Dniepru. Na Dębowiku, a także w niedalekiej odległości na wschód od tej osady, leżącej po drugiej stronie rzeki Supraśl (w stosunku do miasteczka), kilka lat temu odkryto pozostałości po pradziejowej osadzie, rzadkie w tej części Europy tzw. kultury pucharów dzwonowatych. Stwierdzono tam również pochówki z depozytami w postaci części glinianych naczyń, kamiennych narzędzi i ozdoby. Na wielu fragmentach ceramicznych

garnków geometryczny ornament ma analogie z odległych, południowych części naszego kontynentu (Hiszpania, Portugalia). Wśród odkrytych przedmiotów najciekawszy był amulet z bursztyna (zawieszka), a także bodaj najstarszy znalezionych w północno-wschodniej Polsce fragment kolorowego metalu (miedzi?).

W jednym miejscu eksplorowano kompletny unikat w postaci kompletnego przybornika łowcy-lucznika, na który składały się prostowniki do strzały, komplet grotów, ostrza noży i sztylety. Znalaziska datowane są na 2800-1800 p.n.e.

OSADNICTWO NOWOŻYTNE

Niemal z każdej strony dostępu do supraskiego ostrowa broniły bory, grądy, bagniste łąki, rzeka Supraśl, a także rzeczki Brzozówka i Grabówka (obecnie strumienie). „Warowne” usytuowanie służyło również prowadzeniu eremickiego życia przez schimików - pustelników, którzy odłączali się od wspólnoty zakonnej i samotnie spędzali żywot w zrobionych przez siebie pustelniach. Wedle tradycji i przekazów eremy mnisze znajdowały się na wysokiej skarpie w dole rzeki, w okolicach Szpitala Uzdrowiskowego Holmed na tzw. Patelni. Jeszcze na początku XIX w. miejsce to nazywane było mianem „Uroczyska Pustelnia”.

KLASZTOR ZWIASTOWANIA

Z GRÓDKA DO SUPRAŚLA

Nowożytnie dzieje Supraśla mają swój początek w roku 1500, kiedy Aleksander Chodkiewicz, herbu Kościesza, koniuszy nadworny, marszałek hospodarski, a od 1544 r. wojewoda nowogródzki, wyraził przyzwolenie na założenie w miejscu obecnego Supraśla klasztoru tradycji grecko-rusko-bizantyjskiej. Tenże prawosławny pan litewski, urodzony ok. 1457 r., syn wojewody kijowskiego Iwana, najpierw przed 1498 r. sprowadził do Gródka ze świętej Góry Atos i Kijowa zakonników reguły św. Bazylego Wielkiego. Po dwóch latach, w związku z uciążliwością przebywania mnichów w ludnym i gwałnym Gródku, zakonnicy poprosili swojego dobroczyńcę, aby ulokował ich w innym miejscu nad tą samą rzeką. Fundator pozwolił przenieść siedzibę klasztoru z Gródka na nowe, spokojne miejsce, a o wyborze nowej siedziby zakonnej miała zdecydować Opaczność. Fakt ten, w formie legendy podaje kronika klasztoru z połowy XVIII w., autorstwa unickiego mnicha o. Mikołaja Radkiewicza, wicewikarego opactwa bazylianów:

„...Najprzód roku 1498 w Gródku tę lawrę, albo monaster fundować zaczął p.m. Aleksander Chodkiewicz wojewoda nowogródzki i marszałek wielki Wielkiego Księstwa Litewskiego w dobrach swych dziedzicznych,

stąd o mil 4, i tam na pierwszym tym fundusz z osadził był zakonników zakonu świętego Bazylego Wielkiego, żadnych jeszcze nie czyniąc im zapisów, i pierwszy był superior albo hegumen Paphnutiusz Sieheń. A gdy te miejsce w lat dwie nie spodobało [się] zakonnikom, prosili fundatora, aby na innym spokojniejszym miejscu ich ufundował. Ten pan świętobliwy pozwolił im onego samym upatrywać i obrać. A tak już mając na to od fundatora konsens, zrobili krzyż drewniany i puścili z Gródka rzeką Supraślem tą intencją, gdzie na którym miejscu stanie, tam się mieli kontentować. Jakoż z providencji Pana Boga na tak pięknym, spokojnym i pożytecznym miejscu nazywającym się Hrudzie w puszczy Błudowskiej, dziedzicznych dobrach tegoż fundatora, pomieniony krzyż przy brzegu rzeki Supraśla znalazłszy, oznajmili fundatorowi, który przeniósłszy z Gródka zaczął fundować. Roku 1500 Pafnucjusz Sieheń pierwszy hegumen albo archimandryta lawry supraskiej przeniósł się za wolo fundatora na ten ostrów między dwoma strumieniami rzeczek Grabówki i Berezówki sytuowany, cum communitate sua, gdzie ten pan pobożny miejsce to święte mocno i nieporuszenie ufundował. Wybudowaną na początku cerkiew niewielką pod imieniem św. Jana Ewangelisty...”

Na samym początku Aleksander Chodkiewicz nie uczynił zakonnikom żadnych nadań, dopiero w 1506 r. prawosławny metropolita kijowski Józef Soltan podarował klasztorowi majątki wraz z poddanymi w Topilcu, Baciutach i Piszczewie, które otrzymał od króla Aleksandra Jagiellończyka za wierność i włączenie się w obronę księstwa litewskiego przed moskiewską agresją. Wówczas hierarcha był biskupem smoleńskim. Symbolem Supraśla była i jest gotycka cerkiew p.w. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny. Choć oryginalną budowlę z początku XVI w. wysadzono w powietrze w trakcie II wojny światowej (lipiec 1944 r.), współcześnie górują nad miastem wieże zrekonstruowanej świątyni. W czasopiśmie ZIEMIA z 1931 r. tak opisano tę zrekonstruowaną obecnie budowlę:

„Gmach cerkiewny zbudowany w kształcie prostokątnego czworoboku, z czterema basztami obronnymi i kopułą ponad środkiem nawy, wspartą na czterech filarach, posiada zasadniczy układ wschodni, a jednak gotycka architektura okien i sklepień, oraz późniejsze barokowe uzupełnienia, nadają gmachowi w szczegółach piętno zachodnie. Z całej tej monumentalnej świątyni, zarówno z zewnętrznego kształtu jak i z jej wnętrza, przemawia do nas dziwne zharmonizowanie greckiego obrzędu z lacińską kulturą, coś jakby Wschód z Zachodem tu sobie wzajemnie podały dłonie, jednego Christa po słowiańsku i łacinie sławiąc...”

POCZĄTKI KLASZTORU

Klasztor supraski rzeczywiście łączył nie tylko style architektoniczne, ale również różne zapatrywania filozoficzne i religijne. Prawosławni zamieszkujący wschodnią część Puszczy Knyszynskiej byli otwarci na kulturę zachodu i zbliżenie religijne z łacinnikami zamieszkującymi ten sam kompleks leśny. Położenie Supraśla między dwoma kierunkami osadnictwa, jak też na pograniczu Korony i Litwy, sprzyjało zawiązaniu kontaktów, wymianie poglądów i niejako wyznaczało rolę monasteru jako pomostu interkulturowego. Ów klasztor doskonale wpisywał się w jagiellońską ideę państwa połączonego unią personalną wspólnego monarchy, w którym Polak,

Litwin, Tatar i Rusin czuli się braćmi. Dramat rozdarcia ortodoksyjnego chrześcijaństwa w 1054 r. na Kościół rzymski i Kościoły wschodnie, powodował próby zespolenia Cerkwi i Kościoła, zwłaszcza pod wpływem wspólnego dla Greków i Rzymian Soboru Florenckiego

Supraślski klasztor był ośrodkiem wzorcowym dla wyznawców wschodniego chrześcijaństwa w Rzeczypospolitej. Jego dzieje odbijają burzliwą historię Polski w jej dziejowej różnorodności.

(1439 r.). Jedną z prób integracji kościelnej zbiegła się w czasie powstania supraskiego klasztoru. Niedługo po wyrażeniu zgody na jego założenie i dokonaniu poświęcenia pierwszej supraskiej cerkwi przez metropolitę całej Rusi Józefa Bułharynowicza, ten sam zwierzchnik cerkiewny dnia 20 sierpnia 1500 r. nie wypowiadając postuszeństwa Konstantynopolowi, złożył akt obediencji również papieżowi Aleksandrowi IV. W ten sposób nawiązał do postaw swoich kijowskich poprzedników. Niestety, wojna religijna wypowiedziana przez Moskwę, (podyktowana niechęcią wobec jakichkolwiek dążeń pojednawczych), a w jej konsekwencji przegrana Litwy i niebezpieczeństwo dalszych cesji terytorialnych na rzecz państwa moskiewskiego, spowodowały zarzucenie tendencji ekumenicznych. Po śmierci Bułharynowicza (1501 r.), nowy metropolita Jona z Mińska nie nawiązał łączności z Rzymem, a nawet w 1503 r. na nowo wyświęcił obiekty sakralne w Supraślu, które trzy lata wcześniej pobogostawiał Bułharynowicz, określane w kronikach moskiewskich wrogiem i odstępca wiary greckiej, chociaż ów metropolita nigdy nie wyparł się prawosławnej wiary. W 1545 r. spłonęła od pioruna drewniana cerkiew p.w. Św. Jana Ewangelisty, a wraz z nią prawdopodobnie ikony Matki Bożej Smoleńskiej i Spasa, podarowane przez metropolitę Józefa Bułharynowicza przy okazji poświęcenia przez niego supraskich świątyni. W ciągu szesnastego stulecia wybudowano murywany refektarz, a po 1545 r. grobowiec zakonny – katakumby z cerkwią p.w. Zmartwychwstania Chrystusa. Obok katakumb powstały użytkowe ogrody, pola uprawne a nawet winnica. Zorganizowano

bibliotekę klasztorną, do której przybywali wybitni humaniści i ludzie sztuki. Oprócz sadzawek rybnych zaopatrujących stoły refektarza w pokarm, w XVI w. wykopano 2,5 km sztuczny kanał w dolinie rzeki Supraśl, zwany przez współczesnych Kopanicą, Nową Rzeką lub Rzeką Kopaną. Na końcu owego kanału, starszego o ok. 300 lat od Kanału Augustowskiego, wybudowano ok. 8 ha staw młynowy, a przy nim młyny, tartaki i folusze z osadą młynarską. Obecnie ten unikatowy i dobrze zachowany hydrotechniczny system spiętrzeń wpisany został do rejestru zabytków pod nazwą Supraskiego Systemu Wodnego. Gmina Supraśl dąży do odtworzenia tego zbiornika. Jest o krok od przygotowania projektu z uzyskaniem pełnych pozwoleń na inwestycję. Na odtworzonym zalewie górnym (Zajma) powstaje m.in. hydroelektrownia oraz zagospodarowanie turystyczne wraz z plażą. Od 1545 r. zwierzchnicy prawosławnego klasztoru nosili godność archimandrytów, czyli opatów, wcześniej byli tylko ihumenami (superiorami). Pierwszym archimandrytą piastującym tę zaszczytną funkcję był szlachcic Sergiusz Kimbar (1545-1565), jeden ze świątelszych teologów w polsko-litewskim prawosławiu. Proponował przeprowadzenie reform religijnych. Bez przesady można powiedzieć, iż zastał Supraśl drewniany, a zostawił murowany. Uskutecznił bowiem wiele pożytecznych inwestycji murarskich, które wykonywali m.in. majstrowie z Wilna. Jego szczątki złożono w katakumbach.

OKRES BAZYLIAŃSKI - UNICKI

Po 1596 r. klasztor supraski przyjął postanowienia synodu władcyk prawosławnych, na którym zespółono Cerkiew prawosławna w Rzeczypospolitej z Kościołem rzymskim. Choć początkowo prawosławny przełożony klasztoru archimandryta kniaź Ilarion Massalski najpierw popierał integrację religijną, a następnie uczestniczył w antyunijnym synodzie w Brześciu, po pewnym czasie i już ostatecznie, podporządkował się unickiemu metropolicie Hipacemu Pocijewi i został katolikiem. Nie zarzucając ruskich tradycji religijno-kulturalnych, a przyjmując i niejako dopełniając je o elementy łacińskie i polskie, klasztor supraski stał się jednym z ważniejszych w Rzeczypospolitej ośrodków intelektualnych unitów oraz siedzibą hierarchów, w tym metropolitów Cerkwi greckokatolickiej.

Od przyjęcia unii brzeskiej między 1601 r. a 1603 r. aż do 1839 r. konwent supraski był jedynym w Polsce klaszturem autonomicznym. Nie podlegał zwierzchnictwu utworzonym w XVII i XVIII w. centralnie zarządzanym na wzór Towarzystwa Jezusowego kongregacjom bazylianskim: litewskiej (p.w. Trójcy Św.) i polskiej (p.w. Opieki NMP). Zależny był jedynie od swojego metropolity i Stolicy Apostolskiej. Opatami supraskimi byli najwyżsi dostojnicy Cerkwi unickiej w Polsce, w tym metropolici tego Kościoła. W latach 1695-1803 istniała w Supraślu typografia klasztorna. Prasy drukarskie w ciągu 108 lat działalności wytłoczyły 452 zarejestrowanych współcześnie pozycji, spośród których aż 73% wydrukowano czcionką łacińską, zaś 27% cyrylicą. Według dr Marii Cubrzyńskiej-Leonarczyk:

„Bazylianie stanowili elitę tej części społeczeństwa Rzeczypospolitej, która swoje losy związała z Kościołem grekokatolickim, czyli unickim. Wyznawcy obrządku unickiego, a byli wśród nich nie tylko Ukraińcy, jak się dziś powszechnie sądzi, ale też liczni Białorusini, Polacy, Litwini, czasem nawet Rosjanie – pielęgnowali ruską tradycję i obyczaje cerkiewne z jednoczesnym uznaniem prymatu papieża. Bazylianie, a wraz z nimi unicy, byli zatem pomostem nie tylko między dwoma Kościołami (prawosławnym i katolickim), ale przede wszystkim między kulturą zachodniej Europy i pozostającą pod wpływem Bizancjum kulturą Wschodu. Spełniali w ten sposób swego rodzaju misję i owej misji służyła także działalność wydawnicza placówki supraskiej”.

ZABORY. LIKWIDACJA KLASZTORU I RUSYFIKACJA

Kulturową misję supraskich Bazylianów przerwały zabory. Najpierw Prusacy, a następnie po 1807 r. Rosjanie, odebrali Bazylianom nadania ziemskie i wyznaczyli corocznie wypłacaną subwencję, która nie wystarczała nawet na podstawowe wydatki. W 1803 r. pod wpływem rygorystycznej polityki zaborcy przestała istnieć unicka oficyna wydawnicza, która m.in. w 1792 r. po raz pierwszy wydała tomik Pieśni Nabożne Franciszka Karpińskiego, a w nim śpiewane do dziś Kiedy ranne wstają zorze, Wszystkie nasze dzienne sprawy i koledę Bóg się Rodzi. W 1839 r. carat zlikwidował Cerkiew

greko-unicką, włączając jej majątek, duchownych i wiernych do Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej. W tym czasie w Supraślu powstał klasztor prawosławny, który na początku był de facto miejscem odosobnienia byłych unickich duchownych. Dogorywali w nim byli Bazylianie, którzy wyrosli w całkowicie odmiennej tradycji i realiach. Nie mogli w pełni odnaleźć się w nowej, narzuconej im sytuacji. W połowie XIX w. sprzedano na rzecz Wilhelma Fryderyka Zacherta Pałac Archimandrytów wraz z częścią południowego skrzydła klasztoru. Zakonnicy prawosławni, mieszkali w wolnostojącym budynku zwanym Żaczkim oraz zajmowali bramę wjazdową oraz część południowego skrzydła klasztoru. Mimo sprzedaży Zachertom dużej części dawnego klasztoru, ostatecznie nie doszło do planowanej likwidacji supraskiego monasteru. Przyczynił się do tego przełożony Mikołaj Dałmatow – szlachetnie urodzony Rosjanin, który uporządkował archiwum klasztorne, wskrzesił zapomniane o czasach unickich kult Matki Bożej Supraskiej, wybudował przylegającą do Żaczka cerkiew Św. Jana Teologa i dbał o oświatę miejscowych dzieci. W czasach tego archimandryty istniała 3 klasowa przyklasztorna szkoła męska, do której uczęszczali chłopcy różnych wyznań z Supraśla. Nauczano w niej w duchu rosyjskim. Dałmatow na początku XX w. wybudował cmentarną cerkiew p.w. Wielkoczcennika Jerzego na Podsupraślu. Uporządkował archiwum klasztorne i chronił te manuskrypty i księgi, które pozostały w Supraślu po rozpraszaniu zbiorów klasztornych w okresie nasilonej rusyfikacji i dekatolizacji. Był pierwszym monografistą historii supraskiego klasztoru, wydaną drukiem w Petersburgu w 1892 r. Założył bractwo religijne szerzące kult maryjny. Przeprowadził remont cerkwi Zwiastowania, w której usunął wapienną pobiałę na freskach – zamalowanych przez archimandrytę Wikientja Kurhanowicza (1852-1859). Duchowny zmarł 31 stycznia 1906 r. Jego grób znajdujący się pod cerkwią św. Jana Teologa został splądrowany przez Armię Czerwoną, która zajęła klasztor po 17 września 1939 r. W opinii potomnych pozostał jako osoba dobra, o łagodnym usposobieniu i tolerancyjna.

KLASZTOR PO 1915 R.

W 1915 r. podczas I wojny światowej rosyjscy mnisi opuścili Supraśl pozostawiając całe

mienie klasztorne. Opuszczone zabudowanie klasztorne zajęli żołnierze niemieccy, przebywając w nich do początku 1919 r. tj. do czasu, kiedy na te obszary wróciła Polska. Po odzyskaniu niepodległości opuszczony klasztor Skarb Państwa wydierżawiał Kościołowi katolickiemu, który w 1937 r. zorganizował w nim zakład wychowawczy i oratorium, prowadzone przez zakon Salezjanów. Druga wojna światowa przerwała oświatową pracę tego zgromadzenia. Po 17 września 1939 r. przejęte przez Armię Czerwoną obiekty klasztorne stały się garnizonem wojskowym. Sowieci „wyczyścili” wnętrze cerkwi Zwiastowania NMP. W piecach pralni unicestwili najpiękniejszy w Rzeczpospolitej ikonostas, wykonany przez gdańskich mistrzów w połowie XVII w., a z obrazów malowanych na miedzianych blachach, które z niego pochodziły, wykonywali „ozdobne” lutowane kociołki i kubki. Spalili też boczne ołtarze i tablatury. Aby dopełnić obraz zniszczenia za tzw. „pierwszego sowieta”, niech posłuży przykład Pałacu Opatów. W jego wnętrzu, na pięttrze, czerwonooarmiejcy urządzili

szaleń. Tak zanieczyścili ów obiekt, że jedynymi drogami komunikacji były pomosty z desek opartych o cegły, po których się przemieszczali... Po wojnie zrujnowane i spalone w części obiekty klasztorne odbudowano i zorganizowano Technikum Mechanizacji Rolnictwa. Po długoletnim sporze, decyzją polskiego rządu z lutego 1996 r. obiekty zajmowane przez szkołę przekazano Polskiej Autokefalicznej Cerkwi Prawosławnej, która od 1982 rekonstruuje cerkiew Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny. Ostatnio wewnątrz cerkwi zostało ozdobione freskami namalowanymi w duchu ich historycznych pierwowzorów. Powstał też nowy ikonostas, chociaż nie nawiązuje do tego ostatniego tj. barokowego, zachwyca mimo to swoją monumentalnością oraz ikonami, z których technicznie sztuka bizantyjskiego „renesansu” z czasów Komnenów. Wielką zasługę w restytucji klasztoru w 1984 r. i w przywróceniu kultu Matki Bożej miał archimandryta o. Miron Chodakowski, były Arcybiskup Hajnowski i zwierzchnik

prawosławnego ordynariatu w Wojsku Polskim w stopniu generała brygady. Duchowny zginął 10 kwietnia 2010 r. pod Smoleńskiem w katastrofie lotniczej prezydenckiego samolotu. Zgodnie z jego testamentem, ciało dostojnika spoczęło w odbudowanej Cerkwi pw. Zwiastowania NMP w Supraślu. Znajduje się pod prezbiterium

Supraśl istnieje jako miasto dzięki osadzie klasztornej, którą rozwijał biskup Leon Ludwik Jaworowski. Po raz pierwszy nazwano go „miasteczkiem” w inwentarzu klasztoru z 1829 r.

świątyni. Na cześć tego hierarchy jedną z ulic biegnących przy klasztorze nazwano jego imieniem, a zakonnicy w południowej pierzei klasztoru zorganizowali izbę pamięci po biskupie Mironie. Zobaczyć tam można osobiste przedmioty Arcybiskupa. Przy Pałacu Opatów od strony rzeki, na otwartej dla turystów przestrzeni, ustawiono

odlane w brązie popiersie hierarchy umieszczone na granitowym postumencie. Władyka Miron Chodakowski pozostał w pamięci mieszkańców Supraśla jako niezwykle wrażliwy i otwarty człowiek, szukający w drugiej osobie brata albo siostrę w Chrystusie. Szczególnie ujmowała w nim naturalna wrażliwość ekumeniczna, którą uskutecznił w Supraślu w latach 80. XX w. wraz z duszpasterzami rzymskokatolickimi organizując Dni Kultury Chrześcijańskiej. Były to jedne z pierwszych oddolnych pomostów dialogu katolicko-prawosławnego w Polsce.

HISTORIA MIASTA

Supraska osada przyklasztorna w XVII i XVIII w. nie posiadała waleńców „miasteczka”, ale nie była też wsią. Jej społeczność zajmowała się obsługą klasztoru oraz przyklasztornego folwarku, w tym przede wszystkim pracą w manufakturach usytuowanych na supraskiej „Zajmie-Bindudzie”. Zajęcia mieszkańców Supraśla w XVI-XVIII w. wynikały z codziennych potrzeb zakonników: aprowizacji, obsługi sakramentalnej, organizacji systemu folwarczno-pańszczyźnianego, pracy w drukarni, piarni i w innych zakładach. W okresie przedrozbiorowym Supraśl był miejscem modlitwy i skupienia. Z tego względu klasztor nie pozwolił przekształcić osady przyklasztornej w gwarne skupisko ludzi. Po raz pierwszy Supraśl występuje w źródłach pisanych jako miasteczko w bulli papieża Piusa VI z 1798 r. erygującej tu stolicę biskupstwa unickiego. Choć w sensie kościelnym opisywaną miejscowość zaliczono za miasto, jednak zdawano sobie sprawę, że jest to określenie dane na wyrost. Biskupstwo zgodnie ze średniowieczną tradycją erygowano w miastach, a status Supraśla był w tym momencie kłopotliwy. Dlatego też warunkowo przyznano Supraślowi tytuł miasta biskupiego i liczono na szybki jego rozwój. Tłumaczy to fragment papieskiego dokumentu:

„Z własnej pobudki w niewątpliwym przeświadczeniu na mocy pełni władzy apostolskiej wyżej wymienioną osadę Supraśl uważamy za godne i stosowne przemianowanie na miasto Supraśl z nadaniem mu wszystkich praw, przywilejów i prerogatyw, z jakich inne miasta, mające takie stolice, względnie ich mieszkańcy korzystają mają, posiadają, cieszą się i mogą teraz i na przyszłość zażywać, korzystać, posiadać i cieszyć się w jaki bądź sposób...”

Ukierunkowanie przez Piusa VI rozwoju Supraśla miało też uzasadnienie gospodarcze. Od czasu likwidacji Rzeczypospolitej i przejęcia przez państwo dóbr klasztornych, rozwój i utrzymanie opactwa zależały od możliwości ekonomicznej osady przyklasztornej. W celu poprawienia finansowego bytu konwentu, bazylianie wydzierżawiali od Prusaków (a po 1807 r. od Rosjan), przejęty przez zaborców „majątek Supraśl”, w którego skład wchodziło zaplecze przemysłowe w postaci 2 młynów, 2 foluszy, tartaku, browaru, 2 karczem, gorzelnii, cegielni oraz papierni. Bazylianie remontując młyny i folusze, budując browar, nową papiernię, dom folwarczny i inne obiekty powodowali napływ rzemieślników-poddzierżawców. Wielu z nich miało niemieckojęzyczne nazwiska występujące w księdze chrztów supraskiej parafii bazylińskiej i byli luteranami. Szczególnie o rozwój osady zabiegał opat klasztoru i jednocześnie ostatni biskup-nominat diecezji supraskiej Leon Ludwik Jaworowski herbu Lubicz. Po likwidacji diecezji supraskiej w 1809 r., zwierzchnik bazylińskiego monasteru pragnął sprowadzić do Supraśla kosztowne urzędy biskupstwa brzeskiego, którego był sufraganem, na czele z seminarium, konsystorzem i rezydencją biskupią. W przeciągu 3 dziesięcioleci Jaworowski podwoił liczbę mieszkańców Supraśla zmieniając jego charakter. Co ważne, nastąpiło to na kilka lat przed analogiczną aktywnością, którą przejawiał w Supraślu Wilhelm Fryderyk Zachert, o którym będzie mowa poniżej. Jeszcze przed wprowadzeniem po Powstaniu Listopadowym bariery celnej na towary wywożone z Królestwa Polskiego na rynek Rosyjski, Supraśl zaczynał spełniać charakter miasteczka. Dlatego m.in. w pierwszym zdaniu inwentarza klasztoru z 1829 r. czytamy, że klasztor znajdował się w „miasteczku Supraśl zwanem”. Mimo, że modernizacja supraskiego przemysłu do 1830 pochłonęła ponad 70% wszystkich wydatków klasztoru, projekt przeniesienia siedziby diecezji brzeskiej okazał się niewykonalny. Sprzeciwiały się temu władze w Petersburgu, które zastrzwały politykę względem unitów. Opat Jaworowski miał wyrzuty sumienia. Ogromną sumę środków zainwestował w folwark jakby na marne. W inwentarzu klasztoru pisał:

„...Lecz gdy się inaczej wyższej władzy podobano, ja chyba tylko za omyłkę moją

wstydić się, lecz w sumieniu mam nadzieję, iż Bogu rachunku nie będę dać obowiązany.”

Pomyłka bpa Jaworowskiego okazała się „błogosławioną”, bowiem w jej wyniku rozwój Supraśla znacznie przyspieszył. Z planów opata Jaworowskiego skorzystali świeccy przemysłowcy, którzy od 1831 r. przejmowali w dzierżawę dawny klasztorny majątek wraz z pobazylińskimi manufakturami. W ich miejsce organizowali zakłady włókiennicze. W lutym 1831 r. gospodarstwo klasztorne wydzierżawił niemiecki włókiennik Huffert, a w listopadzie fabrykant Roter. Jako trzeci supraszką schedę bazylińską na Zajmie objął Wilhelm Fryderyk Zachert – włókiennik ze

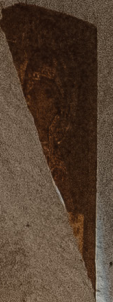
pozwały im się dalej rozwijać. Jedyną szansą kontynuowania prosperity było przeniesienie produkcji do Obwodu Białostockiego leżącego w granicach Imperium Rosyjskiego. Dzięki temu, dosłownie w mgnieniu oka Supraśl stał się znaczącym ośrodkiem włókiennictwa w Obwodzie Białostockim, a następnie w Guberni Grodzieńskiej. Kres włókiennictwa zadała ostatecznie dopiero II wojna światowa. W XIX w. osiedlali się w Supraślu Żydzi posiadający sklepy, piekarnie i okoliczne karczmy. Dzięki pomocy supraszkich fabrykantów wybudowali bożnicę usytuowaną przy ul. Zgierskiej (obecnie 11 Listopada), która w czasie II wojny światowej uległa zniszczeniu przez Niemców. Na tejże ulicy naprzeciwko Domu Rabina w którym mieścił się heder, dawną społeczność żydowską upamiętnia głąz z odlewem przelamanej menory i tekstem.

SUPRAŚL WSPÓŁCZEŚNIE

Obecnie liczący ok. 4,3 tys. mieszkańców Supraśl rozwija się w kierunku turystyczno – uzdrowiskowym. Zarząd nad miastem i gminą sprawuje Burmistrz z Radą Miejską. Mieszczą się tu instytucje kultury Województwa Podlaskiego, takie jak Muzeum Ikon oraz Teatr „Wierszalin”. Supraśl jest również miastem edukacyjnym bowiem siedzibę mają tu 2 szkoły: Liceum Plastyczne im. Artura Grottgera oraz Sportowa Szkoła Podstawowa im. Ferdynanda Mareckiego. Na terenie miasta działają stowarzyszenia z których najbardziej znane to *Collegium Suprasliense* i Towarzystwo Przyjaciół Supraśla. Przy klasztorze prawosławnym działa też Akademia Supraska inicjująca wydarzenia kulturalne, naukowe, charytatywne oraz duszpasterskie. Ważną „supraszką” instytucją promującą wartości przyrodnicze i kulturowe jest Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Witolda Stawińskiego, powołany do życia w 1988 r. W Supraślu działają 3 parafie: dwie rzymskokatolickie oraz jedna prawosławna. Około 87 % mieszkańców to katolicy, resztę stanowią prawosławni chrześcijanie oraz wyznawcy innych wyznań. Historycznym znaczeniem było przyznanie Supraślowi dnia 28 grudnia 2001 r. miana uzdrowiska. Dołączenie do elitarnej grupy uzdrowisk polskich otworzyło nową kartę dziejów tego wyjątkowego miasta, która ciągle czeka na jej zapisanie...

Zgierza (1834 r.). Fabrykant ten, w przeciągu 2 dziesięcioleci miasteczko klasztorne liczące ponad 300 mieszkańców rozwinął do miasta „z prawdziwego zdarzenia”, liczącego w 1857 r. aż 3450 r. obywateli. Najliczniejsi byli katolicy (2086), następnie ewangelicy (790), prawosławni (327) i Żydzi (227). W ślad za Zachertem pojawili się tu i inni przemysłowcy: Buchholzowie, Reichowie, Jansenowie, Aunertowie, Altowie, Koszade, Tebusowie... a za nimi rzesza wykwalifikowanych majstrów. Wszyscy oni przenieśli się do Supraśla z Królestwa Polskiego w obawie przed bankructwem. Duże cła na tekstylia wywożone do Imperium Rosyjskiego, wprowadzone po Powstaniu Listopadowym, nie

MUZEJA

Informational text panel on the wall.

Informational text panel on the wall.

Informational text panel on the wall.

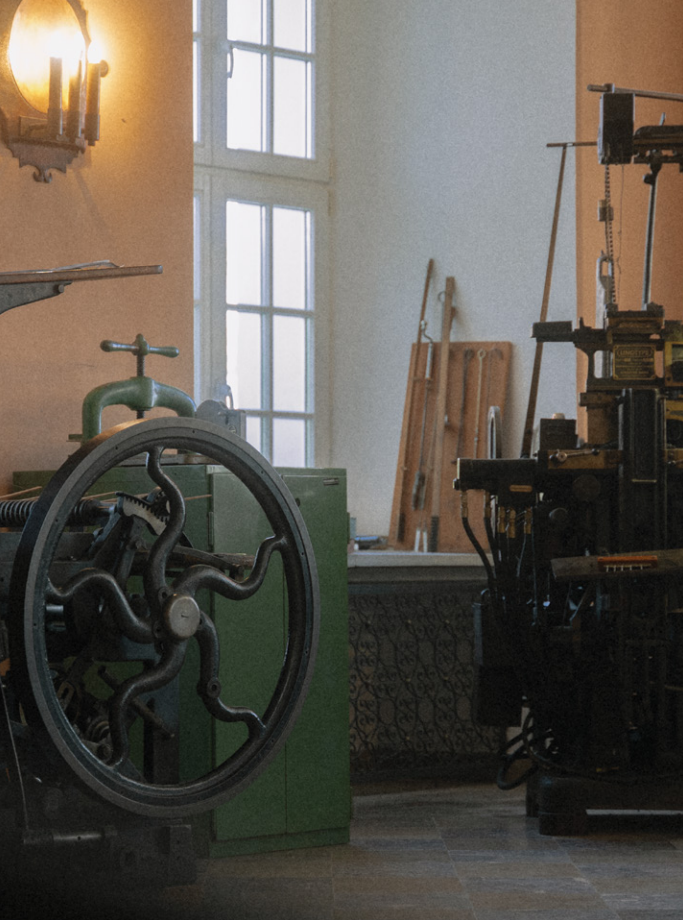

Informational text panel on a ledge.

Informational text panel on a ledge.

Informational text panel on a ledge.

MUZEUUM IKON

ul. Klasztorna 1,
16-030 Supraśl

Multimedialna ekspozycja sztuki cerkiewnej w Muzeum Ikon w Supraślu jest pełną nieoczywistych rozwiązań aranżacyjnych. Przedstawia ikonę, jako dzieło sakralne, pełne symbolicznych znaczeń i treści teologicznych. Wśród prezentowanych zabytków zobaczyć można dzieła związane z Podlasiem, a także dawnymi terenami Rzeczypospolitej, Starowierami, a także inne przejawy sztuki ikonowej. W części wystawy poświęconej reliktom podlaskich świętyń

prezentowane są bezcenne XVI – wieczne pobizantyńskie freski pochodzące ze świątyni Zwiastowania NMP w Monasterze Supraskim, a także inne ważne zabytki sztuki cerkiewnej z regionu. Ważną częścią wystawy stałe jest jedna z najbogatszych w kraju kolekcja ikon staroobrzędowych, które zachwycają różnorodnością wynikającą z wielu tradycji ikonograficznych. Wśród zabytków z dawnych terenów Rzeczypospolitej zobaczyć można ikony pochodzące ze świątyń, datowane od XVI do XVIII stulecia. Oprócz dawnej ikonografii w sali im. prof.

J. Nowosielskiego muzeum prezentuje dzieła mistrza oraz ikony powstające współcześnie, mające odniesienia do tradycji sztuki ikony.

MUZEUUM SZTUKI DROKARSKIEJ I PAPIERNICTWA

ul. Klasztorna 1,
16-030 Supraśl

www.muzeumdrucku.pl

Podczas zwiedzania Muzeum z przewodnikiem można przenieść się w dawne czasy i zobaczyć na własne oczy jak pracowicie, kartka po kartce, czerpano papier oraz w jaki sposób drukowano książki. Muzeum dysponuje kolekcją zabytkowych maszyn drukarskich. Zapach świeżej farby i skrzywienie drewnianej prasy to atmosfera tego muzeum. Muzeum organizuje również warsztaty tematyczne (np. papiernicze, linorytnicze czy intrologatorskie) na miejscu lub z dojazdem.

SKARBIEC SUPRASKI

Centrum Kultury i Rekreacji
w Supraślu
ul. Cieliczańska 1,
16-030 Supraśl

www.ckirsuprasl.com/skarbiec/

Unikatowe miejsce na kulturalnej mapie Supraśla. Znajdują się tu dziesiątki dokumentów, fotografii i artefaktów związanych z historią miasta. Do najcenniejszych obiektów należą osiemnastowieczne książki powstałe w drukarni Ojców Bazyliańców, kolekcja map z okresu XVIII – XX w. oraz pamiętki z przedwojennego kina, wśród których znajduje się oryginalny gramofon z 1919 r. Zobaczyć tam

też można fragmenty kafla pochodzących z cel klasztornych supraskiego monasteru z XVI-XVIII wieku.

STARA PLEBANIA

ul. 3 Maja 30,
16-030 Supraśl

Budynek z połowy XIX w., przez kilkadziesiąt lat pełnił funkcję plebanii parafii rzymskokatolickiej pw. Świętej Trójcy. Jako pierwszy zamieszkał w nim ksiądz Gustaw Bayen skierowany do Supraśla spod Kolonii. Warunkiem jego osiedlenia się

W czasie prac renowacyjnych w zaprawie spajającej cegły znaleziono różaniec. Oprócz tego odkryto kilkadziesiąt szklanych negatywów wykonanych przez księdza Mieczysława Akrejecia metodą mokrego kolodionu. Negatywy te można zobaczyć na stałej wystawie w kawiarence w Starej Plebanii. Funkcje mieszkalne księży Stara Plebania pełniła do lat 90. Do czasu remontu zrealizowanego w 2022-2023 r. nie nadawała się do użytku. Po modernizacji, która uratowała ten obiekt mieści się tu punkt informacji turystycznej,

historię bitew, których celem było odzyskanie upragnionej niepodległości Polski. Te bitwy rozegrały się w listopadzie 1830 roku (Powstanie Listopadowe) i styczniu 1863 roku (Powstanie Styczniowe). Część walk przeniosła się właśnie na te tereny a nieopodal, zaledwie o 100 metrów od Kopnej Góry, na łąkach nad rzeką Sokoldą rozegrała się bitwa co było powodem nadania Arboretum w Kopnej Górze imienia Powstańców 1863 roku. Znacząca część ekspozycji ma na celu upamiętnienie tych bitew. Pozostała część

w Supraślu było postępowanie wyłącznie ludności niemieckojęzycznej. W wyniku represji rosyjskich został skazany na karę osiedlenia się na Syberii za nielegalne postępowanie miejscowej ludności unickiej, która w wyniku powszechnej zmiany wyznania w 1839 r. przypisana została do rosyjskiego prawosławia. Kolejni proboszczowie, którzy mieszkali w tym budynku byli Polakami. Pochodzili z różnych stron rozległej diecezji wileńskiej, do której przynależał Supraśl.

ekspozycja poświęcona unickiej i rzymskokatolickiej historii Supraśla oraz miejsce spotkań grup parafialnych.

MAŁE MUZEUM HISTORII PUSZCZY KNYSZYŃSKIEJ

16-030 Kopna Góra

Inspiracją dla utworzenia Małego Muzeum Historii Puszczy Knyszyńskiej w Kopnej Górze stały się poszukiwania mogiły polskich żołnierzy poległych w bitwie pod Sokoldą w 1831 roku. Poznamy tu

wystawy prezentuje dzieje Puszczy Knyszyńskiej przez pryzmat innych wydarzeń historycznych, jakie odcisnęły tu swój ślad. Mimo ograniczonej przestrzeni Muzeum ukazuje dzieje licznych pokoleń mieszkańców Puszczy Knyszyńskiej w jak najszerszym kontekście. Prezentowane są nie tylko zabytki z epoki krzemia, brązu czy żelaza ale również ekspozycje ze średniowiecza, stare dokumenty i mapy, broń, etc.

ŚWIĄTYNIE

A photograph of a building facade at dusk. The building has a light-colored, textured wall and a red-tiled roof. Three arched windows with dark frames and white grilles are visible. The central window is brightly lit from within, showing a chandelier. A tall, dark green conical evergreen tree stands to the right of the central window. The word 'ŚWIĄTYNIE' is overlaid in white, bold, sans-serif capital letters on the left window.

KOŚCIÓŁ KATOLICKI PW. ŚWIĘTEJ TRÓJCY

📍 ul. Józefa Piłsudskiego 9,
16-030 Supraśl

Zbudowany w latach 1861-1863. Oddany do kultu religijnego w 1868 r. Ze względu na represje względem katolików i niemożliwość bytowania unitom korzystania z katolickich sakramentów, władze carskie nie chciały dopuścić do organizacji parafii. Po przekazaniu przez Wilhelma Fryderyka Zacherta działki pod budowę kościoła i plebanii, sprowadzono z Nadrenii księdza Gustawa Bajena. Po roku został zesłany na Sybir za udzielanie sakramentów Unitom. W latach 1902-1903 dobudowano kruchtę z wieżą, absydę, chór i dwie zakrystie. Na wyróżnienie zasługują: obraz Trójcy Świętej autorstwa Józefa Buchbindera oraz Ukrzyżowanie Chrystusa z 1863r., a także epitafium supraślana poległych podczas II Wojny Światowej. Wiele z utensylii z dawnego wyposażenia zakrystii tego kościoła można zobaczyć na stałej wystawie w Starej Plebanii. To między innymi ornaty z XVIII w., mszały i inne przedmioty związane z lokalną historią i kultem religijnym. Na uwagę zasługuje pochodzący z XVIII w. ołtarz główny, a także znalezione na strychu świątyni drewniane figury św. Kingi oraz prawdopodobnie św. Elżbiety Węgierskiej. Pochodzą one z pierwszej połowy XVII w. Trafily do Supraśla zapewne z kasowanych po 1863 r. przez zaborcę rosyjskiego klasztorów z terenu Grodzieńszczyzny. Zapewne wspomniany ołtarz główny i sam tytuł supraślanski kościoła, zostały przeniesione

z zamkniętego przez Rosjan wskutek represji po Powstaniu Styczniowym kościoła Trójcy Przenajświętszej z sąsiedniego Wasilkowa.

KOŚCIÓŁ PW. NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY KRÓLOWEJ POLSKI (DAWNY ZBÓR EWANGELICKI)

📍 ul. Józefa Piłsudskiego 16,
16-030 Supraśl

Zbudowany w 1885 r. w stylu neogotyckim. Do 1939 r. był filialną świątynią Ewangelicko-Augsburską p.w. Zmartwychwstania Pańskiego, należącą do parafii ewangelickiej w Białymstoku. Fundatorami budowy byli radca dworu cesarza Melchior Grüber, baron Wilhelm Fryderyk Zachert oraz fabrykanci: Buchholtz, Jansen i Alt. Duży wkład finansowy włożyli przedstawiciele lokalnej

wspólnoty ewangelickiej. W 1935 r. uroczystie świętowano jubileusz 50-ciolecia oddania do kultu religijnego tej świątyni. Po zajęciu Supraśla przez sowietów, późną jesienią i na początku zimy 1939/1940 r. trwała akcja przesiedlania supraślana pochodzenia niemieckiego do Rzeszy. Pozostali tylko ci, którzy nie potwierdzili swojej przynależności do narodu niemieckiego. W latach 1939-1941 Sowietci, po usunięciu krzyży oraz sakralnego wyposażenia zorganizowali w kościele wojskowe kino. Po wojnie, do 1964 r. dawny zbór ewangelicki był magazynem materiałów budowlanych. Następnie, nieużytkowana świątynia groziła zawaleniem. Po upadku do wewnątrz spróchniałego drewnianego stropu i dachu, co miało miejsce w marcu 1978 r., władze komunistyczne

musiały zająć się tym zabytkiem. Po kilku latach od budowlanej katastrofy, dzięki interwencji Leszka Krygiera i jego żony Blanki, będącego synem ewangelika Aleksandra (z pochodzenia Niemca, który nie podpisał tzw. volkslisty), w 1984 r. Zakłady Konstrukcji Metalowych w Starosielcach wykonały stalową konstrukcję dachu, przykrytą tak jak i iglica wieży miedzianą blachą. W 1989 r. dawna ewangelicka kircha została odkupiona przez Kurię Rzymskokatolicką w Białymstoku od Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie. W kościele warto zobaczyć majestatyczny obraz Matki Bożej Supraślskiej znajdujący się w centralnym miejscu świątyni oraz epitafium poświęcone biskupowi unickiemu – opatowi Ludwikowi Leonowi Jaworowskiemu (1764-1833). W 2005 r. kościół ten stał się siedzibą nowoutworzonej parafii rzymskokatolickiej pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. W latach 2024-2025 zostały odnowione fronton kościoła oraz fundamenty, świątynia nabrała nowego blasku. Na fasadzie pojawił się też zegar.

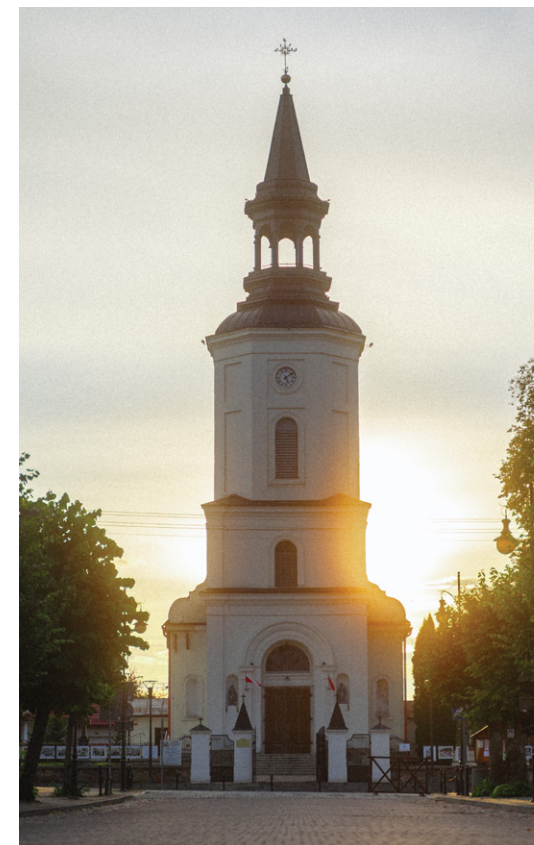
KAPLICA PRAWOSŁAWNA (CERKIEW) PW. ŚW. ŁUKASZA BISKUPA KRYMU W ŁAŹNIACH

📍 Łaźnie 29, 16-030 Łaźnie

Zwiedzając malownicze okolice Supraśla warto udać się do wsi Łaźnie, znajdujące się na wschodnich rubieżach gminy Supraśl. Znajduje się tam wybudowana w latach 2014-2019 cerkiew, która z daleka przyciąga uwagę

swoimi złotymi kopułami. Poświęcona została 22 czerwca 2019 roku. Patronem świątyni jest św. Łukasz – chirurg żyjący na przełomie XIX i XX wieku. Biskup Łukasz miał polskie korzenie. Wywodził się ze szlacheckiej rodziny Wojno-Jasienickich. Był lekarzem specjalizującym się w leczeniu trudno gojących się ran. Wspomnienie tego świętego przypada 10 czerwca w dniu śmierci świętego i tego dnia przybywa do tego miejsca pielgrzymka. Jest to pierwsza w Polsce

świątynia dedykowana tej osobie. Budynek świątyni ma konstrukcję drewnianą, a sama bryła jest niewielka i nawiązuje do architektury świątyni syberyjskich. Ma to nawiązanie do licznych zsyłek arcybiskupa Łukasza na Syberię. Cerkiew zbudowana została na planie krzyża. Oprócz świętego chirurga kaplica upamiętnia kilkudziesięciu mieszkańców Łaźni i okolicznych wsi zamordowanych w październiku 1943 roku przez Niemców.

**PARKI,
REZERWATY,
POMNIKI
PRZYRODY**

OGRÓD SASKI

📍 ul. Józefa Piłsudskiego 17,
16-030 Supraśl

Kompleks zieleni urządzonej zwany dawniej ogrodem włoskim, a współcześnie saskim, powstał na przełomie XVII\XVIII w. i był novum w przestrzeni zarówno Supraśla jak i całego regionu. Tego rodzaju obiekty powstawały przy rezydencjach królewskich, magnackich czy bogatej szlachty i były zamknięte dla ogółu ludności. Ogród Saski od samego początku miał być ogrodem ogólnodostępnym, otwartym na pielgrzymów przybywających na odpusty w supraskim monasterze. W tym sensie naśladował co do swoich funkcji Ogród Saski w Warszawie, stworzony w latach 1724-1748 przez króla Augusta III Sasa, udostępniony mieszkańcom Warszawy. Był to pierwszy publiczny park w Polsce. W związku z naśladownictwem jego publicznej funkcji, supraski zespół zieleni urządzonej przyjął z czasem nazwę Ogrodu Saskiego. Pomysłodawcą jego stworzenia był metropolita unicki abp Cyprian Żochowski. W protokole po odbytej wizytacji kanonicznej w Supraślu w 1687 r. stwierdził: „Życzymy przy tym i koniecznie mieć chcemy, aby jaśnie ksiądz archimandryta kazał założyć ogród włoski, do którego restauracyi i zakonnicy czasu rekreacji pomogą, jako też i zwyczaj zakonny każe rękodziały pełnić.” Ogród ten, zgodnie z zamysłem metropolity, miał połączyć w jedną przestrzeń kompozycyjną: klasztor – zwłaszcza Pałac Opatów; sadzawki rybne zlokalizowane na południu od

Dzika natura harmonijnie współgra z zielenią urządzoną. W Supraślu od poł. XVIII w. istnieje Ogród Włoski, natomiast w Kopnej Górze można podziwiać założone stosunkowo niedawno Arboretum.

Odnosząc go do obecnej sieci ulic, zawierał się pomiędzy klasztorem a ulicą Ogrodową, a także pomiędzy ulicami Konarskiego i Piłsudskiego. Na dawnej jego przestrzeni znajduje się m.in. kompleks sportowy Supraślanki z boiskiem i Domem Sportu. W XIX w. Zachertowie najwyższą część zadrzewienia tzw. boskiego Ogrodu Saskiego przekształcili na park publiczny. Po odkryciu w 2001 r. materiałów planistycznych z 1845 r., Gmina Supraśl przystąpiła do prac związanych z odtworzeniem części ogrodu.

cerkwi Zwiastowania; zakonny grobowiec katakumby – nad którymi wówczas wznosiła się cerkiew Zmartwychwstania Chrystusa (rozebrana przez Rosjan w połowie XIX w.). Pracą fizyczną w ogrodzie, zgodnie ze starożytną maksymą zakonną „ora et labora” (módl się i pracuj), mieli zajmować się bazylianie. Nie wiadomo w jakim zakresie wcielono w życie wizję metropolity Żochowskiego. Zapewne doszło jedynie do częściowej realizacji budowy ogrodu. Końcowy kształt supraskiego założenia ogrodowo-parkowego nastąpił w czasach opata bpa Jerzego Bulhaka, który w 1753 r. rozpoczął budowę południowej pierzei klasztoru zwanej od jego nazwiska bulhakowską. Do jej ścian domierzono osie i aleje Ogrodu Saskiego. Jedenaście lat później, w dokumencie z 1764 r. Ogród Włoski wzmiankowany jest jako „nowo założony”.

Asumptem do takich działań było spustoszenie parku, które nastąpiło po nawalnicy 17 czerwca 2016 r., w wyniku której połowa zabytkowego zadrzewienia została położona na ziemię. Rewaloryzację parku wraz z budową tężni solnej i toalety oraz urządzeń rekreacyjnych przeprowadzono w ramach środków UE w latach 2017- 2023. Inwestorem była Gmina Supraśl.

ARBORETUM W KOPNEJ GÓRZE

📍 16-030 Kopna Góra

Ogród botaniczny Arboretum im. Powstańców 1863 r. w miejscowości Kopna Góra. Łączna powierzchnia 23,38 ha. Założone zostało w 1988 roku i do dziś jest prowadzone przez Nadleśnictwo Supraśl. Jego pomysłodawcą, organizatorem i pierwszym kierownikiem był, nieżyjący już, Wojciech

Wygralak. Na tej stosunkowo niewielkiej, jak na warunki puszczańskie, powierzchni spotkać można większość typów siedliskowych lasu charakterystycznych dla Puszczy Knyszyńskiej. Źródłem tego bogactwa jest znaczne zróżnicowanie rzeźby terenu (od 132 do 154 m n.p.m.) oraz duża rozmaitość gleb. Dla osób interesujących się rodzimą przyrodą może to być spotkanie z puszcza „w pigułce”. W arboretum możemy zobaczyć ok. 450 gatunków i odmian roślin, nie tylko rodzimego

pochodzenia. Są to głównie drzewa i krzewy ale także rośliny zielne. Część roślin jest zebrana w kolekcje rodzajowe: cyprysików, żywotników, sosen, cisów, również klonów, wiązów, jarzębów czy najpiękniejszych w okresie wiosennym rododendronów a od niedawna również kolekcji bylin z dawnych ogrodów. Do ciekawych gatunków, które spotkamy w arboretum, należy tulipanowiec amerykański o kwiatach przypominających swym kształtem tulipany. Piękna jest także kolkwicia chińska, która w maju-czerwcu obsypuje się delikatnymi różowymi kwiatami. Z kolei ośnieża czteroskrzydła mniej więcej w tym samym czasie zakwita białymi dzwoneczkami.

Późnym latem kwitną takie krzewy jak guzikowiec zachodni czy heptakodium chińskie. Ich czas kwitnienia jest znacznie dłuższy niż roślin wiosennych. Arboretum jest stale wzbogacane o nowe gatunki i odmiany roślin. Na podstawie porozumienia pomiędzy Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, Nadleśnictwem Supraśl oraz Politechniką Białostocką, hoduje się rośliny rzadkie i chronione, zagrożone wyginieciem. Do takich roślin przykładowo należą, sasanka otwarta i dzwonecznik wonny.

ŚWIĘTA SOSNA

W Puszczy Knyszyńskiej występuje unikalny rodzaj sosny zwyczajnej, nazwany

sosną masztową. Drzewa te są proste, wysokie i wytrzymałe, dlatego bardzo często wykorzystywano je do budowy masztów okrętów żeglownych. Najbliższym przedstawicielem ekotypu sosny supraskiej jest tzw. Święta Sosna z Supraśla. Rosta ona na południowym skraju miasteczka, wcześniej jako osady klasztornej, gdzieś od początków XVIII w. Obecnie jest to zbieg ulic: Nowy Świat, Piłsudskiego i Alei Niepodległości. Pod wiatą umieszczono martwy pień tego okazu przyrody. W 1905 roku jedna z mieszanek zawiesiła na niej obrazek Matki Boskiej Częstochowskiej – symbol wdzięczności za zakończenie blisko stuletnich prześladowań

Kościola katolickiego przez władze carskie. Do czasu II wojny światowej drzewo otaczała gęsta puszcza, którą później wycięto, a sosna ze świętym obrazkiem ocalała. Nawet w okresie stalinowskim nikt nie odważył się jej ściąć. Przez dziesięciolecia mieszkańcy Supraśla darzyli ją głębokim szacunkiem, traktując jako drzewo święte. Sosna uschła. Przewróciła się 1 października 2009

roku. Nie została jednak usunięta. Drzewo zadaszono i pozostawiono dokładnie w tym samym miejscu, gdzie przez trzy wieki rośło. Do dnia dzisiejszego jest cennym obiektem turystycznym. Świętą Sosnę powinny odwiedzić szczególnie pary młode, ponieważ według legendy złożone przy niej śluby zapewniają trwałość i pomyślność wspólnego życia.

PARK KRAJOBRAZOWY PUSZCZY KNYSZYŃSKIEJ (PKPK)

Jest największym parkiem krajobrazowym w woj. podlaskim i czwartym co do wielkości w kraju. Jego powierzchnia wynosi 72 860,17 ha, a powierzchnia otuliny 53 827,54 ha. Jest to park typowo leśny (**lasy i zadrzewienia zajmują 85% jego powierzchni**). Rozległy kompleks leśny rozciągający się na północ i wschód od Białegostoku nazwano Puszczą Knyszyńską stosunkowo niedawno, bo w II połowie XX w. Nazwa pochodzi od Knyszyna – położonego na zachodnim skraju Puszczy ulubionego miejsca wypoczynku króla Zygmunta

Augusta. Dzisiejsza Puszcza Knyszyńska traktowana była przez dziesięciolecia jako las o znaczeniu wyłącznie gospodarczym, swoista fabryka drewna. Zainteresowanie przyrodników skierowało się w jej stronę dopiero w latach 50 – tych i 60 – tych XX w. W znacznej mierze przyczynił się do tego prof. Witold Stawiński: przyrodnik, botanik, filozof, który objął kierownictwo Katedry

Niewątpliwym bogactwem Supraśla, oprócz historii, zabytków i ludzi, jest przyroda. Zawarte w leśnym powietrzu fitoerozole leczą nadszarpnięte zdrowie i uspokajają.

Biologii przy Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku. Zafascynowany niezwykłym bogactwem przyrodniczym Puszczy, stał się pierwszym inicjatorem objęcia jej ochroną. Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Stawińskiego utworzono w 1988 r. Bogactwo Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej to różnorodność siedlisk, także tych świadczących o jej borealnym charakterze, typowych dla terenów położonych znacznie bardziej na północ. Tu, pośród porastających torfowiska świerków można poczuć się jak w syberyjskiej tajdze. Wrażenie potęguje występowanie ptaków charakterystycznych dla lasów północy takich jak orzechówka czy krzyżodziób świerkowy. Na terenie Puszczy stwierdzono obecność ponad 150 gatunków ptaków odbywających lęgi, w tym tak rzadkich i cennych jak: bocian

czarny, trzmielojad, orlik krzykliwy, cietrzew, dzięcioł trójpalczasty, sóweczka czy wiochatka. Na porastających doliny puszczańskich rzek, urzekających zapachem traw i ziół łąkach można usłyszeć charakterystyczny głos coraz rzadziej spotykanego w większości europejskich krajów, chronionego w ramach tzw. „dyrektywy ptasiej” derkacza.

Kształtowana w okresach zlodowaceń rzeźba terenu Puszczy Knyszyńskiej zaskakuje różnorodnością. Obok płaskich dolin rzecznych spotykamy

wyniesienia morenowe, z których najokazalsze jest pasmo Wzgórz Świętojańskich. Najwyższe wzniesienia jak Góra Kopna, Góra Św. Jana, czy Góra Św. Anny osiągają wysokość ponad 200 m n. p. m.

Na uwagę zasługuje puszczańska sosna. Niby wszechobecna sosna zwyczajna, Pinus sylvestris ale jakże różna od jej kuzynek z innych lasów. Strzelista, o prostym pniu i niewielkiej, wysoko umieszczonej koronie bywa nazywana sosną supraską, knyszyńską lub masztową gdyż w XVI i XVII w. stanowiła cenny materiał, z którego wytwarzano maszty żaglowców. Sosnę upodobała sobie miejscowa ludność. Umieszczane na pniach wotywnie kapliczki i krzyże nadawały drzewom aurę świętości i zapewniały nietykalność. Poszanowanie dla „świętych sosen” trwa wśród lokalnej ludności do dziś.

PARK KRAJOBRAZOWY PUSZCZY KNYSZYŃSKIEJ - ZASOBY PRZYRODNICZE, KULTUROWE, KRAJOBRAZOWE:

1000 gatunków roślin naczyniowych, w tym 107 gatunków zagrożonych wyginięciem

1376 gatunków grzybów (gat. odmian i form) grzybów mikro i makroskopowych

361 gatunków porostów

550 gatunków chrząszczy

380 gatunków pająków

100 gatunków motyli

38 gatunków ryb

13 gatunków płazów

5 gatunków gadów

223 gatunki ptaków, w tym ponad 150 lęgowych

19 gatunków drobnych ssaków

14 gatunków nietoperzy

20 gatunków pozostałych ssaków, w tym żubry oraz duże drapieżniki: wilk i ryś

183 cieki tworzą sieć hydrograficzną o łącznej długości ponad 550 km.

430 źródeł nizinnych uzupełnia sieć hydrograficzną

23 km Wał Świętojański (wys. względna 45 m, szer. max 1 km, grzbiet wzniesienia szer. 30–50 m)

3000 lat temu istniała tu kopalnia krzemienia

Niezwykła jest sieć puszcząńskich wód. Życiodajny krwiobieg Puszczy stworzony przez liczne strumienie, rzeczki i rzeki zasilane przez ponad 400 źródeł – charakterystycznych wypływów wód podziemnych. Największa spośród rzek

się między Supraślem, a Cieliczanką. Składa się z kanału długości 2,5 km. grobli oraz stawu młynowego. Unikalny obiekt staropolskiej myśli hydrotechnicznej. Warto się mu przyjrzeć do czego zachęca wygodna droga dla pieszych i wielbicieli jazdy na

poruszanych siłą kół młyńskich, w tym młynów i foluszy, a w kolejnych czasach tartak i papiernię. W latach 1795-1829 suprascy bazylianie wydali fortunę na modernizację tego systemu spiętrzeń i urządzeń. Remontowano jazy, mosty, a także zakłady

Kościelne, Żmudzin Bazyli Lenczewski z osady Leńce. To on, jako cudownie uzdrowiony z choroby oczu, był fundatorem pierwszej cerkwi unickiej w Świętej Wodzie koło Wasilkowa. Tradycja ustana wskazuje miejsce lokalizacji owej pierwszej papierni w górce kanału, tj. 800 metrów od jazu rozrządu rzeki. Widać tam do dnia współczesnego wodne oczko z obrośniętymi mchem palami – to dawny zbiornik spustowy. Obok znajduje się miejsce po starym moście, którego nikt z żyjących supraślan nie widział, a po którym została jedynie nazwa „Stary Most”. Jeszcze na początku XIX w. to miejsce nazwane jako Papiernia była osadą rzemieślniczą – punktem osadniczym zamieszkałym przez ludzi. Jednakże dokumenty z końca XVIII w. i początków XIX w. papiernię lokalizują na końcu owego sytemu wodnego, bliżej klasztoru tj. na supraskiej Zajmie. Jej dzierżawcami byli Holendrzy – rodzina Thierbach. W 1793 r., 1 stycznia, Krzysztof Thierbach podpisał z opatem Teodozym Wisłockim kontrakt na dzierżawę papierni. W innym miejscu występuje w dokumentach jego syn Karol Thierbach, który jako dzierżawca papierni dnia 4 grudnia 1801 r. sporządził „rejestr naczyń różnych we młynach supraślskich znajdujących się”. Ze specyfikacji wydatków klasztoru dokonanej przez bpa Jaworowskiego wynika, że w latach 1805-1830 wydatki poniesione na modernizację folwarku supraskiego, którego sercem był opisywany zespół Supraskiego Systemu Wodnego, wynosiły niemal

9,5 tys. srebrnych rubli, co stanowiło ponad 70% wszystkich wydatków monasteru w tym czasie. Dzięki tym modernizacjom Supraśl zaczął przekształcać się w „miasteczko”. Po raz pierwszy tak został określony w inwentarzu klasztoru supraskiego z końca 1829 r. Wkrótce po zdaniu do rosyjskiego skarbu dzierżawy folwarku, w 1831 r. Rosjanie przekazali go kolejnym dzierżawcom, najpierw Gustawowi Hufertowi, następnie Karolowi Rote, a w 1834 r. Fryderykowi Wilhelmowi Zachertowi. Przemysłowcy ci rozwijali swoją działalność w dawnych manufakturach klasztornych. Tak oto klasztorne koła młyńskie rozkręciły rozwój miasteczka.

ZAGRODA POKAZOWA ŻUBRÓW W KOPNEJ GÓRZE

📍 16-030 Kopna Góra

Szybko rozrastające się wolne stada żubrów żyją w Puszczy Białowieskiej, Puszczy Knyszyńskiej oraz wielu innych kompleksach leśnych. Jednak ich zwiększająca się liczebność tylko częściowo przekłada się na bezpieczeństwo gatunku. Został on odtworzony po I wojnie światowej z zaledwie dwunastu pozostałych przy życiu osobników, czego skutkiem jest małe różnicowanie genetyczne. To rzutuje na niską odporność populacji na różnego typu zagrożenia. Dlatego dla ochrony gatunku i jego bezpieczeństwa ważne jest utrzymywanie niewielkich populacji w zamkniętych ośrodkach hodowlanych. Takim ośrodkiem jest zagroda

w Kopnej Górze, będąca jednocześnie zagrodą pokazową. To ważna funkcja, bo dla skutecznej ochrony gatunku niezbędne są także działania edukacyjne i popularyzatorskie. Polegają one nie tylko przekazywaniu wiedzy o tych pięknych zwierzętach, ale także budowaniu zrozumienia i akceptacji społecznej. W styczniu 2024 roku, po kilku trudnych latach budowy zagroda została udostępniona dla odwiedzających. Zajmuje powierzchnię blisko 20 ha, częściowo otwartą, a w znacznej części porośniętą lasem. Żubry znajdują w nim cenne uzupełnienie bazy pokarmowej, mogą się też tam po prostu skryć. Taki charakter zagrody powoduje, że jest ona miejscem, w którym można oglądać żubry z bliska, w warunkach zbliżonych do naturalnych. Stado powoli się rozbudowuje, a docelowo w zagrodzie przebywać będzie kilkanaście osobników. We wrześniu 2024 roku w zagrodzie przyszło na świat pierwsze cielę! Teren zagrody został podzielony na cztery sektory, pomiędzy którymi żubry mogą się swobodnie przemieszczać, korzystając ze specjalnie dla nich wybudowanych przejść. Dzięki dwupoziomowej budowie nie kolidują one z trasami spacerowymi. Przejścia zamontowanymi w ścieżki dla odwiedzających. Jest ich pięć i są rozmieszczone w różnych częściach zagrody. Widok z kładki na przechodzące dołem żubry stanowi niespotykaną w innych zagrodach atrakcję. Żubry można też zobaczyć z dwóch wież widokowych.

Puszczy, Supraśl, stanowi rezerwar wody pitnej dla aglomeracji białostockiej. O jakości wód puszcząńskich świadczą występujące zwłaszcza w górnych odcinkach rzek, kojarzone raczej z górkami strumieniami pstrągi potokowe i sprowadzone z południa Polski lipienie.

SUPRASKI SYSTEM WODNY

Stworzony przez zakonników w XVI-XVII wieku. Rozciąga

rowerze. Ciągnie się ona po zabytkowej grobli wchodzącej w skład Supraskiego Szlaku Bioróżnorodności. Na końcu grobli/szlaku jest kładka na drugą stronę rzeki, skąd niedaleko już jest do Krzemienego i do Surażkowa. Przechodząc rzekę i kierując się w stronę Podsupraśla można też bezpiecznie wrócić do Supraśla. Dzięki Supraskiemu Systemowi Wodnemu klasztor już na początku XVI w. wybudował w tym miejscu szereg urządzeń

poruszane pracą młyńskich kół. Wówczas też powstała nowa papiernia na Zajmie. Była najbardziej interesującym i skomplikowanym pod względem technicznym zakładem. Powstała w 1710 r. staraniem opata – metropolity całego Kościoła unickiego – archimandryty, abp Leona Kiszki. Produkowała papier dla utworzonej w Supraślu zakonnej drukarni. Jednym z pierwszych papierników był szlachcic z parafii Dobryńniewo

**ZABYTKI
ARCHITEKTURY**

PAŁAC BUCHHOLTZÓW

Obecnie siedziba Liceum
Plastycznego

📍 ul. 3 Maja 2, 16-030 Supraśl

Powstał w XVIII w. jako dwór ekonoma klasztoru Bazyliańców. W latach 1892-1903 przebudowany w stylu eklektycznym z przewagą secesji przez nowych właścicieli Buchholtzów - fabrykantów włókienniczych pochodzenia pruskiego. W skład zabudowań wchodzi również stajnia, wozownia, stróżówka oraz park w stylu secesyjnym - jeden z nielicznych w tej części Polski. We wnętrzach pałacu zachowało się wiele elementów pierwotnego wystroju. To między innymi klatka schodowa z oryginalnymi polichromiami, a także gabinety z bogatą dekoracją sztukaterijną i malarską. Od 1959 r. mieści się w nim Liceum Plastyczne im. Artura Grottera - instytucja podległa Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

DOM JANSENA

📍 ul. abp. gen. M. Chodakowskiego 2-4, 16-030 Supraśl

Sytuowany na rogu rynku, naprzeciwko fabryki Buchholtzów, przy drodze prowadzącej do Gródka (ob. ul. Cieliczańska). Należał niegdyś do fabrykanta, poddanego pruskiego, Johanna Jansena. Wraz z żoną Emilią z domu Bucht, przybyli do Supraśla w 1855 r. i otworzyli tu niewielką farbiarnię sukna. Emilia zmarła w 1865 r. mając 40 lat. Jej grób znajduje się na poewangelickim cmentarzu w Supraślu. W 1866 r. wdowiec Johann

Jansen zakupił go od Wilhelma Fryderyka Zacherta za 1800 rubli. W akcie sprzedaży datowanym na 1 grudnia 1866 r. zawarto informację, że dom ten wybudował w 1836 r. sprzedający - W.F.Zachert. Od wschodu działka z zakupionym obiektem graniczyła z fabryką innego włókiennika Wilhelma Lipperta. Właściciel zakupionej rezydencji, którego nazwisko na trwałe wpisało się w jej historię, zmarł w 1879 r. w wieku 70 lat. Spoczął w Supraślu przy swojej żonie Emilii. Po nim „Dom Jansena” odziedziczył jego syn Adolf, który w 1885 r. powiększył nieruchomość o fabrykę i dom fabrykanta Lipperta, zakupiony z kolei przez tę rodzinę w 1860 r. od Julii May córki Franciszka May. W ten sposób powstał zespół budynków należących do Jansenów:

1. narożny dom wybudowany na planie litery „L” usytuowany przy drodze;

2. równoległy budynek wybudowany w jednej linii z pierwszym, usytuowany bliżej rzeki, należący wcześniej do rodziny May, a następnie Lippertów;

3. drewniany dom mieszkalny usytuowany prostopadle do budynków murowanych oraz sad i ogród.

W północno zachodnim skrzydle pierwszego budynku, w dawnym salonie fabrykantów, zachował się pieczołowicie odrestaurowany, klasycystyczny plafon, powstały między 1866 a 1879 r. Jego geometryczne linie i pola otaczają stylizowane

liście akantu, a w narożnikach wieńce laurowe ze wstążkami. Adolf Jansen prowadził tu swoją farbiarnię i fabrykę sukna do wybuchu I wojny światowej (1914 r.). Po drugiej wojnie światowej, zespół opisywanych budynków przekazano Liceum Plastycznemu. Służy jako internat, kuchnia i stołówka, a także pomieszczenia ekspozycyjne i dydaktyczne. W głębi dziedzińca wybudowano warsztaty szkolne, a na ich ścianie elewacyjnej wykonano polichromowaną instalację artystyczną na tynku, przedstawiającą stado żubrów.

STARA POCZTA

Zwana też Domem Ogrodnika

📍 ul. Stanisława Konarskiego 3, 16-030 Supraśl

Dom klasztornej ogrodnika zbudowany przez Bazyliańców w połowie XVIII w. W XIX wieku mieścił się tu rosyjski urząd pocztowy, przemianowany w 1919 r. na polską pocztę. Obecnie dom mieszkalny; rzadko spotykany przykład drewnianego budownictwa z czterospadowym dachem polskim z mansardą i powiekowymi lukarnami. W 2. poł. XVIII w. istniała przy nim figarnia oraz pomarańczarnia. Przetrzymano w nich na zimę donice z drzewkami ciepłolubnymi, które latem wystawiano w ogrodzie włoskim. Badania archeologiczne przeprowadzone w 2011 roku, podczas budowy ul. Konarskiego potwierdziły istnienie w pobliżu Starej Poczty, a dokładnie pod drogą - cmentarza, na którym w XVI-XVII wieku grzebano

mieszkańców Supraśla. Na początku XX w. supraska jednostka PPS zorganizowała napad na kasę rosyjską znajdującą się w tym obiekcie, wówczas rosyjską pocztę. Jednym z polskich konspiratorów socjalistycznych był późniejszy burmistrz (1930-1931), Feliks Bojarski (1897-1940). W 1906 r. wraz z innymi suprasłanami, Aleksandrem Bogdanowiczem, Alfonsem Muklewiczem, Piotrem Wołkowskim, Janem Górewiczem, Antonim Szczęsnowiczem i Bronisławem Dobrowolskim zesłani zostali do guberni orenburskiej do obozu w Wierchnim Uralsku. Wśród supraszkich działaczy spod czerwonego sztandaru był i Romuald Muklewicz (1890-1939), pseudonim Mars, który brał udział w zajęciu Pałacu Zimowego inicjującego Rewolucję Październikową. Niechlubnie zapisał się w wojnie 1920 r. Był wówczas komisarzem sztabu Frontu Zachodniego Armii Czerwonej. Po zajęciu Wilna przez bolszewików był

przewodniczącym Wileńskiego Komitetu Rewolucyjnego. W latach 1926-1931 dowódca Marynarki Wojennej ZSRR. Stracony 10 lutego 1938 r. przez NKWD podczas wielkiej stalinowskiej czystki politycznej w ZSRR.

RATUSZ MIEJSKI

Dawna szkoła baronowej Józefiny Zachert

📍 ul. Józefa Piłsudskiego 58, 16-030 Supraśl

Pierwotnie żeńska szkoła prywatna zbudowana w 1906 r. dzięki ofiarności baronowej Józefiny Zachert, która podtrzymywała tradycje narodowe i świadomość Supraślan. W okresie zaboru rosyjskiego prowadzono tu tajne lekcje języka polskiego i historii Polski. W 1921 r. budynek został подарowany przez Baronową społecznosci Supraśla z zastrzeżeniem użytkowania go na cele oświatowe. Powstała tam polska Szkoła Powszechna, która służyła do czasu wybudowania

nowego gmachu szkoły podstawowej - tzw. tysiąclatki (1966 r.). W latach 90. XX w. obiekt ten został rozbudowany; użytkowany jest przez Urząd Miejski. Ma tu siedzibę Rada Miejska i Burmistrz Supraśla oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

DOM LUDOWY

📍 ul. Józefa Piłsudskiego 11, 16-030 Supraśl

Unikalny przykład modernizmu. Zbudowany w 1934 r. jako siedziba supraskiego magistratu oraz różnych instytucji i stowarzyszeń kulturalnych. Jego projektantem był inż. Jarosław Giryn, który również projektował budynek obecnego Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku. W tego względu oba budynki wykazują bliskie podobieństwo. W 2014 r. został odremontowany. To wówczas przywrócono zabudowany po wojnie do celów kinowych balkon, a prowadząca do niego klatka schodowa nabrała waloru reprezentacyjnego.

DOM KLEINA

Obecnie siedziba Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu

📍 ul. Cieliczańska 1,
16-030 Supraśl

Zbudowany w końcu XIX w. jako dom administratora fabryki włókienniczej Buchholtzów. Następnie, do 1939 r. Dom Parafialny Parafii Ewangelicko-Augsburskiej. Jest to jeden z nielicznych w Supraślu murowanych obiektów budownictwa fabrycznego z przełomu XIX/XX w. W filmowej trylogii Jacka Bromskiego pt.

„U Pana Boga za” budynek i jego wnętrza służyły Komisariat Policji w Królowym Moście. Od 2007 r. siedziba CKiR. Znajduje się tam Klub Seniora Gminy Supraśl. Obok tego zabytku w 2021 r. powstała Biblioteka Publiczna. Na jej piętrze znajduje się tzw. Skarbiec Supraski będący jednocześnie archiwum i muzeum Miasta Supraśla. Przechowywane są tam pamiątki ponad 500-letniej jego historii.

DWOREK BP. JAWOROWSKIEGO, ZWANY BIAŁYM DWORKIEM ALBO DWOREM ZACHERTÓW

📍 ul. abp. gen. M. Chodakowskiego 6,
16-030 Supraśl

Zbudowany w 1822 r. przez unickiego biskupa Leona Ludwika Jaworowskiego; ostatniego bazylińskiego opata klasztoru supraskiego. Hierarcha mieszkał w nim w okresie letnim wraz ze swoim rodzeństwem. W latach 1834-1939 należał do rodziny fabrykantów Zachertów. Urodziła się w nim baronowa

Józefina Zachert. W latach 1988-1990 gruntownie wyremontowany przez wiele lat był siedzibą Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Witolda Sławińskiego. Obecnie należy do własności prywatnej.

DOMY TKACZY

📍 ul. 3 Maja, 16-030 Supraśl

Usytuowane wzdłuż ulicy 3-go Maja. Naśladowały wzorce

budownictwa ze Zgierza, skąd po 1834 r. przybywali do Supraśla włókiennicy i właściciele fabryk. Supraskie Domy Tkaczy powstały w połowie XIX wieku. Inicjatorem ich budowy i inwestorem był Wilhelm Fryderyk Zachert, właściciel wówczas niemal całego Supraśla i otaczającego miasteczko lasu. Domy te, przeznaczone każdy dla czterech rodzin, pełniły funkcje mieszkań i miejsc

pracy. Z chwilą zainstalowania w supraskich fabrykach silników parowych (po 1863 r.) Domy Tkaczy pełniły funkcje wyłącznie mieszkalne. Obecnie stanowią unikalny element drewnianej zabudowy miasteczka, który odróżnia Supraśl od innych miejscowości. Dzięki domom tkaczy Supraśl ma swój niepowtarzalny charakter. Jeden z nich posłużył jako dom komendanta w serii filmów Jacka Bromskiego „U Pana Boga...”.

KAPLICA GROBOWA ZACHERTÓW

📍 ul. Białostocka,
16-030 Supraśl

Zlokalizowana na cmentarzu ewangelicko-augsburskim, założonym w połowie XIX wieku. Obok neoklasyzystycznej kaplicy Zachertów z 1885 roku znajduje się neogotycka kaplica grobowa Buchholtzów z 1904 r., a za nią grób wileńskiego botanika – prof. Witolda Sławińskiego – pomysłodawcy wykorzystania borowin w celu prowadzenia w Supraślu zakładu przyrodoleczniczego oraz inicjatora ochrony walorów przyrodniczych Puszczy Knyszyńskiej. Po przeciwnej stronie drogi usytuowany jest cmentarz rzymskokatolicki. Powstał on po likwidacji Kościoła Unickiego (1839 r.). Wówczas, dawny cmentarz unicki założony w końcu XVIII wieku, podzielono na część rzymskokatolicką i prawosławną. Obecnie znajdują się tu: rzymskokatolicka kaplica cmentarna p.w. Wszystkich Świętych oraz zabytkowy grobowiec Ludwika Zachert – babci Andrzeja Małkowskiego – założyciela

polskiego harcerstwa.

KAPLICA GROBOWA BUCHHOLTZÓW

📍 ul. Białostocka,
16-030 Supraśl

Perła architektury neogotyckiej zaprojektowana przez Hugo Kudera z Warszawy. Ufundowana w 1904 roku przez Adelę Buchholtz, po tragicznej śmierci jej męża – Adolfa. Mauzoleum składa się z grobowca i wzniesionej nad nim kaplicy. W głównym portalu uwagę zwraca mozaika Chrystusa Zmartwychwstałego. Wewnątrz zachował się oryginalny ołtarz wykonany z białego marmuru wraz z nastawą w postaci krzyża.

W dużej części zachowały się też umiejscowione w masferkach oryginalne witraże. Prace realizacyjne trwały od 14 kwietnia do 17 listopada 1904 r. Dachówka ceramiczna – szklawka pochodzi z fabryki Bojańczyka z Włocławka. Ozdoby kute wykonywał K. Siakiewicz z Warszawy, a prace kamieniarskie firma ESTETYKA i A. Rosset również z Warszawy. Rzeźbami zajmowali się kamieniarze Kozłowski i Cekiera. Budowa mauzoleum Buchholtzów była ważnym wydarzeniem w świecie architektów. Obiekt ten opisywano w 1905 r. w renomowanym czasopiśmie ARCHITEKT.

**MIEJSCA
PAMIĘCI**

CMENTARZ POWSTAŃCÓW LISTOPADOWYCH W KOPNEJ GÓRZE

📍 16-030 Kopna Góra

Cmentarz powstał w 2013 r. staraniem Collegium Suprasliense, Gminy Supraśl oraz Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych.

W 46 kwaterach spoczywają Powstańcy Listopadowi, którzy zginęli w bitwie z Rosjanami rozegranej w dniu 7 lipca 1831 r. na łąkach przy rzece Sokoldzie. Polakami dowodził pułkownik Józef Zaliwski. Zmierzając z Wilna do Warszawy jego oddział zatrzymał się na noc z 6 na 7 lipca 1831 r. we wsi Sokolda. O świcie zostali zaskoczeni przez Rosjan. Rozegrała się nierówna walka. Zbiorową mogiłę odkryto

w grudniu 2009 r. po trzech latach poszukiwań. Znajdowała się w przydrożnym rowie przy drodze wojewódzkiej u podnóża Kopnej Góry na głębokości ponad dwóch metrów. Ekshumację poległych za ojczyznę przeprowadzono w październiku 2010 r. Uroczystość poświęcenia cmentarza połączona ze złożeniem zmarłych do 46 kwater miała miejsce 15 września 2013 r.

CMENTARZ PRAWOSŁAWNY W PODSUPRAŚLU

📍 ul. Podsupraśl 2, 16-030 Supraśl

Założony w 1900 r. Znajduje się tam cerkiew cmentarna p.w. Świętego Jerzego Zwycięzcy, zbudowana w 1901 roku, za

nią widoczne są nieliczne już drewniane krzyże. To najstarsze groby i sposób uczczenia pamięci mieszkańców Puszczy Knyszyńskiej. Jak głoszą przekazy, w XVIII wieku istniał tu erem (pustelnia vel skit) jednego z zakonników. Jeszcze w okresie międzywojennym na stoku wzgórza obok cmentarza można było zobaczyć kamienie z fundamentów owej kaplicy-eremu. Ściany cerkwi Świętego Jerzego noszą ślady bitwy do jakiej w tym miejscu doszło w końcu czerwca 1941 r., kiedy okupowane przez ZSRR tereny Supraśla przechodziły w ręce kolejnego okupanta – Niemców. Rozlokowani na wzgórzach sowieci urządzili zasadzkę na nadjeżdżające od strony Supraśla pojazdy wermachtu. W wyniku bitwy zginęło kilkudziesięciu żołnierzy.

GRÓB NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA

Znajduje się na przedłużeniu ul. Nowej, na skraju lasu przy zbiegu leśnych dróg. Przed 10 rocznicą odzyskania niepodległości przez Polskę, tj. w 1928 lub 1927 r., jeden z mieszkańców Supraśla kopiąc w tym miejscu żwir, trafił na

w tym guziki z wojskowych mundurów. Potwierdziła, że szczątki pochodzą z 1813 r., kiedy Wielka Armia Napoleona Bonaparte, na czele z marszałkiem Neyem, wracała przez te tereny z nieudanej kampanii moskiewskiej. Na podstawie numerów poszczególnych regimентów

umieszczonych na guzikach, Wolfówna przekonana była, że zmarli pochodzili z oddziałów, w których walczyli

Bogata historia Supraśla to również stare cmentarze i miejsca pamięci narodowej. Upamiętniają wspaniałych patriotów oraz ludzi, którzy tworzyli w ciągu wieków naszą historię.

ludzkie szczątki. Niezwłocznie poinformował o tym nauczycielkę historii w Szkole Powszechnej w Supraślu, panią Felicję Wolfównę. (Neuman). Nauczycielka zabezpieczyła szczątki. Wśród nich odkryła metalowe elementy ubioru,

Polacy. Nauczycielka postanowiła zorganizować uroczysty pogrzeb i nadać mogile symbolikę 10. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Wraz z młodzieżą usypała mogiłę, otoczyła ją brzoźowym płotem, a na

grobie umieściła brzoźowy krzyż z tablicą informacyjną. Dzięki artykulom prasowym, zwłaszcza w prasie nauczycielskiej, o tym odkryciu wiedzieli cała Polska. Dzisiaj tym miejscem opiekują się uczniowie opiekują się uczniowie Szkoły Podstawowej.

GALERIA NA ROZSTAJU DRÓG

Galeria Powstańców Styczniowych znajduje się na rozstaju dróg przed wsią Konne, przy drodze powiatowej łączącej Supraśl ze wsią Surażkowo. Przy 200-letnim pomnikowym dębie umieszczono naturalnej wielkości rzeźby powstańców styczniowych. Ich autorem był Ryszard Bottowicz. Instalacja powstała prawie 30 lat temu. Artysta – amator z Białegostoku poświęcił swój czas dla upamiętnienia tego punktu na mapie Puszczy Knyszyńskiej. Miejsce to owiane jest legendami i opowieściami z czasów Powstania 1863 r. Istnieje przekaz ustny mówiący o powieszeniu na jednym z konarów owego dębu dwóch powstańców. Prawdopodobnie w miejscu krzyża, odnowionego przez Gminę Supraśl, jest mogiła z czasów tego największego zrywu niepodległościowego. Dokumenty archiwalne przekazują, że w powstaniu gremialnie brali udział zarówno włościanie ze wsi Surażkowo, jak również przedstawiciele szlachty z Konnego – Pilcicy. Nadleśnictwo Supraśl zorganizowało w tym miejscu miejsce przystankowe wyposażone w toaletę i wiatę. To jeden z punktów Szlaku Powstania Styczniowego zorganizowanego przez Lasy Państwowe w 2013 r.

KULTURA I REKREACJA

RYNEK MIEJSKI

📍 *Plac Tadeusza Kościuszki,
16-030 Supraśl*

Plac targowy w Supraślu powstał w połowie XIX w. Usytuowano go przy trakcie biegnącym w kierunku Gródka, nieopodal centrum manufakturowego przy Zajmie (u zbiegu ulic 3-go Maja /dawnej Główniej/ i Cieliczańskiej /dawnej Długiej/). Rynek ma plan kwadratu. Jego pierzeje wyznaczają: dawny zespół fabryki tekstylnej Cytrona z charakterystycznym czerwonym kominem – symbolem włókienniczych tradycji miasteczka, a z drugiej strony Pałac Buchholtzów, Dom Jansena, a dalej Dom (Lippertów). Wschodnia pierzeja rynku była otwarta na krajobraz doliny rzeki i nigdy nie była zabudowana. Na planie „położenia miasteczka Supraśl” Józefiny Zachert z 1892 r. rynek widnieje jako „Plac Targowy” (Bazarnaja Płoszczad’). Od zarania

WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU:

Chillout wypożyczalnia kajaków

Wypożyczalnia kajaków 1,2,3 i 5-cio osobowych. Wynajem kajaków na cały dzień, bez limitu czasowego. Dla odważnych – splywy nocą.

📍 *Osiedle Robotnicze 1,
16-030 Supraśl*

📞 733 453 319

📧 www.kajakisuprasl.pl

Otwarte codziennie.

DeSUP

Nauka pływania, wypożyczalnia i splywy na deskach SUP.

📍 *ul. Modrzewiowa 8, 16-030 Supraśl*

📞 732 893 960, 669 979 160

📧 www.desup.pl

Godziny otwarcia: codziennie, usługi dostępne po umówieniu telefonicznym.

Wypożyczalnia Nart Biegowych w Supraślu

📍 *ul. Słowackiego 35, 16-030 Supraśl*

📞 602 344 497.

📧 artur.suprasl@gmail.com

Kajaki nad rzeką Supraśl

📍 *ul. Piłsudskiego 23, 16-030 Supraśl*

📞 504 211 214, 509 765 600

Otwarte codziennie 8-18.

Supraska Narciarnia

Wypożyczalnia nart, nauka jazdy na nartach.

📍 *ul. Krasny Las 1, 16 – 030 Supraśl*

📞 733 008 138

Narciarnia u Magdy

Wypożyczalnia nart, nauka jazdy na nartach.

📍 *ul. Sławińskiego 2A, 16-030 Supraśl*

📞 785 957 630

📧 narciarniaumagdy@wp.pl

Godziny otwarcia: sb - nd 8-21,
pn - pt – kontakt telefoniczny.

MOKOL

Wypożyczalnia kajaków (1,2,3 osobowych), rowerów turystycznych, nart biegowych. Organizacja splywów kajakowych: Supraśl, Nowodworce, Wasilków, Białystok.

📍 *Supraśl, ul. Sowie 10, 16-030 Supraśl*

📞 660 685 371

📧 www.wypożyczalnia-suprasl.pl

Wypożyczalnia kajaków u Suma

📍 *ul. Sławińskiego 2, 16-030 Supraśl*

📞 690 516 760

📧 www.supraslkajaki.pl

Wypożyczalnia rowerów – Supraśl

Wypożyczalnia rowerów górskich i miejskich.

📍 *ul. Plac T. Kościuszki 14/7,
16-030 Supraśl*

📞 510 212 585

Godziny otwarcia: 10.00 – 19.00

Żuczek

Organizacja splywów kajakowych na rzekach Supraśl i Sokolda, wypożyczanie kajaków z transportem.

📍 *Aleja Niepodległości 12,
16-030 Supraśl*

📞 604 400 368

📧 zuczki@interia.pl

był on miejscem wymiany handlowej płodów rolnych i lokalnego rzemiosła. W międzywojniu targi odbywały się w soboty, ponieważ w tym dniu pracownicy fabryk otrzymywali tygodniowe wypłaty i mogli zaopatrzyć się na miejscu w niezbędne do życia produkty. Po wojnie targi odbywały się jeszcze w latach 50. XX w. Następnie, wskutek komunistycznej polityki dławiącej prywatną przedsiębiorczą politykę zamart. Jedną jego część zarosła drzewami i stała się miejskim skwerem, a druga zlokalizowana bliżej rzeki została przekształcona w plac parkingowy i pętlę autobusową. Dopiero w 2018 r. przeprowadzono

inwestycję polegającą w pierwszym etapie na restytucji funkcji handlowej rynku. Gmina Supraśl skorzystała ze środków krajowego programu „Mój rynek”. Powstał wówczas plac targowy oraz ogródki gastronomiczne a obok miejski amfiteatr i obszerny parking. W 2025 r. zakończono kolejny, drugi etap rewaloryzacji rynku. Wówczas, na jego środku umieszczono postument z herbem Supraśla – sceną Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny, najstarszym symbolem ikonograficznym Supraśla. Autorem przedstawienia jest mieszkanka Supraśla prof. Jadwiga Szczukowska Załęska.

BULWARY WIKTORA WOŁKOWA

Supraski Szlak Bioróżnorodności

Jedną z ciekawszych atrakcji w Supraślu, idealną dla ludzi aktywnych, są bulwary im. Wiktora Wołkwa. Ciągną się od mostu przy plaży miejskiej, do drugiej przeprawy przez rzekę znajdującej się na trakcie w kierunku Krynek. W 2023 r. bulwar upamiętniający mieszkańca Supraśla, fotografa Wiktora Wołkwa, został przedłużony na dwóch skrajnych jego częściach. W ten sposób powstał szlak bioróżnorodności liczący razem z bulwarami ok. 6 km. Jedną z jego części prowadzi pod mostem przy samym klasztorze i prowadzi w kierunku parkingu, wieży widokowej, wiat dla turystów oraz licznych miejsc odpoczynku. Dzięki oświetleniu można udać się tam nocą. Z wieży widokowej rozciąga się piękny widok na klasztor oraz okoliczne łąki i rzekę Supraśl. Często można zaobserwować tam sarny, a w okresie rykowiska, tj. wczesną jesienią usłyszeć rywalizujące ze sobą jelenie. Przechadzając się bulwarami warto też zwrócić uwagę na żeremia bobrowe oraz liczne wodne

Goszcząc w Supraślu warto spędzać czas w sposób aktywny, korzystając ze ścieżek spacerowych i rowerowych. Spacer bulwarami z widokiem zachodzącego słońca pozostanie w pamięci na długi czas.

ptactwo, począwszy od łabędzi, kaczek, perkozów i kolorowych zimorodków, które w skarpie rzecznej drążą swoje tunele, w których gniazdują. Inny fragment szlaku bioróżnorodności zaczyna się od mostu przy plaży i ciągnie się poprzez supraski system wodny do rozrządu rzek. Na jego końcu znajduje się jaz rozdzielający wody na

rzekę, meandrującą środkiem doliny i na kanał biegnący jej brzegiem usytuowanym przy samej granicy z miasteczkiem. Ten fragment szlaku prowadzi do najpiękniejszych widoków nieskażonych działalnością człowieka. W latach 50. XX w. prof. Witold Sławiński dążył do utworzenia tam parku - rezerwatu doliny rzeki Supraśl. Twierdził wówczas, że to najatrakcyjniejszy fragment przyrody na Białostoczczyźnie. Warto tam się wybrać, aby następnie tu systematycznie wracać!

PLAŻA MIEJSKA

Znajduje się w pobliżu rynku i amfiteatru. Przy jej krawędzi biegnie bulwar im. Wiktora Wołkwa. W pobliżu plaży

są drążki gimnastyczne oraz siłownia pod chmurką, czy boiska do piłki plażowej i nożnej. Wiele atrakcji znajdują tam też najmłodszy. Przy plaży jest wiele urządzeń przeznaczonych do zabaw dla dzieci. Na miejscu w licznych budkach można zaopatrzyć się w zimne i gorące napoje, lody czy przekąski. W okresie wakacji plaża miejska jest strzeżona przez ratowników. Głębokość wody nie przekracza tu 1.7 m. Jej czystość badana jest systematycznie przez miejskie służby. Plaża w Supraślu to miejsce wyjątkowo bezpieczne.

WIOSKA INDIAŃSKA

Tuż przy rynku, w samym centrum - nad rzeką, istnieje Wioska Indiańska - założona

przez Indianistów (ludzi interesujących się kulturą Indian i odtwarzających ich kulturę), małżeństwo, które poznało się na Ogólnopolskim Zlocie Polskiego Ruchu Przyjaciół Indian, właśnie w Puszczy Knyszyńskiej w 1994 roku. Połączyła ich fascynacja tą kulturą i naturą. W swojej Wiosce Indiańskiej starają się przekazać przez lata nabytą wiedzę, ukazując życie dawnych ludów w formie rekonstrukcji historycznej. Wioska Indiańska w Supraślu czynna jest sezonowo od maja do końca października. Małżeństwo zaprasza do współuczestniczenia w ich wielkiej pasji, w formie edukacji, zabawy dla dzieci, spotkań ze zwierzętami.

Można tu poczuć ducha Dzikiego Zachodu jeżdżąc konno, strzelając z łuku i wiatrówki, rzucając lassem, posiedzieć w bogato urządzonym, kolorowym tipi przy ognisku, słuchając opowieści o rdzennych ludach Ameryki. Można zwiedzić muzeum indiańskie i oryginalną jurcję mongolską z pełnym wystrojem wnętrza - dla porównania różnych rozwiązań kulturowych ze świata - nasz dom na sezon letni. Wiosce oferuje gry i zabawy dla dzieci - poszukiwanie złota, malowanie twarzy, indiański tor przeszkód i inne oraz ciekawe spotkania ze zwierzętami. W Wiosce są konie, kucyki, alpaki,

szop prac i skunks. Wioska Indiańska oferuje spacery z alpaki, alpakoterapię, noclegi pod tipi, wieczorne ogniska, rozmaite warsztaty i spotkania z ciekawymi ludźmi.

TEATR „WIERSZALIN”

ul. Kościelna 4,
16-030 Supraśl

www.wierszalin.pl

Pierwotnie „Dom Kolonijny” dla młodzieży, zbudowany w latach 20. XX w. W okresie powojennym pełnił dalej funkcję ośrodka kolonijnego. Następnie zorganizowano tu Gminny Ośrodek Kultury. Od 1994 r. znajduje się tu siedziba Teatru „Wierszalin” - znanej sceny teatralnej. Teatr

wielokrotnie zdobywał nagrody i wyróżnienia na krajowych i europejskich festiwalach artystycznych. Jego twórcą, a zarazem dyrektorem, jest Piotr Tomaszuk.

TEATR „ŁĄTEK”

ul. Posterunkowa 1/4,
16-030 Supraśl

www.teatrletek.pl

Najmniejszy teatr w Polsce, mieszczący się w ponad 150-letnim domu. Jego widownia liczy zaledwie 10 miejsc. Uprawiana jest tam sztuka autorska. Ulubioną techniką artystów, którzy tworzą to miejsce jest teatr cienia i światła.

**INNE
ATRAKCJE
I MIEJSCA
WARTO
ODWIEDZENIA:**

GALERIA W RYNKU

📍 ul. Plac T. Kościuszki 14 lok. 4,
16-030 Supraśl
692 958 417
730 203 890

✉ galeriaikon@op.pl
🌐 www.kresart.pl

Pamiątki związane z Supraślem i regionem. W ofercie znajdują się, m.in.: obrazy, ikony, rzeźby, ceramika, witraże, oryginalna biżuteria tworzona przez lokalnych artystów i rękodzielników, miód, zdrowe zioła, ekologiczne herbaty, mapy i książki.

Otwarcia:

w sezonie letnim – codziennie w godz. 10 – 18, poza sezonem: wt – nd w godz. 11 – 17.

MŁODZIEŻOWY KLUB SPORTOWY „SPRZAŚLA” - SEKCJA JEŹDZIECKA

📍 Cieliczanka 10,
16-030 Supraśl
📞 503 077 600
Wiceprezes Konrad Sewestian

📞 +48 505 779 995
Instruktor Ewa Zielenkiewicz

✉ mkssprzasla@wp.pl

Stowarzyszenie utworzone w 1992 roku, sekcja jeździecka działa od 1995r. Prowadzi lekcje jazdy konnej, hipoterapię, organizuje rajdy konne, przejażdżki po puszczy, imprezy i ogniska.

GALERIA WITRAŻY

📍 ul. Kodeksu Supraskiego 28,
16-030 Supraśl

📞 693 570 735

✉ wtrohel@wp.pl

Autorska pracownia witraży, gdzie można obejrzeć, nabyć lub zamówić prace artystyczne z kolorowego szkła witrażowego – od zawieszek, ptaków, aniołów i biżuterii po wspiane witraże do okien i drzwi.

Witraże wykonywane techniką „Tiffany”, dzięki której możliwe jest uzyskanie bardzo złożonej i ciekawej formy.

Galeria otwarta:

codziennie (na żądanie).

AKADEMIA SUPRASKA

📍 ul. Klasztorna 1,
16-030 Supraśl

📞 662 254 177

🌐 akademiasupraska.pl

Galeria Stała Wiktora Wołkowa oraz Sala Wystawiennicza im. Wiktora Wołkowa

Godziny otwarcia:

od wtorku do niedzieli w godzinach 10 – 18, wstęp bezpłatny.

BIURO TURYSTYCZNE „MOC PODLASIA”

📍 ul. Kodeksu Supraskiego 22,
16-030 Supraśl

📞 799 104 103
609 471 179

🌐 www.mocpodlasia.pl

Opowieści o szeptach, warsztaty w nurcie antropologii medycznej, kąpiele leśne i terapia leśna, twycieczki z przewodnikiem.

Godziny otwarcia:

wt – sb 10 – 18,
nd – pn – nieczynne.

PASSATA - JAZDA KONNA DLA DZIECI

📍 Cieliczanka 10,
16-030 Cieliczanka

📞 514 320 175

Ula Makosz – instruktor jazdy konnej, hipoterapeuta, technik weterynarii.

Zajęcia z jazdy konnej dla dzieci.

PAMIĄTKARNIA SUPRAŚŁOWE

📍 ul. Plac T. Kościuszki 14/7,
16-030 Supraśl

📞 +48 510 212 585

Zajmuje się produkcją pamiątek jak i jej sprzedażą.

Godziny Otwarcia 10 – 18.

KEMPING, POLE NAMIOTOWE PRZY ŁOWISKU

📍 ul. Piłsudskiego,
16-030 Supraśl

📞 503 602 260

Pole namiotowe z dostępem do prądu wody, zrzutu toalet chemicznych, prysznic. Pole działa sezonowo w okresie letnim. Możliwość połowu ryb, organizacji ognisk.

KOLEJKA BAJKOWA

📞 601 208 235

🌐 www.kolejkabajkowa.pl

Przejazd stylizowaną Kolejką Bajkową po Supraślu i okolicy z przewodnikiem. Zimą kulig na saniach 12 osobowych po Puszczy Knyszyńskiej.

WYCIECZKI ELEKTROBUSEM

📍 Rynek T. Kościuszki,
16-030 Supraśl

📞 506 545 412

🌐 www.turystycznysuprasl.pl

Poznaj historię Supraśla z pokładu elektrycznego pojazdu. Zobacz atrakcje miasta, posłuchaj opowieści o sekretach miasta.

SZWĘDACZKI SUPRASKIE

📍 ul. 3-go Maja 3a,
16-030 Supraśl

📞 666 238 280

Animacyjna atrakcja turystyczna w postaci spacerów, po zmroku, z pochodniami. Na trasie spaceru legendy Supraśla, podania ludowe, stare przysłowia, ciekawe miejsca, wróżba z nasion i spotkanie z Duchem Puszczy. Trasa: ok. 3km. Czas trwania spaceru: ok. 2h.

SAUNA NAD RZEKĄ SUPRAŚL

📍 ul. Uroczysko Pastelnia 8,
16-030 Supraśl

📞 504 211 214
509 765 600

Sauna w Supraślu położona 4m od rzeki.

Otwarte codziennie 8 – 20.

WYCIECZKI ELEKTROBUSEM

📍 Rynek T. Kościuszki,
16-030 Supraśl

📞 506 545 412

🌐 www.turystycznysuprasl.pl

Poznaj historię Supraśla z pokładu elektrycznego pojazdu. Zobacz atrakcje miasta, posłuchaj opowieści o jego sekretach.

FABRYKA

📞 793 604 988

🌐 /fabryka.suprasl

Klimatyczne miejsce nad zalewem, naprzeciwko plaży. Lokalne jedzenie i rękodzieło, strefa zabaw dla dzieci, relaks na leżakach i koncerty, a wszystko w otoczeniu przyrody.

Miejsce czynne sezonowo.

SMAKI SUPRAŚLA – GASTRONOMIA

TRADYCJE KULINARNE SUPRAŚLA

„Smaki Supraśla” to staropolskie tradycje kulinarne klasztoru bazylianów, okolicznych dworów, wiejskich chat, żydowskich chanajek, jak też bogatych rezydencji majstrów włókiennictwa, a także fabrycznej biedoty. Wszystkie jednak stoły Supraśla łączyła podobna tradycja, różniąca się jedynie w detalach. Głównymi składnikami naszej kuchni są ziemniaki, mąka, kasze, olej roślinny, skwarki, cebula i marchew. Skład produktów gotowanych czy pieczonych dań był skromny, bo i sytuacja materialna tutejszej ludności, jak również ziemia i klimat były zawsze trudne. Tradycyjne dania były suto okraszane rozgrzanym smalcem i skwarkami ze słoniny, bowiem bardzo ciężka praca fizyczna w puszczy, w warunkach słoty czy dokuczliwego

mrozu, wymagała wysokokalorycznej diety. Od czasu powojennego, w miarę bogacenia się społeczeństwa oraz większej dostępności do innych produktów i przypraw, kuchnia miejscowa zaczęła się oddalać od sprawdzonych wzorców. W tym procesie duże znaczenie odegrały środki masowego przekazu, które doprowadziły do swego rodzaju globalizacji kuchni. Tradycyjna kuchnia supraska nie odstępowała od dawnych tradycji kulinarnych, które były i są spotykane na dawnych wschodnich obszarach naszego kraju, zwanych Kresami Rzeczypospolitej. Nie ma w tym nic dziwnego, gdyż Supraśl leżał w granicach Wielkiego Księstwa Litewskiego. Supraskie tradycje kulinarne utrwaliły się, dzięki cyklicznemu rytymowi świąt i uroczystości kościelnych. Doskonale to widać w przypadku Świąt Bożego Narodzenia, karnawału, Wielkiego

Postu oraz podczas Wielkanocy. W dniu wigilii Bożego Narodzenia charakterystycznymi potrawami, niespotykanymi aż tak powszechnie w innych częściach Polski były: kisiel z owsa, kutia makowa z pęczakiem, karp w galarecie, barszcz grzybowy z uszkami i obowiązkowo kompot z suszu (ususzonych jabłek, gruszek i śliw). W karnawale dawano upust podniebieniu, wynagradzając sobie postny charakter adwentu. Tradycyjnie, na gorącym tuszczu smażyono pączki i racuchy oraz robiono chrusty, czyli faworki. Po posypaniu głowy popiołem w Środę Popielcową rozpoczynającą Wielki Post odsuwano wyszukiwane menu. Menu Supraślan przechodziło na dania z ziemniaków, kasz, mąki z dużą ilością cebuli oraz oleju roślinnego, który zastępował wysokokaloryczny tłuszcz zwierzęcy. Najbardziej powszechnymi daniami o tej porze

roku były babka i kiszka ziemniaczana oraz placki ziemniaczane zwane ołatkami. Odpowiednikami frytek były talarki – krążki ziemniaczane smażone na patelni bądź opiekane na płycie kuchennej. Najbardziej popularną potrawą i to nie tylko w Wielkim Poście, ale i w ciągu całego roku, była babka ziemniaczana, zwana w Supraślu gugłem, okulnikiem, ogulnikiem albo ulnikiem. Do startych surowych ziemniaków dodawano skręcone ziemniaki gotowane, podsmażoną na oleju cebulę, sól, jaję, kaszę manną, a niekiedy kaszę gryczaną i krew wieprzową. Można było jeszcze dodać skwarki ze słoniny albo boczkę. Wszystko starannie należało wymieszać, wlać do blachy i upiec w piecu.”

*Maria Łukasiewicz
Właścicielka restauracji „Łukaszówka”*

„BAR - BAR”

📍 ul. Plac T. Kościuszki,
16-030 Supraśl

„BOHEMA”

📍 ul. Plac T. Kościuszki 1,
16-030 Supraśl

☎ 857 222 982
530 857 501
721 618 765

RESTAURACJA „DUCHOWE ŁĄKI”

📍 ul. Klasztorna 1,
16-030 Supraśl

☎ 736 861 955

Godziny otwarcia:
wt – nd 9 – 20
(kuchnia czynna do 18:30)

RESTAURACJA „DZIKA RÓŻA”

📍 ul. Zielona 3,
16-030 Supraśl

☎ 660 509 590
85 718 30 25

Godziny otwarcia:
pn – czw 14 – 20, pt – nd 12 – 21
(poza sezonem letnim godziny
mogą ulec zmianie)

BAR „JARZĘBINKA”

📍 ul. 3 Maja 22,
16-030 Supraśl

☎ 884 008 043

Godziny otwarcia:
sezon letni
(kwiecień – wrzesień) 11 – 19
sezon zimowy
(październik – marzec) 11 – 18

RESTAURACJA „OSTOJA”

📍 ul. 11 Listopada 7,
16-030 Supraśl

☎ 780 187 401

Godziny otwarcia:
pn – nd 12 – 19

„PIĘĆ DĘBÓW”

📍 ul. Rymarka 7,
16-030 Supraśl

☎ 607 567 673

🌐 www.piecdebow.pl

RESTAURACJA „SIELANKA”

📍 ul. Plac T. Kościuszki 14/1,
16-030 Supraśl

☎ 530 562 678

PRZEPIS NA BABKĘ ZIEMNIACZANĄ:

Do startych surowych ziemniaków dodawano skręcone ziemniaki gotowane, podsmażoną na oleju cebulę, sól, jaja, kaszę mannę a niekiedy kaszę gryczaną i krew wieprzową. Można było jeszcze dodać skwarki ze słoniny albo boczku. Wszystko starannie należało wymieszać, wlać do blachy i upiec w piecu.

Składniki:

1,5 kg surowych
startych ziemniaków

60 dkg ugotowanych
ziemniaków skręconych
przez maszynkę

4 jaja

1 szklanka kaszy manny

1 szklanka oleju
roślinnego

2 duże cebule

łyżeczka soli

PRZEPIS NA RATAFIĘ BAZYLIAŃSKĄ:

Na lepsze „trawienie”, albo „dla zdrowotności”, można wypić kieliszek Bazylikańskiej Ratafii. Do 60% wódki należy dodać miód, cukier oraz stopniowo wysypywać owoce leśnego runa – dosypywane w odstępach czasu, zgodnie z rytmem ich występowania, począwszy od dojrzewających w czerwcu poziomek, aż po zbierane we wrześniu i październiku żurawiny. Przygotowaną w ten sposób mieszankę odstawić do sklarowania na 2–3 miesiące. Rozlana do butelek i serwowana w zimie będzie wspaniałym wspomnieniem lata spędzonego w Supraślu.

Składniki:

2 litry wódki 60 %

1 szklanka naturalnego miodu

1 szklanka cukru

1,5 kilograma owoców leśnego
runa (poziomki, jagody, maliny,
jeżyny, borówki, żurawiny),
proporcjonalnie do innych owoców.

RESTAURACJA „U PANA BOGA W SUPRAŚLU”

📍 ul. Plac T. Kościuszki 14/2,
16-030 Supraśl

☎ 729 849 000

RESTAURACJA „ŁUKASZÓWKA”

📍 ul. Nowy Świat 2,
16-030 Supraśl

☎ 85 718 37 08

Godziny otwarcia:
pn – nd 10 – 18

RESTAURACJA „SPIŻARNIA SMAKÓW”

📍 ul. 3 Maja 5, 16-030 Supraśl

☎ 512 676 868

Godziny otwarcia:
pn, wt, czw, pt 11 – 19,
sb 11 – 20, nd 11-19
(w środy lokal nieczynny)

RESTAURACJA „PODLASKI ZAKĄTEK”

📍 ul. 3 Maja 5A,
16-030 Supraśl

☎ 790 722 207

Godziny otwarcia:
pn – nd 11-18 (w okresie od
listopada do marca włącznie)
pn – nd 11:00-19:00
(w okresie od kwietnia do
października włącznie)

RESTAURACJA „PRYNUKA. DOMOWE SMAKI”

📍 ul. Al. Niepodległości 6,
16-030 Supraśl

☎ 501 416 648
85 710 83 94

Godziny otwarcia:
pt 15 – 21, sb – nd 12 – 21

RESTAURACJA „WSPÓLNY STÓL”

📍 ul. J. Piłsudskiego 11,
16-030 Supraśl

☎ 733 004 418

Godziny otwarcia:
w sezonie letnim (maj-sierpień)
śr, czw 13-20, pt 13-22,
sb 12-22, nd 12-18

„ZAJAZD SOKOŁDA”

📍 Sokółda 1,
16-030 Supraśl

☎ 605 994 937

Godziny otwarcia:
sezon letni
(czerwiec – październik)
pn – nd 11.30 – 19
sezon zimowy
(listopad – maj)
śr – nd 11.30 – 18

TRASY TURYSTYCZNE

SZLAK SUPRAŃSKI

Pieszy, żółty

 17 km

Supraśl → Podsupraśl → Rezerwat Jątówka →
Ożynnik → Złota Wieś → Czarny Blok →
Czarna Białostocka

Szlak Suprański długość 17 km, z czego około 8–9 km przebiega na terenie gminy Supraśl. Szlak bardzo atrakcyjny niemal o każdej porze roku, wiedzie przez piękne tereny leśne. Zimą panują tu idealne warunki do uprawiania narciarstwa biegowego.

SZLAK PUSZCZAŃSKI WZGÓRZ ŚWIĘTOJAŃSKICH

Pieszy, czerwony

 27 km

Atrakcją są również źródła jeziora i rzeki: Świniobródka, Płaska i Starzynka, jak również miejsca pamięci narodowej w Popówce oraz najwyższe wzniesienie – góra św. Jana. Kończy się zwiedzaniem Supraśla.

Szlak o wybitnych walorach krajoznawczych o długości 27 km. Prowadzi przez ciekawe fragmenty Puszczy Knyszyńskiej, w tym na odcinku kilku kilometrów grzbietem Wzgórz Świętojańskich, najwyższych wzniesień morenowych w puszczy. Rozpoczyna się we wsi Sokole. Biegnie przez centralny fragment Parku.

SZLAK ŚWIĘTEJ WODY

Pieszy, niebieski

Białystok → Nowodworce → Wasilków → Święta Woda → Dąbrówki → Studzianki → Supraśl

 27 km

Ma długość około ok. 27 km i oznaczony jest kolorem niebieskim. Na szlaku znajduje się najpiękniejszy na Podlasiu cmentarz w Wasilkowie z charakterystycznymi rzeźbami podświetlanymi nocą. Inicjatorem powstania tej instalacji był ks. Wacław Rabczyński. Wraz ze swoją matką wznosili poszczególne sceny drogi krzyżowej Jezusa Chrystusa. Część z nich ustawił na wasilkowskim cmentarzu. Inne były ustawione przy bocznej drodze do Świętej Wody. Miała tu powstać podlaska Kalwaria, podobna do tej spod Wilna (Kalwaria), skąd pochodziła rodzina księdza Rabczyńskiego. Opałal znajduje się miejsce kultu zwane Świętą

Wodą z charakterystyczną Górą Krzyży. To sanktuarium, założone w 1717 r. z inicjatywy szlachcica Bazylego Lenczewskiego, który w Supraślu prowadził papiernię przy klasztorze bazylikańskim „rzymsko-unitskim supraślskim”. Za błogosławieństwem metropolity – archimandryty suprańskiego Leona Kiszki powstała tam pierwsza cerkiewka z cudownym źródłem, a kilkadziesiąt lat później suprascy zakonnicy wystarli się w Rzymie o idult odpustowy w dzień Matki Bożej Bolesnej. Szlak kończy bieg w zabytkowym Supraślu. Dzisiaj to prężne sanktuarium z obrazem Matki Bożej Bolesnej pobłogosławionym przez św. Jana Pawła II. Na jednej z audyencji wypowiedział parafrazę świeckiej piosenki w odniesieniu do opisywanego sanktuarium. Powiedział: „Święta Woda brzezi rwie!”.

SZLAK BORAMI DORZECZA SUPRAŚLI

Pieszorowerowy, zielony

Grabówka → Leśniczówka Zielona → Krasny Las → Jezioro Komosa → Rezerwat Krasne → Supraśl → Podsupraśl → Krzemienne → Surążkowo → Łaźnie → Podłaźnie → Kopna Góra.

 -36,5 km, w większości przebiega przez gminę Supraśl

Trasa przyrodnicza atrakcyjna również dla rowerzystów i spacerowiczów. Obejmuje faunę florę, jezioro Komosa, rezerwat Krasne, arboretum i Leśną Galerię Rzeźb.

SZLAK ŚLADAMI POWSTANIA STYCZNIOWEGO

Czerwony

 49 km

Nazwa szlaku wywodzi się od ostatniego powstania narodowego, ponieważ kompleks puszczy był schronieniem dla licznych oddziałów zbrojnych powstańców. Pamiątkami z tamtych czasów są Uroczysko Chomontowszczyzna i liczne kapliczki na tzw. świętych sosnach. Szlak rozpoczyna się w Sokółce, a dalej prowadzi przez Zwiastowszczyznę, Igryty, Wysokie Laski, Planteckę i Lipinę, przecinając rezerwat Międzyrzecze dociera do wsi Woronicza i szosą do Kopnej Góry. Kierując się na południowy wschód dociera do Lipowego Mostu, a następnie do rezerwatu Góra Pieszcza. Następnie kierując się na południe, poprzez Uroczysko Chomontowszczyzna dochodzi do punktu docelowego – Wałity Stacja.

GREEN VELO W OKOLICACH SUPRAŚLA

Znany w Europie szlak rowerowy biegnący przez Gminę Supraśl.

Białystok → Supraśl → Cieliczanka → Kołodno → Królowy Most → powrót do Supraśla

 -31,5 km

→ Białystok (0 km)

Start w Białymstoku (rondo Branickiego i Piastowska) Green Velo.

→ Ogrodniczki (-10 km)

Przejazd przez Ogrodniczki, parking rowerowy, stawy Krasne, estakadę z pięknym widokiem na stawy i Rezerwat „Krasne”, wejście w strefę Knyszyńskiej Puszczy.

→ Supraśl (-15,5 km)

Wjazd do Supraśla. Warto zobaczyć:

→ Monaster Zwiastowania Bogarodzicy z Muzeum Ikon

→ Muzeum w Starej Plebanii i Skarbiec Suprański

→ Muzeum Sztuki Drukarskiej i Papiernictwa

→ Pałac Buchholtzów, Domy Tkaczy, Kościół Trójcy Świętej i Kościół NMP Królowej Polski

→ Bulwary nad rzeką Supraśl, Szlak Bioróżnorodności, zalew Zajma i plażę, tężnię solankową

→ Restauracje z lokalną kuchnią kresową

→ Cieliczanka (-19,7 km)

Małutka letniskowa miejscowość Cieliczanka, w sercu Puszczy Knyszyńskiej nad rzeką Supraśl ze stadnią koni.

→ Kołodno (-26,5 km)

Przejazd przez Kołodno, widoczny pas Świętojańskich Wzgórz; droga asfaltowo-leśna.

→ Góra Świętej Anny (-28 km)

Wzniesienie krajobrazowe Św. Anny; dostępne ścieżki piesze, opcjonalny punkt widokowy.

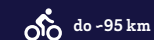
→ Królowy Most (-31,5 km)

Wieś filmowa na trasie: sceny z „U Pana Boga...”. Cerkiew, lasy i rzeka Płaska.

DALSZA CZĘŚĆ WARIANT Tatarski

Na trasie „Do Podlaskich Tatarów” Green Velo

- Surążkowo (ok. 11 km od Supraśla)
- Kopna Góra (ok. 15,8 km)
- Poczopek (28 km)
- Ostrów Północny (30 km)
- Ostrów Południowy (32,5 km)
- Nowy Ostrów (34 km)
- Góranie (37 km)
- Nietupa (43,6 km)
- Sanniki (46,6 km)
- Kruszyniany (50 km) – tatarski meczet, mizar, muzeum Tatarów, kuchnia, kultura
- Wałity Stacja (65,8 km)
- Załuki (75,2 km)
- Królów Most (81,5 km)
- Kołodno (84 km)
- Cieliczanka (90,5 km)
- Powrót do Supraśla (95,4 km)

SZLAK KRÓLOWEJ BONY

Pieszy, niebieski

-75,5 km, z czego 25 km w gminie Supraśl

- Start: Tykocin – miasto nad Narwią z zabytkami takimi jak zamek króla Zygmunta Augusta, synagoga, kościół św. Trójcy i dawny alumnat wojskowy
- Następnie trasa prowadzi przez wsie: Góra, Krypno Kościelne (sanktuarium z cudownym obrazem Matki Boskiej).

- Kolejne miasto: Knyszyn, założone z inicjatywy Bony – kościół św. Jana Ewangelisty, lamus plebański, stawy, park i lokalne muzeum z zabytkami kolejowymi
- Dalej przez: Poniklica, Grądy Mierestki, Kopisk – w pobliżu rezerwatu Krzemianka (z neolityczną kopalnią krzemienia).
- Kolejne etapy: Karczmisko, Czarna Wieś Kościelna (centrum sztuki ludowej: garncarstwo, kowalstwo, kościół).
- Następnie Czarna Białostocka – zabytki, cerkiew, wąskotorówka, okolice zapory Czapielówka.

- Trasa prowadzi przez rezerwat przyrody: Budzisk, Międzyrzecze, Woronicze – kończy się w Kopnej Górze, z arboretum im. Powstańców 1863 roku, cmentarzem Powstańców Listopadowych 1831 r. oraz Zagrodą Żubrów. Przebieg przez gminę Supraśl: od rezerwatu Budzisk, przez Woronicze i Kopną Górę, aż do granic gminy. Długodystansowy szlak pieszy przyrodniczo-historeczny, związany z postacią królowej Bony i królem Zygmuntem II Augustem. Przejście trasy należy zaplanować na 3

dni. Miejscami noclegowymi mogą być Tykocin, Czarna Białostocka, Supraśl czy też Wasilków. Król Zygmunt II August przez wiele miesięcy przebywał w Knyszynie, gdzie też i zmarł. Doprowadził do lokacji wielu miast w naszym regionie, a matka króla Bona Sforza porządkowała krajobraz i zabudowę wsi przeprowadzając tzw. pomiarę włóczną. Dzięki niej powstały tu wsie o zwartej zabudowie, tzw. ulicówki. Szlak ten przebiega przez liczne rezerwaty (np. Budzisk, Międzyrzecze).

Publikacja wydana w ramach realizacji projektu nr LTPL00326 „Discovering and promoting the tourist treasures of the health resorts of Supraśl and Druskininkai”.

Celem projektu jest wypromowanie Supraśla i Druskiniek na pozycję lidera w turystyce wellness poprzez promocję ich unikatowości i wspieranie współpracy między partnerami.

Głównym rezultatem projektu są wysokiej jakości materiały promocyjne prezentujące ofertę wellness, atrakcje kulturalne i piękno Supraśla i Druskiniek. Należą do nich: przewodnik, który trzymają Państwo w rękę, mapy turystyczne, aplikacja mobilna „Health Resorts”, wspólny film promocyjny oraz krótkie rolki filmowe.

Aby zobaczyć inne materiały promocyjne i dowiedzieć się więcej o projekcie, zeskenuj kod QR.